

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AİLE ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI**

**ADLİ ÇOCUK TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE
GÜVENİLİRLİĞİNİN YAPILMASI VE PROFESYONELLERİN ADLİ ÇOCUK
TUTUMUNUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**GİZEM BEKTAŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. NEVİN USLU**

BURDUR – 2024

T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI

ADLİ ÇOCUK TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK VE
GÜVENİLİRLİĞİ'NİN YAPILMASI VE PROFESYONELLERİN ADLİ ÇOCUK
TUTUMUNUN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

GİZEM BEKTAŞ YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN DOÇ. DR. NEVİN USLU

Üye: Prof. Dr. Firdevs Savi ÇAKAR

Üye: Doç. Dr. Derya EVGİN

BURDUR – 2024

T.C.

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ETİK BEYAN

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Adli Çocuk Tutum Ölçeği'nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliği'nin Yapılması ve Profesyonellerin Adli Çocuk Tutumunun Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı tezin hazırlanması sürecinde akademik ve etik kuralları ihlal etmediğimi, tezimin özgün olduğunu, başvurduğum kaynakları metin içinde, dipnotlarda ve kaynakçada eksiksiz vebilimsel kurallara uygun olarak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Gizem BEKTAŞ

TEŞEKKÜR

Öncelikle, her daim yanımda olan ve beni koşulsuz destekleyen aileme teşekkür etmek isterim. Sevgisi ve şefkatiyle her zaman bana güç veren canım annem Sevgi BEKTAŞ'a, desteğini ve güvenini her daim hissettiğim babam Haydar BEKTAŞ'a, her zaman yanımda olan sevgili kardeşim Aleyna İrem BEKTAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında bana rehberlik eden, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan danışman hocam Doç. Dr. Nevin USLU'ya en derin teşekkürlerimi sunarım. Kendisinin yol göstericiliği ve desteği olmadan bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı. Ayrıca değerli katkılarıyla tezimin gelişimine katkıda bulunan Doç. Dr. Sevinç SÜTLÜ, Doç. Dr. Canan GÖNÜLLÜ ve Dr. Öğretim Üyesi Mustafa BELLİ hocalarıma da teşekkür ederim.

Bu süreçte motivasyonları ve destekleriyle yanımda olan bu çalışmayı yaparken bana güç veren arkadaşlarım Mine ÇELİK, Mert ÇULHA, Arzu TEKELİOĞLU, Cüneyt Barış ÇAKILTEPE, İlhan Gökçe ANAPALI ve Celil Kaan ÖRS'e özel teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Aile dostlarımız Hayal ve Osman ÖZTÜNCÜ'ya, gösterdikleri ilgi ve destek için en içten teşekkürlerimi sunarım. Sizlerin desteği, bu süreci daha katlanabilir ve keyifli hale ulaştırdı.

İş yerimdeki aynı odayı paylaştığım çalışma arkadaşlarım Sena Nur GÜNBAL ve Ersin YAVUZ'a da bu süreçte gösterdikleri sabır, anlayış ve destekleri için içtenlikle teşekkür ederim. Çalışma ortamımızda sağladığınız olumlu atmosfer, bu süreci daha verimli hale getirdi.

Son olarak, bu çalışmanın gerçekleşmesinde doğrudan veya dolaylı olarak emeği geçen, bana her konuda yardımcı olan tüm dostlarıma ve meslektaşlarıma teşekkür ederim. Hepinizin katkıları benim için çok değerli ve anlamlı.

Burdur, 2024

(BEKTAŞ, Gizem, “Adli Çocuk Tutum Ölçeği’nin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Profesyonellerin Adli Çocuk Tutumunun Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2024)

ÖZET

Çocuk istismarının doğru ve etkin değerlendirilmesi, istismar vakalarının tespiti ve mağdurların korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, Adli Çocuk Tutum Ölçeği’nin (AÇTÖ) Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmek ve profesyonellerin adli çocuk tutumunu farklı değişkenler açısından incelemektir. İki aşamalı kesitsel bir çalışma olan araştırmanın ilk aşamasında Türkiye genelinde AÇTÖ’nün geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmış, ikinci aşamada ise ölçek Burdur ili örnekleminde test edilmiştir.

Birinci aşamada 309 kişilik örneklem ile başlanan çalışmada, son örneklem büyüklüğü 395 olarak hesaplanmıştır. Veriler, çocuklarla çalışan eğitimci, sağlıkçı, hukukçu ve sosyal hizmet uzmanlarından; Kişisel Bilgi Formu, AÇTÖ, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği (CİUÇKTÖ) ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum (TCRTÖ) Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde kapsam geçerliliği, AFA, DFA, KGI, KMO ve BKT gibi yöntemler kullanılmıştır. Ölçeğin KMO değeri 0.829, BKT sonucu $\chi^2(300)= 3495.302$, $p<0.001$ olarak bulunmuş; AFA ve DFA sonuçlarına göre ölçek üç faktör altında toplanmış ve toplam varyansın %47.99’unu açıkladığı belirlenmiştir. Cronbach alfa katsayısı ölçek geneli için 0.806 olarak hesaplanmıştır.

İkinci aşamada 431 profesyonelden elde edilen verilere göre adli tutum üzerinde etkili değişkenlerin cinsiyet, yaş, doktora düzeyinde eğitim, istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi ve cinsel istismar konusunda bilgi alma olduğu saptanmıştır. Ayrıca, TCRTÖ ve CİUÇKTÖ puanlarının adli tutumu anlamlı şekilde etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Cinsel İstismarı, Profesyoneller, Ölçek Geçerlilik ve Güvenilirliği, Adli Çocuk Tutum Ölçeği

(BEKTAŞ, Gizem, " Validity and Reliability Study of the Child Forensic Attitude Scale in Turkish and Examination of Professionals' Forensic Child Attitudes in Terms of Different Variables," Master's Thesis, Burdur, 2024)

ABSTRACT

Accurate and effective evaluation of child abuse is critically important for identifying abuse cases and protecting victims. The aim of this study is to assess the Turkish validity and reliability of the Forensic Child Attitude Scale (FCAS) and to examine the forensic child attitudes of professionals in terms of different variables. This research is a two-stage cross-sectional study. In the first stage, the validity and reliability analysis of the FCAS was conducted across Turkey, while in the second stage, the scale was tested on a sample from the Burdur province.

In the first stage, the study began with a sample of 309 participants, and the final sample size was calculated as 395. Data were collected from educators, healthcare professionals, legal professionals, and social workers working with children using the Personal Information Form, FCAS, the Attitude Scale Toward Sexually Abused Children (ASTSAC), and the Gender Roles Attitude Scale (GRAS). Data analyses included methods such as content validity, Exploratory Factor Analysis (EFA), Confirmatory Factor Analysis (CFA), Content Validity Index (CVI), Kaiser-Meyer-Olkin (KMO), and Bartlett's Test of Sphericity (BTS). The KMO value of the scale was found to be 0.829, and the BTS result was $\chi^2(300)=3495.302, p<0.001$. According to EFA and CFA results, the scale grouped into three factors and explained 47.99% of the total variance. The Cronbach's alpha coefficient for the overall scale was calculated as 0.806.

In the second stage, data from 431 professionals indicated that the variables significantly affecting forensic attitudes included gender, age, doctoral-level education, experience in interviewing abused children, and receiving training on child sexual abuse. Furthermore, GRAS and ASTSAC scores were found to have a significant impact on forensic attitudes.

Keywords: *Child Sexual Abuse, Professionals, Scale Validity and Reliability, Forensic Child Attitude Scale*

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	x
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Kavramı.....	7
1.2. Çocuk İstismarı ve İhmali	8
1.2.1. Çocuk İstismar ve İhmali İle İlgili Risk Faktörleri	9
1. 2. 2. Çocuk İstismar Türleri	10
1.2. 3. Çocuk Cinsel İstismarı	12
1.2.4. Çocuk İstismarı İle Çalışan Profesyoneller.....	14
1.2.5. Çocuk İstismar ve İhmali İle İlgili Sözleşme ve Yasalar.....	17
1.3. Adli Tutum Kavramı	19
1.4. Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	21
1.5. Çocuk Cinsel İstismarına Profesyonellerin Tutumları ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmaların Bulguları.....	23
1.6. Çocuk Cinsel İstismarında Profesyonellerin Tutumları ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmaların Bulguları.....	33

1.7. Adli Çocuk Tutum Ölçeği Hakkında Önceki Çalışmaların Bulguları ve Sonuçları	45
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	48
2.2. Evren ve Örneklem	48
2.2.1. Araştırmanın Birinci Aşamasındaki Örneklem ve Özellikleri	48
2.2.1.1. Araştırmaya Dahil Etme Kriterleri	49
2.2.2. Araştırmanın İkinci Aşamasındaki Örneklem ve Özellikleri	49
2.2.2.1. Araştırmaya Dahil Etme Kriterleri	49
2.3. Veri Toplama	50
2.3.1. Veri Toplama Araçları	50
2.3.2. Ölçeğin Türk Kültürüne Uyarlama Süreci	52
2.3.3. Veri Toplama Süreci	53
2.3.3.1. Araştırmanın Birinci Aşamasında Veri Toplama Süreci	53
2.3.3.2. Araştırmanın İkinci Aşamasında Veri Toplama Süreci	54
2.4. Araştırmanın Etik Boyutu	55
2.5. Verilerin Analizi	55
2.5.1. Araştırmanın Birinci Aşamasında Veri Analizi	55
2.5.1.1. Tanımlayıcı İstatistikler	55
2.5.1.2. Kapsam Geçerliliği	55
2.5.1.3. Geçerlilik ve Güvenilirlik	56
2.5.2. Araştırmanın İkinci Aşamasında Veri Analizi	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1.	Çalışmanın Birinci Aşaması ile İlgili Bulgular	58
3.1.1.	Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	58
3.1.2.	İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Bulgular	60
3.1.3.	Çocuk Adli Tutum Ölçeği'nin Kapsam Geçerliliği İle İlgili Bulguları	61
3.1.4.	Çocuk Adli Tutum Ölçeği'nin Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi İle İlgili Bulguları.....	61
3.1.4.1.	Açıklayıcı Faktör Analizi	61
3.1.4.1.1.	Veri Hazırlığı ve Analiz	61
3.1.4.1.2.	Faktör Yapısı ve Belirlenmesi	62
3.1.4.1.2.1.	Faktör Yüklerinin Değerlendirilmesi	62
3.1.4.1.2.2.	Faktörlerin Açıklayıcı Varyansı.....	64
3.1.4.1.3.	Güvenirlik	64
3.1.4.1.3.1.	Cronbach Alpha Katsayısının Değerlendirilmesi	64
3.1.4.1.3.2.	Test Tekrar Test Sonuçlarının Değerlendirmesi	65
3.1.4.1.3.3.	Diğer Ölçeklerle Korelasyonun Değerlendirilmesi	65
3.1.4.1.4.	Ayırt Edicilik	66
3.1.4.2.	Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)	67
3.1.4.2.1.	Modelin Test Edilmesi.....	67
3.2.	Çalışmanın İkinci Aşaması ile İlgili Bulgular	71
3.2.1.	Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	71

3.2.2. İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Bulgular	72
3.2.3. Profesyonellerin AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamaları ile İlgili Bulgular.....	73
3.2.4. Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamaları İle İlgili Bulgular	77
3.2.5. Profesyonellerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum ile Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği Ölçek Puan Ortalamaları İle ilgili Bulgular	80
3.2.6. Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum ile Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği Puan Ortalamaları ile İlgili Bulgular... ..	83
3.2.7. Profesyonellerin AÇTÖ alt boyutları, Duyarlılık/Özgüllük, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Arasındaki İlişki İle İlgili Bulgular	86
3.2.8. AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük Puanları Üzerinde Etkili Olan Özellikler İle İlgili Bulgular	88

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. AÇTÖ'nün Geçerlilik ve Güvenilirliğine İlişkin Bulguların Tartışılması	92
4.2. Profesyonellerin Adli Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesinin Tartışılması	95
4.3. Çalışmanın Sınırlılıkları	101

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.	Sonuç	103
5.2.	Öneriler.....	103
KAYNAKÇA		107
EKLER.....		129
ÖZGEÇMİŞ.....		140

KISALTMALAR

AÇTÖ	: Adli Çocuk Tutum Ölçeği
AFA	: Açıklayıcı Faktör Analizi
AMOS	: Analysis of Moment Structures
BKT	: Bartlett Küresellik Testi
CFAS	: Child Forensic Attitude Scale
CIUÇKTÖ	: Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği
ÇCİ	: Çocuk Cinsel İstismarı
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
IQR	: Interquartile Range
KGİ	: Kapsam Geçerlilik İndeksi
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin
Q-Q Plot	: Quantile-Quantile Plot
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TCRTÖ	: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Çocuk İhmal ve İstismarında Risk Faktörleri.....	9
Tablo 2: Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı.....	59
Tablo 3: Katılımcıların İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı	60
Tablo 4: Adli Çocuk Tutum Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	62
Tablo 5: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları	65
Tablo 6: Adli Çocuk Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri İle Diğer Ölçekler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	66
Tablo 7: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcılar İçin Madde Analizi Sonuçları	66
Tablo 8: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Ölçüm Modeline İlişkin Sonuçlar.....	68
Tablo 9: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Yapısal Modelin Uyum İyiliği Değerleri.....	70
Tablo 10: Adli Çocuk Tutum Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri	70
Tablo 11: Burdur İli Katılımcılarının Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı.....	71
Tablo 12: Burdur İli Katılımcılarının İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı.....	73
Tablo 13: Profesyonellerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	76
Tablo 14: Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Adli Çocuk Tutum Ölçeği Toplam Ölçek ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı	79

Tablo 15: Profesyonellerin Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği Alt Ölçek ve Toplam Ölçek Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı	82
Tablo 16: Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği Alt Ölçek ve Toplam Ölçek Puanlarının Dağılımı	85
Tablo 17: Profesyonellerin Adli Çocuk Tutumu Ölçeği Toplam Ölçek ve Alt Ölçeklerinin, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği Arasındaki İlişki	87
Tablo 18: AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük Puanları Üzerinde Etkili Olan Özellikler	90

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Model.....	68
---	----

GİRİŞ

Çocuk cinsel istismarı (ÇCİ), çocuğun tam olarak anlamadığı, yeterli bilgi veya gelişim düzeyine sahip olmadığı için rıza veremeyeceği ya da kanunlara, toplumun sosyal tabularına uymayan cinsel bir aktivite içerisinde yer almasıdır (World Health Organisation, 2006). UNICEF, dünyada bugün hayatta olan 650 milyon kız çocuğu ya da kadınının, 410-530 milyon arasında erkek çocuğunun cinsel istismara maruz kaldığını bildirmektedir (UNICEF, 2024: 9-14). Türkiye'de ise ÇCİ'nin yaygınlığı tam olarak bilinmemekle birlikte; 2023 yılında suç mağduru olarak güvenlik birimlerine gelen veya getirilen 242.875 çocuğun %25.7'sinin cinsel suçlara karıştığı, 217.915 çocuğun %11.8'inin cinsel suçlar nedeniyle mağdur olduğu bildirilmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024). ÇCİ, çocuklarda fiziksel yaralanmalara neden olabildiği gibi onların cinsel, ruhsal, sosyal ve duygusal gelişiminde geri dönülmez hasarlara yol açabilmekte, etkileri tüm yaşamları boyunca devam edebilmekte ve hatta nesiller arası etkilere neden olabilmektedir (Assink ve ark., 2019: 461; Guiney vd., 2024: 1; Ali vd., 2024: 55) Bu nedenle ÇCİ'nin önlenmesi ve müdahale edilmesi gereklidir.

ÇCİ'nin önlenmesinde ve müdahale edilmesinde eğitim, sağlık, sosyal hizmet, hukuk, kolluk kuvvetlerinde görev yapan profesyoneller multidisipliner bir ekip yaklaşımı sergilemelidir (UNICEF, 2023). Türkiye'de mağdur çocuklar için koruma ve bakım hizmetleri sunan profesyonellerin performansını artırmak amacıyla son yıllarda araştırmalar ve mesleki eğitim programları yürütülmektedir (UNICEF, 2023). Bu çalışmalar genellikle Çocuk Koruma Kanunu ve Türk Ceza Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bunlara ek olarak Türkiye'de Çocuk Koruma Kanunu ve Türk Ceza Kanunu ile bu profesyonellere çocuk cinsel istismarını bildirim yükümlülüğü verilmiştir (Türk Ceza Kanunu, 2004; Çocuk Koruma Kanunu, 2005). Ancak bu çabalar, koruma ve bakım ağlarının organizasyonu, yönetim veya mevcut kamu politikalarının uygulanması açısından hala kurumsal eksikliklere sahiptir. Ayrıca literatürde profesyonellerin bilgi eksikliği, bildirimde yasal prosedürü bilmeme, yasaların ve kurumların yetersiz olduğunu düşünme, çocuğu şimdiki durumundan daha kötü bir duruma düşürmekten korkma, aile içi konulara karışmak istememe, konuya ait yetersiz

kanıt olması gibi nedenlerle bildirim yapmadıkları belirtilmektedir (Kocaer, 2006: 97; Kara vd., 2014: 62; Gölge vd., 2012: 91; Goebbel vd., 2008: 948; Kürklü, 2011: 57; Uslu ve Zincir, 2016: 19; Akçay, 2008: 88). Aynı zamanda araştırmalar, profesyonellerin ÇCI hakkında yanlış algılara ve inançlara sahip olduğunu, bu durumun ise vaka bildirimlerini ve mağdur çocukların korunma süreçlerini olumsuz etkilediğini göstermektedir (Chim vd., 2020: 15; George vd., 2022: 22; Magalhaes vd., 2022: 359; Ferragut vd., 2022: 768). Bunlara ek olarak, yapılan araştırmalar ataerkil bakış açısının ve geleneksel rollere ilişkin normların da devam ettiğini göstermektedir (Can ve Girgin Büyükbayraktar, 2018: 368; Erzeybek ve Gökçearslan Çifci, 2019: 70; Belli ve Aynacı, 2020: 4224). Dünya Ekonomik Forumu 2024 raporuna göre cinsiyet eşitliği yavaş yavaş ilerlemekte, tam eşitlik için 134 yıl gerekmektedir. Bahsi geçen raporda Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği endeksi açısından 146 ülke içerisinde 127. sırada bulunmaktadır (SES Eşitlik, Adalet, Kadın Platformu, 2024). Bu durumlar, yalnızca ÇCI ile ilgili gerçek prevalansın belirlenememesine değil, aynı zamanda adli süreçlerin etkinliğinin azalmasına da neden olmaktadır (Kocaer, 2006: 97; Kara vd., 2014: 62; Gölge vd., 2012: 91; Goebbel vd., 2008: 948; Kürklü, 2011: 57; Uslu ve Zincir, 2016: 19; Akçay, 2008: 88).

Tüm bu süreçlerde adli vaka olarak değerlendirilen ÇCI vakalarının doğruluğunun değerlendirilmesinde görev alan profesyonellerin tutumları, adil ve objektif karar alma sürecinde büyük bir rol oynamaktadır. Literatürde profesyonellerin vakalara yaklaşımda fikir ayrılıklarına düşebildikleri, profesyonellerin cinsiyet, uzmanlık alanı, mesleki disiplin, eğitim alma, kişisel inanç ve değerleri, geçmiş deneyimleri ve çocukluk çağı cinsel istismarı kişisel geçmişi gibi özelliklerin tutumlarını bilinçli ya da bilinçsiz şekilde etkileyebildiği görülmektedir (Everson ve Sandoval, 2011: 290; Bottoms vd., 2014: 789; Al-Saif vd., 2017: 28-32). Profesyonellerin tutumlarında ÇCI'ye yönelik öznal, şüpheli ya da önyargılı yaklaşımlar, vakaların doğru bir şekilde ele alınmasını zorlaştırabilirken, aşırı korumacı bir tutum da gerçekliğin titizlikle incelenmesini engelleyebilmektedir. Bu tutumları inceleyebilmek için Everson ve Sandoval, ÇCI ile ilgilenen profesyoneller arasındaki özellikle üç adli tutuma odaklanan (duyarlılık, özgüllük ve şüphencilik) Adli Çocuk Tutum Ölçeği (AÇTÖ)'ni geliştirmişlerdir (Everson ve Sandoval, 2011: 290). Adli

Tutum, ÇCİ vakalarının doğruluğunun değerlendirilmesinde görev alan profesyonellerin karar almalarını potansiyel olarak etkileyebilecek adli tutumları ifade etmektedir (Everson ve Sandavol, 2011: 32). Profesyonellerin adli tutumları, karar alma süreçlerinde önemli bir etkiye sahip olmakla birlikte, özellikle çocuklarla ilgili davalarda çocuğun korunması, cezai yaptırımın önceliklendirilmesi veya rehabilitasyonun uygulanma düzeyi gibi kritik konulara ilişkin yaklaşımlarını da yansıtmaktadır (Everson ve Sandoval, 2011: 292-297; Algan, 2020: 954; Batman ve Gökçearslan, 2022: 43). Bu nedenle ÇCİ'ye yönelik özellikle multidisipliner ekipte yer alan profesyonellerin algı ve inançlarını değerlendirecek, konu ile ilgili özgüllük ve duyarlılıklarını değerlendirecek ölçüm araçlarına ihtiyaç vardır.

Ülkemizde cinsel istismara uğramış çocuklara yönelik tutum ölçekleri olsa dahi bu ölçekler öğretmenlere yönelik olup multidisipliner olarak çalışmaya olanak vermemektedir (Yılmaz ve Cenkseven Önder, 2020: 4; Akın vd, 2013: 12; Koç vd., 2019: 175). Akduman ve Cantürk tarafından geliştirilen "Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği", Koçtürk ve arkadaşları, Uslu ve arkadaşları ile geliştirilen "Çocuk Cinsel İstismarı Mitleri" ölçekleri ise ÇCİ konusunda topluma uygulanabilmektedir (Gültekin Akduman & Cantürk, 2011: 25, Koçtürk ve Kızıldağ Şahin, 2021: Uslu vd, 2024: 137). Ancak ÇCİ ile ilgili profesyonellerin özgüllük ve duyarlılıklarını değerlendirmeye yönelik bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Bu durum, ÇCİ ile ilgilenen multidisipliner ekiplerde yer alan profesyonellerin algı ve inançlarını değerlendirecek, aynı zamanda konuya ilişkin özgüllük ve duyarlılıklarını ölçecek geçerli ve güvenilir araçlara duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Bu tür ölçüm araçlarının kullanımı, ÇCİ'ye yönelik müdahale süreçlerinin daha objektif, adil ve etkili bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayabilir. Bu çalışma AÇTÖ'nün kültürel uyarlamasını gerçekleştirmeyi, geçerlilik ve güvenilirliğini yapmayı ve farklı değişkenler açısından değerlendirilmesini hedeflemektedir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmek ve profesyonellerin Adli Çocuk Tutumu'nun çeşitli değişkenler açısından ölçeğin kullanımını incelemek için Burdur ili örneğini çıkarmaktır.

Araştırmanın Önemi

ÇCİ ile çalışan profesyonellerin tutumları, çocukların davranışlarını, duygularını ve ifadelerini etkileyebilir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde tutumun ölçülmesi, doğru bilgi elde etme, iletişim kalitesini artırma, çocuğun refahını koruma ve adil bir süreç sağlama açısından son derece önemlidir. Bu tutumun doğru bir şekilde değerlendirilmesi, adli sürecin etkinliğini artırabilir ve çocukların haklarını koruyabilir. Bu çalışma, ÇCİ'ye maruz kalan çocuklar ile çalışan profesyonellerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki tutumlarını ölçme noktasında önem arz etmektedir. Çünkü profesyonellerin tutumlarının ölçülmesi; pratik uygulama, empati ve anlayışı artırma, hataları ve başarıları belirleme, profesyonel gelişimi teşvik etme ve güvenilirliği artırma gibi birçok fayda sağlar. Bu da daha etkili ve güvenilir adli görüşme süreçleri sağlar. Ayrıca Burdur ili örneklemedeki profesyonellerin adli tutumlarının değerlendirilmesi, profesyonellerin adli tutumlarının farklı değişkenler açısından değerlendirilmesini sağlayacağı gibi şehirdeki profesyonellerin tutumlarını değerlendirmeye ve konu ile ilgili eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Araştırmanın Problemi

Ülkemizde çocuk cinsel istismarı alanında ve çocuk koruma alanında multidisipliner olarak çalışan meslek profesyonellerinin tutumlarının ölçülmesi yönünde hazırlanan bir ölçeğe rastlanmamıştır. ÇCİ vakalarının değerlendirilmesinde Türkiye'deki profesyonellerin tutumlarını değerlendirecek araçların eksikliği göz önüne alındığında, bu çalışma Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin kültürel uyarlaması, profesyonellerin çocuk cinsel istismarını anlama, önleme ve tedavi etme çabalarını güçlendirebilecek önemli bir adımdır. Bu bağlamda, Adli Çocuk Tutum Ölçeği'nin

Türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği üzerine yapılan araştırmaların eksikliği, bu alanda etkili politika oluşturma ve uygulama süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Araştırmanın Alt Problemleri

Adli Çocuk Tutum Ölçeği Türk toplumunda geçerli midir?

Adli Çocuk Tutum Ölçeği Türk toplumunda güvenilir midir?

Profesyonellerin Adli Çocuk Tutum Ölçeği'ne göre Duyarlılık/Özgüllük Düzeyi nedir?

Profesyonellerin İstismarı Tanımlayamama Korkusu puan ortalaması nedir?

Profesyonellerin İstismarı Abartma Korkusu puan ortalaması nedir?

Profesyonellerin Şüphencilik puan ortalaması nedir?

Profesyonellerin Duyarlılık/Özgüllük puan ortalaması nedir?

Profesyonellerin tanımlayıcı özelliklerine göre İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu, Şüphencilik alt ölçekleri puan ortalamaları gruplar arasında farklılık göstermekte midir?

Profesyonellerin tanımlayıcı özelliklerine göre Duyarlılık/Özgüllük puan ortalaması gruplar arasında farklılık göstermekte midir?

Profesyonellerin Duyarlılık/Özgüllük puan ortalaması ile Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği puan ortalamaları arasında bir korelasyon var mıdır?

Profesyonellerin İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu, Şüphencilik alt ölçekleri puan ortalamaları ile Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı

Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği puan ortalamaları arasında bir korelasyon var mıdır?

Profesyonellerin Adli Tutumları ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları üzerinde etkili olan değişkenler nelerdir?

Profesyonellerin Adli Tutumları ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları üzerinde etkili olan değişkenlerin etki düzeyleri nelerdir?

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre erken yaşta reşit olma durumu hariç olmak üzere on sekiz yaşına kadar her bireyi kapsamaktadır (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995). Çocuk Koruma Kanunu'na göre, daha erken yaşta ergin olsa dahi on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmaktadır (2005). Türk Ceza Kanunu'nda ise on sekiz yaşını doldurmamış birey olarak belirtilmekte ve reşitlik durumu vurgulanmamaktadır (2004).

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından ise; “küçük yaştaki erkek veya kız, soy bakımından oğul veya kız, evlat, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, genç erkek, büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi, büyüklere yakışmayacak daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse, belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse” olarak tanımlandığı görülmektedir (2023). Literatür incelendiğinde ise çocuk; zihinsel, fiziksel ve ruhsal açıdan olgunlaşmamış olup olgunlaşma içerisinde olan, bakıma muhtaç ve sorumluluklarını öğrenmekte olan kişi olarak tanımlanmaktadır (Bülbül ve Doğan, 2016: 32; Erkut vd., 2017: 18; Karadoğan, 2019: 196; Schapiro, 1999: 718).

Çocukluk, farklı kuramcılar tarafından bireyin gelişiminde kritik bir dönem olarak ele alınmıştır. Jean Piaget, çocukluğun bilişsel gelişimi şekillendiren bir süreç olduğunu ve bu dönemde çocuğun çevresiyle aktif etkileşim içinde olarak dünyayı anladığını ve içselleştirdiğini vurgulamıştır. Sigmund Freud'a göre, çocukluk kişilik gelişiminin temelini oluşturmakta ve bu dönemde yaşanan deneyimler, bireyin ileriki yaşamındaki psikodinamik yapıyı etkilemektedir. John Locke ise çocuğu, boş bir levhaya benzeterek, çocukluğun deneyimlerin temel alındığı, çevresel etkilerle şekillenen ve karakterin oluştuğu bir dönem olduğunu belirtmiştir. Lev Vygotsky ise çocukluğu, sosyal

etkileşimlerin ve kültürel bağlamın büyük önem taşıdığı bir süreç olarak tanımlamıştır (Kadiroğlu, 2018: 113; Bayraktar, 2009: 45; Kuhn ve Siegler, 2006: 898). Bu alıntılar, çocukluğun farklı açılardan tanımlandığını ve farklı teorik bakış açılarına göre çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir. Her biri çocukluğun önemini vurgulayan farklı bir perspektif sunmaktadır. Çocukluk yaşam döngüsünde yadsınamaz bir kavram olmakla birlikte sosyo-kültürel bir kavramdır. Bu kavramı normlar ve değerler şekillendirmektedir. Toplum, norm ve değerler değiştikçe çocukluk algısı da değişim gösterebilmektedir (Güçlü, 2016: 3; Karadoğan, 2019: 197; Norozi ve Moen, 2016: 77; Aries, 1996; Schapiro, 1999: 715).

Ailede değişimler, teknolojinin hızla gelişmesi ve dijitalleşme süreci, savaşlar, ekonomik koşullar, ailelerin maddi sıkıntıları, şehir hayatının etkileri çocukluğun kısılmasına/yok olmasına sebep olmaktadır. Ancak, bu faktörlerin etkisi toplumdan topluma ve zaman içinde değişim gösterebilmektedir (Pekaslan Özdaş, 2020: 131).

1.2. Çocuk İstismarı ve İhmali

Çocuk istismarı ve ihmali, çocuğun fiziksel, ruhsal, zihinsel veya cinsel gelişimini olumsuz etkileyen, çocuğun sağlığına ve esenliğine zarar veren ya da zarar verme potansiyeli taşıyan, önlenabilir ve kasıtlı ya da kasıtsız davranışlar veya ihmaller bütünüdür. İhmal, çocuğun temel ihtiyaçlarının (sağlık, eğitim, beslenme, barınma ve güvenlik) karşılanmaması, istismar ise çocuğun iyi niyetinin kötüye kullanılması veya kötü muameleye maruz bırakılmasıdır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2023; Dünya Sağlık Örgütü, 1999). TDK ise, ihmali “gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme”, istismarı ise “birinin iyi niyetini kötüye kullanma”, olarak tanımlamaktadır (2023).

İstismar ve ihmal ile ilgili olarak; istismar ve ihmale maruz kalan çocuklar mağdur, uygulayanlar ise fail/istismarcı olarak tanımlanmaktadır. Mağdur çocuk; her türlü şiddete maruz kalan, 18 yaşındaki kişi olarak ifade edilmektedir (UNİCEF, 2015: 18). Mağdur, psikoloji ve sosyal destek alanında, kurban ise hukuk ve tıp alanında

kullanılmasına rağmen bu iki terim birbirinin yerine de kullanılabilmektedir (UNİCEF, 2015: 18; Batman ve Gökçearslan, 2022: 75). Çocuk istismar ve ihmalinde “fail”, istismarı gerçekleştiren, çocuğa cinsel zarar veren veya istismarda bulunan kişi olarak tanımlanırken, bu kişi suçun sorumlusu ve cezai sorumluluğa tabidir (Çakmut, 2016: 46).

Mağdur çocuğa yönelik istismar ve ihmal durumları; fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar ve ihmal olmak üzere 4 boyutta gerçekleşebilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2023). Çocuk ihmali de kendi içinde fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel ihmal, eğitim ihmali ve sağlık ihmali olarak boyutlandırılmaktadır (Acehan vd., 2013: 598; Bifulco ve Schimmenti, 2019: 15).

1.2.1. Çocuk İstismar ve İhmali İle İlgili Risk Faktörleri

Çocuk ihmal ve istismarında risk faktörleri; çocuktan, aileden, sosyal çevreden ve toplumdan kaynaklanabilmektedir (World Health Organization, 2022).

Tablo 1: Çocuk İhmal ve İstismarında Risk Faktörleri

Çocuğa Bağlı Risk Faktörleri	Ebeveynlere/Bakıcılara Bağlı Risk Faktörleri	Sosyal Çevreye (İlişkilere) Bağlı Risk Faktörleri	Toplumsal Risk Faktörleri
- Bakım Verene Duyulan İhtiyaç - Cinsiyet - Davranış Bozuklukları - Engel Durumu/Kronik Hastalıklar - Prematüre Bebekler - Sosyal Beceri Zayıflığı - İstenmeyen Çocuk Olmak, Evlilik Dışı Dünyaya Gelmek - Cinsel Yönelimin Farklılaşması - Talepleri Karşılamamak/Duyarsız Kalmak - İlk Çocuk Olmak - Mizaç ve Huy	- Parçalanmış, İşlevsiz Aile Yapısı - Çocukluk Olumsuz Deneyimleri - Bilgi ve Beceri Eksikliği - Madde Kullanımı - Suç Geçmişi - Kumar Alışkanlığı - Ergen Aileler - Aile İçi Şiddetin Varlığı - Sağlık Sorunları - Eğitim Seviyesi - İşsizlik, Yoksulluk - Stres/Düşük Benlik Saygısı - Kök Aile ile Zayıf İlişkiler - Genç ve Deneyimsiz Bakım Verenler	- Sosyal Destek Mekanizmasının Eksikliği - Toplumdan İzole Yaşam - Aile İçi İlişkilerde Problemler - Öğretmenlerin Bilgi Eksikliği	- Cinsiyet Eşitsizliği - İşsizlik Yoksulluk - Politikaların Yetersizliği - Basın ve Sosyal Madde - Maddeye Kolay Erişim - Sosyal ve Kültürel Normlar - Adaletsiz Eğitim, Sosyal, Ekonomik ve Sağlık Uygulamaları - Toplumun Şiddet Toleransı - Disiplin Yöntemleri - Erişilemez İmkanlar

(World Health Organization, 2022a; World Health Organization, 2022b; World Health Organization, 2006; Schumacher vd, 2001: 250-252; Özkan, 2022: 230-232; Avdibegovic ve Brkie, 2020: 338).

Çocukluk döneminde ihmal veya istismar mağduru olmak, çocuğun kısa ve uzun vadede sağlık, duygusal, bilişsel, akademik ve sosyal açıdan karşılaşılabileceği zorlukları olumsuz yönde etkileyebilir. Çocuk ihmalinin, birey ve aile düzeyinden toplum ve topluluk düzeyine kadar birçok faktör tarafından belirlendiğini göstermektedir. İhmalin sonuçları, ihmalin türüne, süresine ve yaşına bağlı olarak, çocuğun, ergenin ve yetişkinin sağlık ve işlevselliği üzerinde uzun vadeli etkilere kadar değişebilmektedir. Bu sonuçlar, ihmalin ciddiyetine ve etkilediği alanlara bağlı olarak geniş bir yelpazede değişiklik göstermektedir (Avdibegovic ve Brkie, 2020: 337).

1. 2. 2. Çocuk İstismar Türleri

- **Fiziksel İstismar:** Çocuğun bakım vereni tarafından sağlığına zarar verecek şekilde fiziksel hasara, yaralanmaya veya yaralanma riski ile karşı karşıya kalmasıdır (Taner ve Gökler, 2004: 82; Acehan vd., 2013: 595; Bifulco ve Schimmenti, 2019: 13; Bartlett vd., 2017: 86).

- **Sarsılmış Bebek Sendromu:** Bebeğin bedeninden veya kollarından tutulup sarsılması sonucu beyin hasarı, körlük ve hatta ölümle sonuçlanabilen ciddi bir travma durumudur. Genellikle 2 yaşın altında görülür (Acehan vd., 2013: 595).

- **Munchausen by Proxy Sendromu (Polle Sendromu):** Bir ebeveynin veya bakıcının çocuğuna kasıtlı olarak hastalık belirtileri yaratması veya mevcut bir hastalığı abartarak çocuğun gereksiz tıbbi müdahalelere maruz kalmasına neden olmasıdır (Acehan vd., 2013: 595).

- **Duygusal İstismar:** Çocuğun kişiliğini ve duygusal bütünlüğünü zedeleyici eylemlerin veya eylemsizliklerin olmasıdır (Taner ve Gökler, 2004: 85;

Acehan vd., 2013: 596; Kütük ve Bilaç, 2017: 182; Bifulco ve Schimmenti, 2019: 14; Bartlett vd., 2017: 86).

- **Cinsel İstismar:** Çocukların cinsel araçlar veya cinsel görseller olarak kullanılmasıdır (Taner ve Gökler, 2004: 83; Acehan vd., 2013: 597; Bifulco ve Schimmenti, 2019: 14; Bartlett vd., 2017: 86).

- **Ekonomik İstismar:** Çocuğun gelişimini olumsuz etkileyecek şekilde evin ekonomisine katkıda bulunması veya toplumda iş gücü olarak görülmesidir (Acehan vd., 2013: 594).

- **Çocuk ihmali:** Çocuk istismarının en yaygın biçimlerinden biridir. İhmal, çocuğun yaşına ve ihtiyaçlarına uygun yeterli ilgi, sorumluluk ve korumanın gösterilmemesi olarak tanımlanmakla birlikte çocuğun temel ihtiyaçlarının (beslenme, barınma, giyim, eğitim ve sağlık gibi) karşılanmamasıdır (Bifulco ve Schimmenti, 2019: 14; Bartlett vd., 2017: 86; Avdibegovic ve Brkie, 2020: 337; Tıraşçı ve Gören, 2007: 72). Çocuk ihmalinin türleri ise;

- Fiziksel İhmal: Çocuğun barınma beslenme ve giyim gibi temel ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi,
- Duygusal İhmal: Sevgi ve ilgi eksikliğinin olduğu, çocuğun psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmaması,
- Cinsel İhmal: Çocuğun cinsel kimlik gelişiminin desteklenmemesi,
- Eğitim İhmali: Zorunlu okul çağındaki çocukların eğitim ve öğretim hayatlarına duyarsız kalınması,
- Sağlık İhmali: Çocuğun anne karnında başlayıp tüm çocukluk dönemi boyunca sağlığına gereken ilgi ve takibin gösterilmemesidir (Acehan vd., 2013: 598; Bifulco ve Schimmenti, 2019: 15).

İhmalin üç farklı nedensel modeli verilmektedir: ebeveyn eksikliği modeli, ekolojik eksiklik modeli ve ekolojik-işlem modeli. Ebeveyn eksikliği modelinde, çocuğun refahından öncelikle ebeveynlerin sorumlu olduğu ve çocuk ihmalinin nedeninin yetersiz ebeveynlik olduğu kabul edilmektedir. Ekolojik eksiklik modeli, çocuk ihmalinin temel nedeninin maddi yoksunluk olduğunu öne sürmektedir. Ekolojik-işlemci modeline göre ise ihmalin nedeni aile özellikleri ile çevresel faktörlerin etkileşimidir. Bu model, stres seviyesi ve stresle baş etme mekanizmalarına dikkat çekerek aile üyelerinin stres baş etmedeki yetersizlikleri sonrasında çocuk ihmalinin ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Blumeenthal, 2015: 4).

1.2. 3. Çocuk Cinsel İstismarı

Bir yetişkin ya da yaşı daha ileri olan biri tarafından, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan, onun rızası olmayan ya da tam olarak kavrayamadığı, yasalara ve toplumsal normlara aykırı olarak çocuğa yönelik her türlü cinsel içerikli davranış, cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (WHO, 2006: 10).

Çocuk cinsel istismarı eylem biçimine göre (Temas içeren ve içermeyen) ve çocuğa yakınlığına göre(aile içi ve aile dışı) türlere ayrılmaktadır.

Temas içeren cinsel istismar; cinsel uzuvlarına ve/veya çocuğun bedeninin herhangi bir yerine temas etme, interformal ilişki (çocuğun vulvasına veya bacak arasına sürtmek yoluyla), bedenine ve/veya cinsel bölgelerine çocuğun dokunmasını isteme, çocuğa cinsel haz elde etmek maksadıyla sarılma, sürtünme, okşama, öpme, ağız ve genital teması (oral-genital temas), penetrasyon (dijital penetrasyon, objelerle penetrasyon, genital penetrasyon, anal penetrasyon), interseks bebeklere yönelik cinsiyet belirleme ameliyatları, kültürel çocuk sünneti, çocuğu erken yaşta zorla/onayını inşa ederek evlendirme olarak ifade edilmektedir (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2020; Aktepe, 2009: 98; Turla, 2002: 295; Polat, 2016: 29).

Temas içermeyen cinsel istismar; çocuklarla flört etme girişimleri, internet aracılığıyla çocuklarla temas kurma, yazışma ve tanışma, fotoğraf talep etme, çocuklarla

cinsel çağrışimli konuşmalar yapma, şakalaşma (yüz yüze ya da dijital ortamlarda), çocukların cinsiyetini, bedenlerini veya cinsel uzuvlarını alay, övünç veya utanç aracı olarak kullanma, çocukların bedenlerine veya cinsel organlarına bakma, çocukları izleme (voyeurizm), gerçek ya da dijital ortamda gözetleme, kişisel haz maksadıyla çocukların fotoğraflarını çekme veya görüntülerini kaydedip arşivleme, bu görüntüleri saklama ve/veya sanal ortamda paylaşma, çocuklardan kendi bedenlerine veya cinsel bölgelerine dokunmalarını isteme ve onları izleme, kendi vücudunu veya cinsel organlarını çocuklara izletme (teşhircilik), kendine dokunma ve çocuklara bunu izlettirme, çocuklara cinsel çağrışimli görseller veya videolar gösterme, çocukların ticari cinsel sömürüsü (reklamlarda kullanma, sanal cinsel sömürü vb.), çocukları cinsel ilişkiye tanık etme, çocukları pornografik materyallerin üretiminde kullanma, bu materyalleri izleme, kayıtlı olarak saklama ve yaygınlaştırma, çocukların cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi ve cinsiyet ifadesine yönelik baskı ve ayrımcılık içeren söylem ve davranışlar gibi birçok şekilde gerçekleşmektedir (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2020; Aktepe, 2009: 98; Turla, 2002: 295; Polat, 2016: 29).

Çocuk cinsel istismarında; fail aile içi veya aile dışı biri olabilmektedir.

Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest): Evlenmeleri, hukuki ve ahlaki olarak yasaklanmış aile bireyleri arasındaki cinsel eylemler olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2016: 31; Aktepe, 2009: 97; Acehan vd., 2013: 597). Bakıcısı tarafından da istismara uğrayan çocukların bu durum içerisinde yer aldığı çalışmalarda mevcuttur (Acehan vd., 2013: 597).

Cinsel Sömürü: Çocuk üzerinden parasal, sosyal ve siyasal olarak faydalanılmasıdır. Cinsel sömürü, çocuk pornografisini, çocuk fuhuşunu, çocuk seks turizmini ve çocuk yaşta evlendirmeleri kapsamaktadır (UNİCEF, 2015: 18; Polat, 2016: 30). Cinsel sömürü olarak değerlendirebileceğimiz grooming kavramıda internetin olumsuz yansımalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar henüz yasalara dahil edilmese de varlığından söz edilmeye başlanan grooming/siber uzaklaştırma kavramı ise; çocuk istismarcılarının internet veya diğer dijital iletişim kanalları

aracılığıyla çocuklarla iletişim kurarak güven kazanmaya ve onları istismar etmeye çalıştığı bir yöntemdir. İstismarcılar, genellikle çocukların güvenliğini kazanmak için çeşitli taktikler kullanmakta, çocukları manipüle ederek istismar amacına ulaşmaya ve çocukların duygusal zayıflıklarını ve ihtiyaçlarını kullanarak onları kontrol etmeye çalışmaktadır (Altıntop, 2019: 228; Ramiro vd., 2019: 2; Ünlü vd., 2020: 242; Barut-Bektaş, 2023: 89).

1.2.4. Çocuk İstismarı İle Çalışan Profesyoneller

ÇCI'de kolluk kuvvetleri, çocuk koruma hizmetleri, sağlık profesyonelleri, hukuk profesyonelleri, eğitim ve danışmanlık ile ilgili alanlardan olan profesyonellerden oluşan multidisipliner ekiplerin ÇCI'ye yanıt vermede oldukça etkili olduğu kanıtlanmıştır. Multidisipliner ekip anlayışı ile gerçekleştirilen kurumlar arası işbirliği, koordinasyon ve ortak çalışma, çocuk ve ailelere mümkün olduğunca en az travmayı yaşatacak şekilde hizmet sunulmasını sağlamaktadır (Dovi vd., 2022: 22; Nwogu vd., 2015: 96; Bracewell, 2018: 575). Çocuğu korumada multidisipliner ekipteki profesyoneller bir bayrak yarışındaki koşucular gibidir. Farklı disiplinlerden gelen profesyoneller, çocuk koruma bayrak yarışındaki yerlerine paralel olan belirli uzmanlıklarla donatılmıştır. Bayrağı aldıktan sonra, tek görevleri koşmak ve bayrağı bir sonraki koşucuya teslim etmektir. Farklı disiplinlerden profesyoneller, tanımlanmış bir sağlık veya yasal sorun yelpazesi içinde uygulama yaparlar. Doktorlar ve sosyal hizmet uzmanları politikayla, hemşireler ve öğretmenler ise çocuklar ve aileleri ile kurulan bireysel etkileşimlerle ilgilenmektedir (Feng vd., 2010: 1486). Bir bayrak yarışında olduğu gibi, her ekip üyesi ekip çalışmasına farklı güçler getirir. Çocuk istismarında bireysel profesyonelleri birleştirme süreci çok zordur ancak daha güçlü ve başarılı bir ekip için kritik öneme sahiptir. Ekip arkadaşları en iyi sonuç için iletişim kurmalıdır. Disiplinler arasında çocuk koruma diyalogunu başlatmak kritik öneme sahiptir. Disiplinler arası iş birliğinin etkinliği iyi iletişime ve ortaklık yaklaşımına dayanmaktadır. Çocuk koruma süreci bir bayrak yarışı olarak görülüyorsa, hedef ilk mesleki eğitim sırasında belirlenmeli ve iletilmelidir. Çocuk koruma konusunda işbirlikçi bir eğitim müfredatı geliştirilmelidir (Feng vd., 2010: 1489). Profesyonellerin eğitilmiş olması, çocukları güvende tutmak ve masumları ayırt etmede

önemlidir. Süreç boyunca profesyoneller objektif olmalı ve ön yargılardan kaçınmalıdır (Batman ve Gökçearslan, 2022: 42). Özellikle erkek çocukların kadınlar tarafından istismarı gibi durumlarda profesyonellerin tutumu, vakaların gizli kalmasına ve adli makamlara yansıtılmamasına yol açabilmektedir. Bu sebeple, çocukla çalışan profesyonellerin her türlü ihmal veya istismar belirtisini ciddiye alması ve ilgili yerlere bildirmesi hem mağdurların hem de toplumun haklarının korunması açısından önem arz etmektedir (Sağlam ve Salman, 2020: 230).

ÇÇİ, birçok ülkede yasalara göre suç teşkil ettiği için, ortaya çıktığında adli soruşturma sürecine girer. Ancak adli soruşturma süreci sadece yasal boyutuyla değil, aynı zamanda sosyal hizmetler, sağlık çalışanları ve diğer profesyonellerin katkılarıyla yürütülmektedir (Bağ & Alşen, 2016: 10). İstismar mağduru çocukla birlikte psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, psikolojik danışmanlar, çocuk gelişimciler, psikiyatristler, hemşireler vb. mesleklerden profesyoneller ile süreç devam etmektedir (Barut, 2021: 613; Uslu, 2016: 17; Bilgin, 2020: 35). Bu süreçlerin ilgili yönetmelik ve kanunlarla belirlendiği görülmektedir. Ceza Muhakemesi Kanunda mağdur çocukların veya suçtan etkilenen diğer mağdurların tanık olarak dinlenmesi sırasında bir psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim uzmanı bulundurulması yer almaktadır (2004). Çocuk Koruma Kanunda ise kapsayıcı bir tanım olarak “sosyal çalışma görevlisi” kullanılmış olup bu tanım psikolojik danışmanlık ve rehberlik, öğretmenlik, sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi, sosyoloji ve aile ve tüketici bilimleri alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını kapsamaktadır (2005; Yaman & Tuncay, 2020: 1386).

Sağlık çalışanları, çocuğun sağlık durumunu belirlemek, muayene etmek ve gerekli tedavileri başlatmak için önemlidir. Ayrıca, psikolojik destek ve danışmanlık hizmetleri de istismar mağduru çocuklar için son derece önemlidir. Sosyal hizmetler, çocuğun güvenliğini ve ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. İstismar durumunda, sosyal hizmet uzmanları, çocuğun aile ortamını değerlendirmekte, koruma tedbirleri talep etmekte ve çocuğun korunmasını sağlamak için gerekli adımları atmaktadır. Aynı zamanda, çocuk için güvenli bir ortamın sağlanması ve gerekirse geçici olarak barınma sağlanması da sosyal hizmetlerin görevleri arasındadır. Öğretmenler ise çocukların

güvenliğini sağlamak, korumak ve gerekli yardımı almalarını sağlamak adına kritik bir konumdadırlar. Çocukların gelişimsel durumlarını takip etmek, aile ihtiyaçlarını ölçmek ve farkındalık çalışmalarında bulunmak görevlerinden bazılarıdır (Polat, 2019: 71-74).

Türkiye'de çocuk suçlarının önlenmesi ve adli soruşturmalar "Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü" ve "Jandarma Genel Komutanlığı bünyesindeki Çocuk Suçlarını Önleme ve Müdahale Merkezleri" tarafından yürütülmektedir. Şehirlerde ilk müdahaleyi polis, kırsal alanlarda ise jandarma gerçekleştirmektedir. Suça sürüklenen veya suça maruz kalan çocuklarla temas kuran kolluk kuvvetleri çocuk dostu bir yaklaşım benimsemede, mağdurların ihtiyaçlarına uygun hizmetler sunmada veya onları ilgili servislere yönlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Kolluk kuvvetinin bu sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesi, çocukların korunması ve refahı için hayati önem taşımaktadır (Orhan, 2021: 58).

Diğer profesyoneller arasında savcılar, polis memurları ve jandarma ekipleri yer almaktadır. Bu profesyoneller, cinsel istismar vakalarını soruşturmak, delilleri toplamak ve mağdurlara adalet sağlamak için iş birliği yapmaktadırlar (Polat, 2019: 71-74). Sonuç olarak, çocuğa yönelik cinsel istismarın adli soruşturması sadece hukuki boyutuyla değil, aynı zamanda çocuğun sağlık, güvenlik ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde multidisipliner bir yaklaşımla yürütülmesi gereklidir. Multidisipliner ekip yaklaşımı, çocukların duygu ve davranışlarını iyileştirmekte, ailelerin stres ve bakım yüklerini azaltmakta, iletişimin ve bakımın kalitesini artırmaktadır (Morrison, 1996: 134; Naish, vd., 2002: 508). Bu süreçte sosyal hizmetler, sağlık çalışanları ve diğer profesyonellerin iş birliği kritik önem taşımaktadır (Çelik, 2019: 97; Bilgin, 2020: 27). Çocuk istismarının önlenmesi için meslekler arası iş birliği uygulaması dört pratik yeterlilik (değerler/etik, roller/sorumluluklar, iletişim ve ekip çalışması) ve deneyimlerden oluşmaktadır (Ishii vd., 2020: E66). Çocuk koruma sisteminde yer alan personellerin, niteliğinin ve yeterliliğinin geliştirilmesi gerekliliği ve mevcut durumda eksiklikler olduğu görülmektedir. Yerinde ve işe dönük bir çocuk koruma politikaları olsa dahi uygulayıcı meslek elemanlarının sahaya dönük yeterliliği ile politikalar anlam kazanacaktır (Karataş, 2007: 16).

1.2.5. Çocuk İstismar ve İhmali İle İlgili Sözleşme ve Yasalar

Çocuk Koruma Sistemi, çocukların yaşama, gelişim ve diğer temel haklarının korunmasını amaçlayan; onların toplum içindeki yerlerini güçlendiren ve sağlıklı biyopsikososyal gelişimlerini destekleyen yasalar ve uygulamalar bütünü olarak ifade edilmektedir. Ülkemizde çocuk koruma sistemi, Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesine imzalanmasından sonra 20 Kasım 1989 yılında imzalanan Çocuk Hakları Sözleşmesine taraf olması ile ilerleme kaydetmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuğun korunması, yaşatılması ve gelişimi açısından birçok kavramı ele almakla birlikte “aile” kavramı üzerinde özellikle durmaktadır (Yolcuoğlu, 2009: 45).

Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989'da imzalanan, 42 maddeden oluşan ve çocukların haklarını korumayı amaçlayan önemli bir uluslararası belgedir. Bu sözleşme, çocukların ayrımcılığa maruz kalmadan özgürce gelişmelerini teşvik etmektedir. Kimlik ve vatandaşlık haklarını tanımakta, sosyal güvenlik sağlayarak çocukları ihmal ve kötü muameleden korumaya çalışmaktadır. Temel çocuk hakları arasında sağlıklı yaşam, eğitim alma, ifade özgürlüğü ve oyun hakkı bulunmaktadır. Sözleşmedeki hükümler, dünya çapındaki hakların korunması için önemli bir adım olarak kabul edilmektedir. Ülkemiz dahil 196 ülke sözleşmeye taraf durumundadır. Sözleşme, Türkiye'nin iç hukuk kurallarına uygun olarak 27 Ocak 1995'te Resmî Gazetede resmi olarak yayımlanmış 17. 29. ve 30. maddelerine Lozan Antlaşması ve Anayasa çerçevesinde çekince konulmuştur (Resmi Gazete, 1995; Polat ve Reva, 2019: 322; Güçlü, 2016: 10). Çocuk refahını önemseyen toplumlarda hazırlanan sosyal politikaların temel ilkelerini Çocuk Hakları Sözleşmesi oluşturmaktadır (Yolcuoğlu, 2009: 46; Karakaş ve Çevik, 2016: 899).

Ülkemizde çocuk yasaları ve uygulamaları oldukça dağınık ve çeşitlilik göstermektedir. Çocuğun bir birey olarak toplum içindeki statüsü 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (2001) ile düzenlenmiştir. Çocuk istismar ve ihmalinin yargılama usulleri ise 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (2004) kapsamında ele alınmaktadır. Bu tür istismar ve ihmal durumlarında uygulanacak yaptırımlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (2004) ile belirlenmiştir. İstismar ve ihmali önlenmesi ve koruyucu çalışmalara

ilişkin düzenlemeler ise 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (1983), 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (2005), 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012) ve 1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu (1927) ile koruma altına alındığı görülmektedir. Anayasanın 41. Maddesine göre “çocukların korunması” ile ilgili; devlet önlemleri almakla yükümlüdür (Karakaş ve Çevik, 2016: 900; Batman ve Gökçearsan, 2022: 37). Anayasa ve Türk Medeni Kanunu’nda çocuk hakları, aile kavramı içinde değerlendirilerek devlet koruması gözetilmiştir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile çocuk koruma hizmetlerini büyük ölçüde spesifik hale getirmiştir. 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanunu ile korunmaya muhtaç çocuk ve suça sürüklenen çocukların hak ve özgürlükleri daha da birleştirici şekilde ele alınmıştır (Yolcuoğlu, 2009: 46).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunda (TCK); çocuklarla ilgili temel maddeler çocukların korunması ve haklarının sağlanması amacıyla düzenlenmiştir. Bu konuda önemli maddelerden bazıları: Çocuğun Bedensel ve Ruhsal Bütünlüğünün Korunması (md. 86): Bu maddeye göre, çocuğun bedensel veya ruhsal gelişimiyle oyun ve eğlence faaliyeti için sağlanan araç ve gereçleri kullanan kişilerin çocuğun zarar görmesine sebep olmaları halinde cezalandırılır. Cinsel İstismar TCK’da md. 103-105’te ele alınmakta ve bu maddeler çocukların cinsel istismarını yasaklamaktadır. Çocukların cinsel amaçlı sömürülmesi, çocuklara cinsel istismar içeren materyallerin sunulması veya cinsel amaçlı taciz suçları bu maddelerde düzenlenmektedir. Bu maddeler, çocuklara yönelik cinsel istismar, reşit olmayan bireylerle cinsel ilişki ve cinsel taciz suçlarını kapsamaktadır. Çocuğun Kötü Muamele ve İhmal Edilmesi TCK md 86/1’de yer almaktadır. Bu maddeye göre, çocuğa kötü muamele veya ihmalkârlık suretiyle zarar veren kişiler cezalandırılır. TCK md 80/2, çocuğun fuhuşa sürüklenmesini yasaklamakta ve bu eylemi gerçekleştirenler hakkında cezai yaptırımlar öngörmektedir. TCK md 80/3’de çocuğun fiziksel veya zihinsel gelişimine zarar verebilecek şekilde zorla çalıştırılması suçtur. Bu tür eylemlere cezai yaptırım uygulanmaktadır. TCK md 226’da çocukların cinsel amaçlı materyallere maruz bırakılması veya çocukların müstehcen yayınlarla korunmasız bırakılması ele alınmaktadır. TCK’da Çocuğun Haysiyet ve Şerefine Korunması’na

yönelik madde (md 226/2), çocuğun cinsel yönden istismar edilmesini veya çocuğun cinsel içerikli söylemlere maruz kalmasının cezai yaptırıma tabi olduğunu belirtmektedir. TCK md 218 (Aile Hukukundan Kaynaklanan Yükümlülüğün İhlali)'de çocuğun bakım ve gözetim yükümlülüklerini ihlal edenleri cezalandırılmasına yöneliktir. Çocuğun maddi veya manevi bakımını sağlamakla yükümlü olanlar bu konuda ihmalkâr davranırlarsa cezai sorumlulukları doğmaktadır. Çocuğun Kaçırılması ve Alıkonulması (md 234-235): Çocuğun kaçırılması veya alıkonulması suçları da TCK'da düzenlenmiştir. Bu suçlar çocuğun zarar görmesi veya ailenin huzurunun bozulması halinde cezalandırılmaktadır (2004).

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK), çocukların yaşama, sağlık, eğitim, gelişim, güvenlik ve refah gibi temel haklarını korumayı hedeflemektedir. Çocukların cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, ihmali ve diğer kötü muamelelere karşı korunmasını sağlamaktadır. Çocukların korunmasını ve bakımını üstlenen kamu kurumları, sosyal hizmet uzmanları ve diğer ilgili kişiler için rehberdir. ÇKK'da çocuk mahkemelerinin işleyişine ve çocuklara yönelik koruma tedbirlerine yer verilmiştir. Kanunda; korunma ihtiyacı olan çocuk tanımlanırken suça sürüklenen çocuk da tanımlanmaktadır. Her ikisi içinde; koruyucu önleyici tedbirler veya güvenlik tedbirleri olarak bahsedilen tedbirlerden bahsetmektedir. Bu tedbirler: barınma, bakım, sağlık, danışmanlık ve eğitimidir. Bu tedbirlerin uygulanmasında multidisipliner çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (ÇKK: 2005; Yaman ve Tuncay, 2020: 1379).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ise; çocuğa dair soybağı, evlat edinme, velayet ve nafaka yükümlülüğü hususları düzenlenmektedir (2001).

1.3. Adli Tutum Kavramı

Tutum; bir kişinin yerleşmiş bir fikrini veya görüşünü, deneyimlerinden edindiği bilinçsiz oluşan zihinsel görüşlere dayalı davranış değişikliklerini; bir kişinin ya da nesneye yönelik duruşunu, kararlılığını; hissedilen duyguyu, ruh halini ve düşüncüyü ifade etmektedir (Altmann, 2008: 148). Tutumlar, belirli nesnelere yönelik olumlu ya da

olumsuz değerlendirmelerdir (Fazio, 2014: 250; Jain, 2014: 6; Albarracin ve Shavitt, 2018: 309; Rheu, 2020: 5). Bu tutumlar, bireyin deneyimleri, bilgi birikimi ve duygusal tepkileri ile şekillenmektedir (Fazio, 2014: 250; Jain, 2014: 6). Bireyin kişisel çıkarları, sosyal kimliği ve değerleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle bireysel ve toplumsal düzeyde kritik bir öneme sahiptir (Howe & Krosnick, 2017: 336). Bir tutumun birey üzerindeki etkisi, tutumun gücü ve erişilebilirliği ile yakından bağlantılıdır. Tutumun erişilebilirliği, bireyin bu tutumu ne sıklıkla deneyimlediği ve ne kadar hızlı hatırlayabildiği ile ilgilidir. Tutum gücü, bireyin tutumunun sürekli liği ve davranışlarına olan etkisinin yoğunluğu olarak ifade edilmektedir (Fazio, 2014: 256; Lutrell ve Sawick, 2020: 2).

Tutumlar bilgi işleme süreçlerini ve davranışları etkilemekteir (Bohner & Dickel, 2011: 411; Bechler ve ark., 2021: 1292). Tutumların insan davranışları üzerindeki gücünü ve önemini; tutumun kristalleşmesi (nemli davranışlarda değişime direnç), bilgi işleme (nemli davranışlarla ilgili bilgilerin detaylandırılması), bilgilerin içeriği, tutum aşırılığı ve erişilebilirliği (nemli tutumlarda görüşler daha uçlarda ve daha hızlı gelişmesi), davranışın üzerindeki etkisi (nemli davranışlarda niyetlerin ve eylemlerin daha gcl biçimler olması) belirlemektedir (Howe & Krosnick, 2017: 336).

Ajzen'in Planlı Davranış Teorisi, bireylerin davranışlarının inançlar, tutumlar, normlar, algılanan davranış kontrolü ve niyet gibi faktörlerin bir bileşimiyle belirlendiğini ne sürmektedir. Motivasyonun düşük olduğu ya da bilinçli bir şekilde izlenmeyen durumlarda, genel tutumların etkisi daha belirgin hale gelebilir (Ajzen ve ark., 2018: 90).

Bir başkasının kazançları için sorumluluk taşıyan karar vericiler, yalnızca kendi kazançları için karar verenlere kıyasla daha fazla riskten kaçınma eğilimindedir. Kayıplar söz konusu olduğunda, kazançlara kıyasla davranışlar önemli ölçüde farklılık göstermektedir. İnsanlar, kazanç ve kayıp durumlarında, farklı olasılıklarda farklı risk alma veya kaçınma eğilimleri sergilemektedir (Pahlke ve ark., 2015: 138).

Çocuk cinsel istismarına yönelik profesyonellerin tutumları da bireylerin deneyimleri, bilgi birikimi ve duygusal tepkilerine dayanarak şekillenmekte ve bu tutumlar, istismar vakalarına nasıl tepki verileceğini belirlemektedir. Adli Çocuk Tutumu, Everson ve Sandoval tarafından geliştirilmiş bir kavramdır. Çocuk cinsel istismarı vakalarının gerçek olup olmadığını değerlendiren profesyonellerin, karar alma süreçlerini etkileyebilecek tutumlar olarak ifade edilmektedir. Everson ve Sandoval'a göre profesyonellerin adli tutumları duyarlılık, özgüllük ve şüphecilik üzerinden değerlendirilmektedir. Duyarlılık, cinsel istismara uğramış çocukları değerlendirilirken gözden kaçırılmamasını sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Özgüllük, cinsel istismara uğramamış çocukların yanlış bir şekilde istismara uğramış olarak değerlendirilmemesini sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun istismarı açıklamasına yönelik şüphecilik ise çocuk ve ergenlerin cinsel istismar iddialarının muhtemel doğruluğu hakkındaki inançları olarak kabul edilmektedir (Everson ve Sandoval, 2011: 288). Çocuklara yönelik adli tutumlar, çocuk istismarı vakalarının değerlendirilmesinde görev alan profesyonellerin karar süreçlerini etkileyebilecek bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Everson ve Sandoval, 2011: 292-297). Adli süreçlerde, hukuk uygulayıcılarının ve diğer yargı aktörlerinin suç ve suçluya dair kişisel görüşleri, karar alma mekanizmalarını şekillendirebilmektedir (Batman ve Gökçearslan, 2022: 43). Çocuklara yönelik davalarda adli tutumlar çocuğun korunması, cezalandırmanın önceliği ve rehabilitasyonun uygulanma düzeyi gibi kritik konulardaki yaklaşımları belirlemektedir. Bu bağlamda, adli tutumlar, çocukların haklarının korunması ve çocuk suçlulara yönelik daha koruyucu adalet yaklaşımlarının temelini oluşturmaktadır (Algan, 2020: 954).

1.4. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Eşitlik, bireylerin cinsiyet, ırk, etnik köken, cinsel yönelim, engellilik veya diğer özelliklerine bakılmaksızın aynı şekilde değer görmesini ve eşit muamele görmesini gerektirir. Eşitsizlik, bireylerin fırsat ve haklarında haksız veya ayrımcı bir şekilde farklı davranılması anlamına gelir. Biyolojik ve fizyolojik farklılıklar eşitsizliğe neden olmaz. Ancak toplumun cinsiyet gibi özelliklere dayalı olarak bireylere yüklediği yanlış algılar ve roller, eşitsizliği şekillendirebilir ve güçlendirebilir (Demirgöz Bal, 2014: 16)

Toplumlarda biyolojik farklılık kültür ile yorumlanıp algılanmaktadır. Kadın ve erkeklerin hangisinin güce sahip olacağı, hangisinin ne konumda var olacağı hususlarında beklentiler vardır. Bu beklentiler toplumlarda değişiklikler gösterse de özünde benzerlikler barındırmaktadır. Bu beklentiler erkeklerden güçlü olmaları, ailelerini güçlendirmeleri kadınlardan ise sabırlı ve anlayışlı olmaları evle ilgilenmeleri, evlenmeleri, çocuk sahibi olmaları şeklinde belirtilebilir (Savaş, 2018: 115; Turhanoglu, 2019: 5). Doğumla başlayan toplumsallaşma sürecinde bu cinsiyet rollerine uyum sağlayamayan çocuklar dışlanmakta, alaya maruz kalmaktadır. Cinsiyet ayrımının belirleyicileri oyuncaklar, giysiler, bilgi ve beceriler, okul, medya aile tarafından vurgulanmaktadır. Giysiler ve renkleri çocuklarda cinsiyeti ayırmada kullanılmakta, isim verilirken kızlara daha narin erkeklere daha sert isimler tercih edilmektedir. Oyuncaklar ve oyunlar çocukların cinsiyet rollerinin pekiştirmesini sağlamakta, erkek oyuncaklara aktif olabilecekleri inşa ve icraat odaklı oyuncaklar ve oyunlara sunulurken kız çocuklarına annelik ve ev işlerine yönelik pasif oyunlar sunulmaktadır. Aynı zamanda erkek çocuklarına çok çeşitli oyuncak ağı verilirken kız çocuklarına daha az oyuncak çeşidi verilmektedir. Bu durum masallarla, öykülerle ve ders kitaplarıyla da aynı şekilde pekiştirilmektedir (Turhanoglu, 2019: 5).

Toplumsal cinsiyet rollerinin oluşmasında aile kaynakları ve ailenin eğitim düzeyi etkili olup en büyük engel ataerkil aile inançlarıdır. Çok erken yaşlarda başlayan toplumsallaşma süreci kadınlık ve erkeklik algılarını şekillendirmekte olup kalıplaşmış cinsiyetçi rollerle hareket etmek yerine eşitlikçi yaklaşımların benimsenmesi, yetişkinler için de farkındalık çalışmalarının yapılması önleyici etkenlerdendir (Rankin & Aytaç, 2006: 28; Savaş, 2018: 105). Cinsiyet ve kültür kolayca değiştirilemez, ancak kamu politikası değiştirebilir. Temel insan haklarına saygı ile uyumlu politikalar, onları kadın ve kadın rollerine ilişkin daha az geleneksel görüşlere katılmaya yönlendirebilir (Bugay ve ark., 2019: 3291).

Cinsel istismar gibi sorunlar toplumsal cinsiyet ve geleneksel normların etkisi altında büyümektedir. Cinsel istismarın meydana gelmesi, devamı ve toplumdan gizlenmesinde toplumsal cinsiyet rollerinden bahsetmek mümkündür (Uğurlu, 2022:

162). Çocuk evlilikleri, geleneksel ve ataerkil kültürel kodlar, bu evlilikleri sorun olarak ele almaktan ziyade destekleyebilir veya meşrulaştırabilir. Dünya genelinde de çocuk evliliklerin genelinin kız çocukları olduğu görülmektedir (Yüksel ve Yüksel, 2014: 10). Erken yaşta evlilik, doğumdan önce ebeveynlerin kürtaj yoluyla çocuğun cinsiyet seçimi, kız çocuklarının eğitim öğretim hayatının engellenmesi, evdeki diğer çocukların bakımı veya ev işlerinin kız çocuğuna bırakılması toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarıdır (Koyun vd., 2011: 70; Rankin & Aytaç, 2006: 38). Aynı zamanda cinsel istismarın toplumsal nedenleri arasında cinsiyet eşitsizliği, ataerkil yapı yer almakta olup çocuk haklarını temin etmeyi engellemektedir.

2023 Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi'ne göre İzlanda, uzun süredir cinsiyet eşitliği konusunda dünya lideri olarak öne çıkmaktadır. Türkiye ise; 146 ülke arasında 129. Sırada yer almaktadır (World Economic Forum, 2023). Türkiye İstatistik Kurumunun 2024 verilerine göre; cinsel suçlar başlığında mağduriyet yaşayan 25.685 çocuktan 22.059'unun kız çocuğu olduğu tespit edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024). 18 yaşından önce evlenen erkeklerin oranı %4.4, kadınların oranı ise %24.2 olarak belirtilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2022). Doğuda, Türkiye'nin batısından daha yüksek olan yoksulluk, kültürel ve politik otoriterliğin kadınlara karşı olumsuz bir tutumu en çok öngören faktörler arasında olduğu saptanmıştır (Bugay ve ark., 2019: 3291) Bu tür istatistikler, erken yaşta evliliğin kadınlar üzerindeki etkilerini ve cinsiyet eşitsizliği ile ilgili konuları anlamak için önemli veriler sağlayabilir.

1.5. Çocuk Cinsel İstismarına Profesyonellerin Tutumları ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Çalışmaların Bulguları

ÇCİ, tüm dünyada önemli bir toplumsal sorundur. Bu konudaki farkındalık, bilgi düzeyi ve tutumlar, profesyonellerin mesleki rollerine göre farklılık gösterebilmekte ve bu durum, istismar vakalarının önlenmesi, fark edilmesi ve müdahale süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, ÇCİ ile mücadelede birçok profesyonelin bilgi eksiklikleri yaşadığını ve bu durumun onların tutumlarını ve etkin müdahaleyi engellediğini ortaya koymaktadır. Çoğu profesyonel, istismarı fark etme ve doğru şekilde

raporlama konusunda kendini yetersiz hissetmekte, özellikle yasal süreçlerin karmaşıklığı, profesyonellerin doğru ve hızlı bir şekilde harekete geçmesini zorlaştıran nedenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Profesyonellerin çocuk istismar ve ihmali ile birlikte ÇCİ ile ilgili bilgi, tutum ve davranışlarının değerlendirildiği yurtiçi çalışmalar aşağıda verilmiştir. Ülkemizde çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili çalışmaların genelde öğretmen, doktor ve hemşire grupları ile yürütüldüğü görülmektedir.

Öğretmenlerin genellikle çocuklarla uzun süreli ve yakın ilişkiler kuran ilk profesyoneller olmaları, çocuklarla iletişim içinde oldukları bu ortamda, ÇCİ'yi fark etme ve önlemeye yönelik önemli bir rol üstlenmelerini gerektirmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin ÇCİ'yi önleyici çalışmalara katılmanın yanı sıra istismar mağduru çocukları belirleyip bu durumu yetkili makamlara bildirme sorumluluğu da bulunmaktadır (Pesen ve Epçaçan, 2021: 136). Ülkemizde öğretmenlerle yapılan çalışmalarda öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili olarak çoğunluğunun eğitimlerinin yetersiz olduğu, bildirim zorunluluklarını bilmedikleri ve bildirim oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

Aksel ve Irmak'ın çalışmasında; çocuk istismarı konusunda öğretmenlerin %32'sinin üniversite eğitimi sırasında, ortalama 20 yıl deneyime sahip öğretmenlerin %30'unun hizmet içi eğitim aldığı belirlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının olgu tecrübelerinin diğer öğretmenlerin iki katı olduğu, okul psikolojik danışmanlarının diğer öğretmenlere göre daha çok resmi bildirimde bulunduğu, daha çok idareyle iş birliği yaptığı ve aileyle daha çok görüştükleri bulunmuştur (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2015: 380).

Akgül'ün yüksek lisans tez çalışmasında; okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ÇCİ bildirimine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ancak öğretmenlerin yarıya yakınının cinsel istismar bildirim zorunlulukları olmadığını düşündükleri, çalışmaya katılanların neredeyse tamamına yakınının daha önce hiç ÇCİ bildiriminde bulunmadığı, bir kısmının ise meslek yaşamları süresince şüphe duydukları ÇCİ'de bildirimde bulunmadıkları saptanmıştır. Bildirimde bulunmama nedenleri; şüphelenilen duruma ilişkin yeterli delil bulunamaması ve resmi bir işlem yapmadan önce aile ile

görüşmeyi daha uygun bulunmasıdır. Öğretmenlerin ÇCİ bildirim tutumlarının ve bildirimde bulunmama sebeplerinin yaş, cinsiyet, mesleki pozisyon ve konu hakkında alınan eğitime göre istatistiksel olarak gruplar arasında farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir (Akgül, 2015: 65).

Muğla’da ilkokul öğretmenleri ile yapılan çalışmada; öğretmenlerin %19.7’sinin çocuk istismarıyla karşılaştığı, %70.5’inin Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olduğu ve %89’unun çocuk istismarıyla karşılaştıklarında ilgili makamlara bildireceği belirlenmiştir. Öğretmenlerin %100’ünün çocuklara karşı koruyucu tutum ve davranışa sahip olduğu belirlenmiş, %79.8’i çocuk istismarı ve ihmali bildirmenin yasal bir zorunluluk olduğunu, %87.9’u ise çocuk istismarına maruz kalan çocukları korumak için en önemli mesleğin Sosyal Hizmet Uzmanlığı olduğunu belirtmiştir (Kırman vd., 2016: 78).

Yetiş ve Ziyalar’ın çalışmasında; öğretmenlerin ve eğitimcilerin %59.7’sinin daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bir eğitim almadığı, %80.8’inin çocuk istismarı ve ihmali konulu bir ihbarda hiç bulunmadığı saptanmıştır. Çalışmada öğretmenlerin %46.9’unun TCK 278. ve 279. maddeleri ve bildirim yükümlülükleri hakkında bilgi sahibi olmadıkları, bildirim süreci ve sistemini değerlendirmede kararsızlıklar yaşadıkları görülmektedir (Yetiş, 2017: 52).

Bozgun ve Pekdoğan’ın çalışmasında; öğretmenlerin istismar konusunda bilgi düzeylerinin yüksek olduğu, ancak ihmal konusunda bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler; aile tipinin, ebeveyn tutumlarının, çevre ve sosyo-ekonomik durumun çocuk istismarında etkili olduğunu belirtmişler ve istismarın en çok 6-11 yaş arasındaki çocuklarda görüldüğünü vurgulamışlardır (Pekdoğan ve Bozgun, 2018: 433).

Kiye ve Pişkin’nin çalışmasında öğretmenlerin %85’inin çocukların cinsel istismarı konusunda hiç eğitim almadığı, büyük çoğunluğunun yasal bildirim yükümlüğünü bilmediği belirlenmiştir (Kiye ve Pişkin, 2020: 26).

Erdoğan ve Aslan'ın yaptıkları nitel çalışmada; öğretmenlerin cinsel istismarı, çocuğa yapılan temas içeren ve temas içermeyen cinsel saldırılar olmak üzere iki kategoride algıladıkları görülmektedir. Çocuğa temas içeren cinsel saldırıların öğretmenler tarafından özel alanlarına dokunma ve kötü niyetle bedene dokunma şeklinde algılandığı belirlenmiştir. Özel alanlara dokunma, öğretmenler tarafından cinsel içerikli dokunmalar olarak tanımlanan taciz, tecavüz davranışlarını da içermektedir. Kötü dokunmada ise öğretmenler, çocuğa cinsel haz almaya yönelik yapılan, basit dokunuşlar olsa dahi bedeninin herhangi bir yerine yapılan tüm dokunmaların cinsel istismar olduğunu ifade etmişlerdir (Erdoğan ve Aslan, 2020: 126).

Karahan'ın çalışmasında; öğretmenlerin %31.1'nin ÇCI konusunda eğitim almadığı, %87.5'inin ÇCI ile karşılaşmadığı, %88.7'sinin ÇCI bildiriminde bulunmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarının Bildirimine Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği puan ortalamasının 51.52 ± 8.72 olduğu, en yüksek puan ortalaması kişisel kaygı, en düşük puan ortalaması ise kararlılık alt boyutundan aldığı bulunmuştur (Karahan, 2021: 39)

Baltacı'nın çalışmasında; kadın öğretmenlerin, rehber öğretmenlerin ve ÇCI bilgi düzeyinin yeterli olduğunu düşünenlerin ÇCI ile ilgili bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin Çocuk Cinsel İstismarını Bildirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği puanlarının mezuniyet sonrası eğitim alanlarda ve çocuk cinsel istismar bildirim zorunluluğunu bilenlerde yüksek bulunmuştur. ÇCI'yi bildirim yapma durumlarının; kadınlarda, çocuğu olmayan/ 1 ya da 2 çocuğu olanlarda, meslekte 11-20 yıldır çalışanlarda ve karşılaştıkları çocuk cinsel istismarı olgusuna yeterli müdahalede bulunduklarını düşünenlerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Baltacı, 2023: 67).

Yaşar ve arkadaşlarının çalışmasında; sınıf öğretmenlerinin %93.10'unun kanunlara, %90.88'inin Milli Eğitim politikalarına ve %98.5'inin ise etik anlamda çocuk istismarı şüphesini bildirme sorumlulukları olduğunu, %7.8'i de cinsel istismarın belirtilerini tanımlama konusunda kendilerini hazır hissettiklerini belirtmişlerdir. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin çocuğa yönelik cinsel istismar tutumları ile cinsiyet, yaş

ve medeni durum değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu, meslekte çalışma süresi, ÇCI konusunda eğitim alma, ÇCI konusunda eğitim gereksinimi ve cinsel istismarın belirtilerini tanımlamada kendini hazır hissetme değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir (Yaşar vd., 2024: 12).

Rize’de okul yöneticilerinin ÇCI’ye yönelik tutumları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada; okul yöneticilerinin ÇCI’yi bildirme tutumları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, öz yeterlik algılarının okul yöneticilerinin ÇCI bildirme tutumlarını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur (Özmen ve Sarı, 2024: 459).

Bu çalışmalara ek olarak yapılan farklı çalışmalarda da kadın, kıdemsiz ve evli öğretmenlerin istismar vakalarını daha kolay tespit ettikleri ve daha olumlu tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir (Özgöl ve Tekin, 2015: 17; Akbaşlı vd., 2019: 159; Bülböl vd., 2019: 139). Özyürek ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise erkeklerin çocuk istismar ve ihmeline yönelik farkındalık seviyelerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Özyürek vd., 2018: 447). ÇCI’yi bildirme konusunda öğretmenlerin yasalara ve yetkililere güveni konusunda da çalışmalarda tutarlı sonuçlar bulunmamaktadır (Akbaşlı vd., 2019: 159; Özgöl ve Tekin, 2015: 17).

Ülkemizde öğretmenler dışında ÇCI ile ilgili sağlık profesyonellerin tutumları ile ilgili de çalışmaların yapıldığı görölmektedir. Bu çalışmalara baktığımızda en çok doktor, hemşire ve ebelerle çalışmaların yürütöldüğü görölmektedir.

Burç ve Tüfekçi’nin çalışmasında; çocuk kliniklerinde ve acil servislerinde çalışan hemşirelerin %52.5’inin çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim aldığı, %44.3’ünün çocuk istismar ve ihmali şüphesi, %37.7’sinin çocuk istismar ve ihmali olgusuyla karşılaştığı belirlenmiştir. Hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali tanımlarken en çok öykü alma, ilgili kurumlara rapor etme ve yasal süreç aşamalarında zorluk yaşadıkları, %62.2’sinin kurumda çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili bir prosedür olup olmadığını bilmedikleri saptanmıştır (Burç ve Gölöcü Tüfekçi, 2015: 149).

Kara ve arkadaşlarının çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen doktorlar ile yaptığı çalışmada; kadınlarda, evli olanlarda, mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim alanlarda, istismar olgu/şüphesi ile karşılaşanlarda ve bildirimde bulunanlarda çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi düzeyinin diğer gruplara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kara vd., 2014: 62).

Bilgiç'in çalışmasında; ebe ve hemşirelerin %23.5'i öğrenimleri sırasında, %14.7'sinin ise mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili eğitim aldığı, %67.6'sının konu ile ilgili daha fazla eğitim almak istediği tespit edilmiştir. Ebe ve hemşirelerin tamamı istismar ve ihmali ile karşılaştığında bildirim yapacaklarını belirtmiş, bildirim yapmayacaklarında da nedenleri şu şekilde sıralamışlardır: çocuğu daha kötü duruma düşürme endişesi, konu ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmama, yasal süreçlerle uğraşmak istememe. Mesleki yaşamlarında çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaştıklarında %47.2'sinin çalıştığı aile hekimine bildirdiği, %36.3'ünün çocuğun ailesiyle konuştuğu, %18.1'inin ise hiçbir şey yapmadığı belirlenmiştir. Ebe ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaştıklarında en çok öykü alma, yasal süreci başlatma ve kayıt tutma aşamalarında sorun yaşadıkları görülmektedir (Bilgiç, 2015: 52).

Metinyurt ve Yıldırım Sarı'nın sağlık çalışanları (hekim, diş hekimi, hemşire-ebe, sağlık teknisyeni, eczacı, diyetisyen, biyolog, psikolog ve fizyoterapist) ile yaptıkları çalışmada; sağlık profesyonellerinin %59.1'inin lisans eğitimi sırasında, %98.2'sinin mezuniyet sonrasında çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim almadığı belirlenmiştir. Profesyonellerin %17.3'ünün daha önce istismar şüphesi ile karşılaştığı, %74.5'inin çalıştığı kurumda istismar konusunda talimat olup olmadığını bilmediği saptanmıştır. Çalışmada kadın sağlık profesyonellerin ihmali belirtilerini, ihmali ve istismarın çocuktaki davranışsal belirtilerini erkeklerden, hekimlerin istismarın fiziksel belirtilerini hemşirelerden daha iyi tanımladıkları bulunmuştur (Metinyurt ve Yıldırım Sarı, 2016: 119).

Aile hekimleri ve aile sağlığı elemanlarına reşit olmayanların evliliği ve gebelikler hakkında yapılan yarı deneysel çalışmada, eğitim öncesinde bildirim yapmayacağını

belirtenlerin eğitim sonrasında bildirim yapacağını belirttikleri belirlenmiştir (Kuygun Karcı vd., 2017: 684).

Küçük ve arkadaşlarının pediatri hemşireleri ile yaptıkları çalışmada; hemşirelerin %36.4'ünün ÇCİ hakkında bir eğitim aldığı ve istismar türleri arasında en çok ÇCİ'yi bildikleri görülmektedir. Hemşirelerin %40.8'i çalışma hayatlarında ÇCİ ile karşılaştıklarını, %46.6'sı çocuğun cinsel istismara uğradığını anlayabileceğini belirtmiştir. ÇCİ ile karşılaştıklarında hemşirelerin %97.1'i bildirim yapacağını, %47.6'sı bildirim yapacağı yeri bildiğini, %38.4'ü ise istismar sonrası yapılacak tıbbi muayene işlemlerini bilmediğini ifade etmiştir. Ek olarak, çalışmada yaş, çalışma yılı, çalışılan birim, eğitim alma durumunun konu hakkındaki bilgi düzeyini arttırmakta etkili değişkenler olduğu belirlenmiştir (Küçük vd., 2017: 70).

Eraslan'ın çocuk sağlığı ve hastalıkları asistan, uzman ve yandal uzman hekimleri ile yaptığı uzmanlık tez çalışmasında; hekimlerin %72.2'sinin son 5 yıl içerisinde ÇCİ ile ilgili eğitim almadığı, %79.3'ünün eğitim almak istediği, %91.4'ünün uzmanlık eğitimi süresince yeterli eğitim aldıklarını düşünmedikleri bulunmuştur. Cinsel istismar olarak tanımlanmayan durumları, hekimlerin %46.0-%69.7'sinin cinsel istismar olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. Hekimlerin; %29.8'i cinsel istismar olgusu saptadığını, %98.5'i cinsel istismar olgusu saptama durumunda bildirmenin yasal zorunluluk olduğunu, olgu saptayan hekimlerin %59.3'ü adli makamlara bildirimde bulunduğunu, %98'i ise hastanelerde cinsel istismarın değerlendirilmesi için bir ekip olması gerektiğini belirtmiştir. Bilgi düzeyinin sorgulandığı sorularda doğru yanıt oranlarının çalışılan süre ve kurum, asistan ve uzman hekim olmasından bağımsız olarak tüm hekim gruplarında düşük olduğu görülmüştür (Eraslan, 2018: 76).

Şan ve arkadaşlarının 112'de görev yapan sağlık personeli ile yaptıkları çalışmada; evli olanların çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtileri, lise ve ön lisans mezunlarının çocuk istismarına ilişkin çocuktaki fiziksel belirtileri, Komuta Kontrol Merkezinde çalışanlarının ihmalin çocuk üzerindeki belirtilerini tanılamaya dair puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Şan vd., 2019: 90).

Pediatric ve çocuk cerrahi uzmanları ile yapılan bir çalışmada; pediatri ve çocuk cerrahi uzmanlarının çocuk istismar ve ihmali ile sık karşılaştıkları ve bu olgularda zorluk yaşadıkları, en fazla zorluk yaşadıkları alanın ise ilgili kurumlara rapor etme ve yasal süreç olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının eğitimleri sırasında çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi aldıkları ancak çoğunun aldıkları eğitimi yetersiz buldukları saptanmıştır. Mezuniyet öncesi eğitim alanların, almayanlara göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınması Ölçeği toplam ölçek puanlarının daha yüksek bulunmuştur. Pediatric uzmanlarının ‘İhmalin Çocuk Üzerindeki Belirtileri’ alt ölçeği puanlarının çocuk cerrahi uzmanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Kılıçaslan vd., 2020: 332).

Pediatric kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada; hekimlerin %43.4’ünün, hemşirelerin ise %25’inin çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim aldıkları ve eğitim alma durumları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark olduğu saptanmıştır. Hekim ve hemşirelerin çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi ve farkındalıklarının orta düzeyde olduğu, hekimlerin çocuk istismar ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama puanlarının hemşirelere göre, çocuk istismar ve ihmali konusunda eğitim alanların eğitim almayanlara göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Kaptan vd., 2020: 1).

Bir üniversite hastanesinde çalışan sağlık çalışanlarının (hekim, hemşire, ebe) çocuk istismarına yaklaşımları ve çocuk izlem merkezleri (ÇİM) hakkındaki farkındalıklarının değerlendirildiği çalışmada; sağlık çalışanlarının %60.3’ünün çocuk ihmal ve istismarı ile karşılaştığı, %37.1’inin mesleki yaşamlarının ilk 4 yılında istismar ve ihmal ile karşılaştığı ve meslekte geçirilen süre arttıkça istismar vakaları ile karşılaşma oranlarının arttığı belirlenmiştir. Katılımcıların %35.0’ı daha önce ÇİM’i duyduklarını, daha önceden ÇİM’i duyduğunu belirtenlerin %13.4’ü ise bu kurumun kuruluş amacı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. ÇİM’i daha önce duyduğunu belirten sağlık çalışanlarının %86.6’sı çocuğa yönelik istismardan şüphelendiği takdirde 155 ya da 183 hatlarını arayarak bildirim yapması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir.

Ayrıca bu sağlık çalışanlarının %85.4'ünün ise ÇİM'lerin, cinsel istismara uğramış çocukların adli ve tıbbi işlemlerinin, tek merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesi ile çocukların ikincil travmaları asgariye indirmede faydalı olacağını düşündükleri saptanmıştır (İkışık vd., 2022).

Burdur'da aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeylerinin değerlendirildiği çalışmada; aile hekimlerinin %80'i öğrenimleri sırasında ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Hemşire ve ebelerin ise %61.3'ünün öğrenimleri sırasında, %87.5'inin mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi aldıkları belirlenmiştir. Daha önce çocuk istismarı ve ihmali ile karşılaşan aile hekimlerinin en çok sırasıyla öykü alma, fiziki muayene, kayıt tutma, ilgili kurumlara rapor etme/yasal süreçte zorlandıkları saptanmıştır. Hemşire ve ebelerin ise en çok sırasıyla öykü alma, fizik muayene, ilgili kurumlara rapor etme/yasal süreçte zorlanma ve kayıt tutma aşamalarında sorun yaşadıkları bulunmuştur. Aile hekimlerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve riskleri tanıma ölçeği toplam puan ortalamalarının hemşire ve ebelere göre istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu görülmüştür (Mavili ve Türker, 2022: 51).

Aile hekimleri ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki görüş ve tutumlarının değerlendirildiği bir çalışmada; aile hekimi ve öğretmenlerin, çocuk ihmal ve istismarı olgularıyla sık karşılaşmadıkları, karşılaştıkları durumlarda ne yapacakları konusunda zorlandıkları belirlenmiştir. Erkeklerin cinsel ve duygusal istismara yönelik farkındalıklarının kadınlara göre daha yüksek olduğu, 46 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin cinsel istismara yönelik daha az hassasiyet gösterdikleri saptanmıştır. Öğretmenlerin aile hekimlerine oranla cinsel, duygusal istismar ve ihmale daha duyarlı oldukları görülmüştür (Özyürek vd., 2018: 447).

Bağ'ın hemşirelerin ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarını değerlendirdiği yüksek lisans tez çalışmasında; hemşirelerin öğretmenlerden daha çok çalışma yaşamında cinsel istismara maruz kalan çocuk ile

karşılaştığı, öğretmenlerin hemşirelerden daha çok çocuk istismar ve ihmalini tanımlamada zorluk yaşadıkları belirlenmiştir (Ö. F. Bağ vd., 2019: 78).

Çocuk ihmal ve istismarına yönelik hekim görüşlerinin nitel olarak değerlendirildiği çalışmada; hekimlerin ihmal ve istismarla ilgili aldıkları eğitimin yeterli olduğunu düşündükleri, istismar vakalarını yıpratıcı buldukları ve öfke, üzüntü yaşadıkları, muayene sürelerinin yetersizliğinin istismar ve ihmalin tespitini zorlaştırdığı, raporlama aşamasında çocuğun nasıl etkileneceği konusunda kaygı yaşadıkları belirlenmiştir (Yıldız ve Akçahanoğlu, 2023: 619).

Ülkemizdeki psikologlar ve çocuk psikiyatristleri ile yapılan çalışma, cinsel istismar mağduru çocukların beyanlarında değerlendiriciler arası farklılıklar olabileceğini göstermiştir. Bu nedenle, birden fazla kör değerlendirici kullanılarak ortak bir karara varılması önerilmektedir. Türkiye’de beyan güvenilirliği analizi için standart bir uygulama bulunmamaktadır ve bu alanda bilimsel kanıta dayalı düzenlemelere ihtiyaç vardır (Bilginer vd., 2021: 56).

Sağlıklı Hayat Merkezinde görev yapan personelin çocuk gelişimcisi, psikolog, diyetisyen, sosyal çalışmacı ve hemşireler) çocuk istismarı ve ihmali farkındalık düzeylerinin değerlendirildiği çalışmada; personelin çocuk istismarı ve ihmali farkındalık düzeylerinin orta üstü düzeyde olduğu, farkındalık düzeylerinin diğer personele göre sosyal çalışmacılarda daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ek olarak, daha önce eğitim alanlar ve almayanlar arasındaki istatistiksel olarak önemli bir farklılık olmadığı, yeni mezun olanların ve meslekte yeni olanların daha kıdemlilere oranla farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Üstündağ, 2022: 248).

Uslu ve Zincir’in multidisipliner ekibin (polis, öğretmen, hakim, savcı, avukat, hekim, hemşire, ebe, sosyal hizmet uzmanı) çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili görüş ve tutumlarını değerlendirdikleri çalışmada; çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili en az öğretmenlerin ve emniyet görevlilerinin, en fazla sosyal hizmet uzmanlarının eğitim aldığı belirlenmiştir. Çocuk istismarı ve ihmali ile ilgili öykülere ilişkin görüşlerde

hemşire ve ebelerin diğer profesyonellere göre daha fazla puan aldıkları, avukatların fiziksel, cinsel istismar ve ihmal alt ölçeklerinde diğer mesleklerle göre daha az puana sahip oldukları görülmüştür (Uslu & Zincir, 2016: 20)

Kaya-Kılıç ve Tekin'in sosyal hizmet uzmanları ile yaptıkları çalışmada; sosyal hizmet uzmanlarının cinsel istismar ve ensest vakalarında durumu aile üyelerine açıklanmada güçlük çektikleri ve vakalarının değerlendirilmesinde kararsızlık yaşadıkları görülmektedir (Kaya Kılıç ve Tekin, 2019: 853).

Yargı mensupları ve genç katiplerin ÇCI'den kurtulanlara yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada; yargı mensuplarının %51.2'si ve kıdemsiz katiplerin %64.0'ı ÇCI mağdurundan çocuğunuzu birkaç saat denetlemesini ister miydiz? sorusuna olumsuz bir tutum sergilemiştir. Çocuğunuz bir ÇCI mağduru ile evlenmek isterse ne düşünürsünüz? sorusu sorulduğunda, yargı mensuplarının %76.5'inin ve kıdemsiz katiplerin %84.1'inin bu fikre karşı çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada yargı mensuplarının %40.4'ünün ve kıdemsiz katiplerin %63.4'ünün bir ÇCI mağdurunu yakın arkadaşlarıyla tanıştırmaktan çekindiği görülmektedir (Berber vd., 2013: 41).

1.6. Çocuk Cinsel İstismarında Profesyonellerin Tutumları ile İlgili Yurtdışında Yapılan Çalışmaların Bulguları

ÇCI, tüm dünyada çocukların güvenliği ve hakları açısından kritik bir sorun olarak ele alınmaktadır. Aşağıda verilmiş olan yurtdışında yapılan çalışmaların sonuçları, profesyonellerin ÇCI'ye yönelik tutumlarının, vakaların fark edilmesi, raporlanması ve müdahale süreçlerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, sağlık çalışanları, sosyal hizmet uzmanları ve hukukçular gibi çeşitli meslek gruplarının bilgi düzeyi ve yaklaşımları, istismarın önlenmesinde ve mağdurlara destek sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

El Salvador'da ÇCI'yi önleme eğitiminde öğretmenlerin bilgi, tutum ve deneyimlerinin değerlendirildiği bir çalışmada; öğretmenlerin %89'unun en az iki çocuk istismarı belirtisi ve semptomu bildirdiği, %100'ünün öğrencilere ÇCI'yi öğretmenin

kendi sorumlulukları olduğunu kabul ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada öğretmenler, ebeveyn göçünün çocukları ÇCİ'ye karşı savunmasız hale getirdiği, çete şiddeti ve ceza korkusunun öğretmenlerin çocukları koruma becerisini engellediği belirlenmiştir (Hurtado vd., 2013: 1082).

Walsh ve arkadaşlarının, ilkokul öğretmenlerinin ÇCİ ile ilgili yasal ve politika tabanlı raporlama görevleri hakkındaki bilgilerinin inceledikleri çalışmada; ÇCİ ile ilgili bilgi düzeyi yüksek olan öğretmenlerin, ÇCİ hakkında hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin bir kombinasyonuna sahip oldukları, raporlamaya karşı daha olumlu tutum sergiledikleri ve okullarında idari pozisyonlarda bulundukları belirlenmiştir. Öğretmenlik kariyerleri boyunca en az bir kez çocuk cinsel istismarını bildirdikleri, uzun süredir yürürlükte olan ve en güçlü yasal raporlama görevine sahip bir eyalette çalışma olasılıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Walsh vd., 2013: 18).

Ürdün'de özel eğitim öğretmenliği öğrencileri ile yapılan bir çalışmada; katılımcıların ÇCİ hakkında konuşmaktan kaçınma davranışı sergiledikleri, ÇCİ'nin dile getirilmeyen bir tabu olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışma, öğretmen adaylarının ÇCİ konusu hakkında düşük profesyonellik seviyelerine sahip olduklarını, adayların hazırlık programlarının yetersiz olduğunu düşündüklerini, ÇCİ ile ilgili daha fazla içerik ve pedagoji dersi istediklerini göstermektedir (Al-Zboon ve Ahmad, 2016: 19).

Çin'de okul öncesi öğretmenleri ile yapılan bir çalışmada; öğretmenlerin ÇCİ'nin önlenmesi konusunda sınırlı bilgisinin olduğu belirlenmiş ve yaklaşık %68'inin ÇCİ önleme eğitimi müfredatının okul öncesi eğitimde öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin %15'inin ÇCİ önleme eğitimi ile ilgili bilgi içerebilecek eğitim programlarına katıldığı, yalnızca üçte birinin ÇCİ'yi önleme eğitiminin ÇCİ'yi önlemeye yardımcı olacağına inandığı, %72'sinin ÇCİ önleme eğitiminin çocukların cinsiyet hakkında çok fazla şey bilmesine neden olabileceğinden endişe duyduğu ve öğretmenlerin çoğunun Çin'de ÇCİ önleme eğitimi desteklese de etkililiğine güvenmediği belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, eğitim düzeyi, kentsel

ya da kırsal alanda yaşama ve meslekte çalışma süresi ile ÇCI önleme konusunda bilgi ve tutumlarının ile ilişkili olmadığı saptanmıştır (Zhang vd., 2015: 4).

Öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi ve inançlarının değerlendirildiği çalışmada; öğretmenler ÇCI tanımı temel ölçütünün, fail ile mağdur arasında fiziksel temas olsun veya olmasın gerçekleştirilen her eylemi içerdiğine inanmaktadır. Öğretmenlerin %40'ı cinsel istismarda temel ölçütün küçük çocuğun rızasının olmaması olarak düşünmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu ÇCI'nin her iki cinsiyette eşit oranda görüldüğünü, istismarın her yaşta gerçekleşebileceğini, çoğunlukla aile içinde gerçekleştiğini, failin cinsiyetinin genellikle erkek olduğunu ve ÇCI vakalarını değerlendirme yöntemlerini bilmediklerini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin %86'sı bir çocuğun yaptığı herhangi bir cinsel istismar raporunun veya tanıklığının güvenilir olduğunu belirtirken, %20'sinin geçmiş zamanlara göre şimdi daha fazla cinsel istismar olduğuna inandığı, %64.2'sinin bir küçüğün cinsel istismara uğraması durumunda kendisinin fark edemeyeceğini düşündüğü belirlenmiştir (Marquez-Flores vd., 2016: 546).

Öğretmenlerin şüpheli çocuk istismarını bildirme niyetleri üzerinde şefkat yorgunluğunun etkisinin değerlendirildiği çalışmada; şefkat yorgunluğu arttıkça çocuk istismarı bildirimine yönelik olumsuz tutumların önemli ölçüde arttığı bulunmuştur. Ek olarak, artan şefkat yorgunluğunun, iş etkinliğine ilişkin artan şüphecilik, öğrencilerden psikolojik olarak uzaklaşma ve çocuk istismarını bildirme konusunda azalan bilgi ile önemli ölçüde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Hupe ve Stevenson, 2019: 378).

Başka bir çalışmada; öğretmenlerin %14.3'ünün ÇCI konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları, %12.7'sinin ÇCI'nin birincil önlenmesine karşı olumlu tutum sergiledikleri bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre yeterli bilgiye sahip olma olasılıklarının yaklaşık 2 kat ve ÇCI'nin birincil önlenmesi konusunda iyi uygulamaya sahip olma olasılıklarının yaklaşık 4 kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Owoyemi vd., 2020: 541).

Öğretmenlerin ve öğrencilerin ÇCI'yi açıklaması, tespiti ve raporlanması konusundaki bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmeyi hedefleyen bir çalışmada;

öğretmenlerin eğitimi, ÇCI'yi belirleme konusunda güvenin %25'ten %57'ye çıkmasını ve ÇCI'yi bildirme endişesinin %40'tan %33'e düşmesini sağlamıştır (Madrid vd., 2020: 7).

Malezya'da yapılan kesitsel bir çalışmada (2024); öğretmenlerin çocuk istismarına yönelik bilgi tutum ve raporlama davranışları incelenmiştir. Çalışmada evliliğin, eğitimin, cinsiyetin ve eğitim düzeyinin yüksek olmasının çocuk istismarı konusunda düşük bilgi düzeyi ve uygulama ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte çalışmada, cinsiyetin olumsuz tutum ve uygulama ile ilişkili olduğu, daha yüksek eğitim düzeyinin ve erkek cinsiyetinin düşük bilgi düzeyinin negatif yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Muhammad Anuar vd., 2024: 1).

Ogunleye ve arkadaşlarının öğretmenlerin ÇCI'yi önleme konusunda bilgi, tutumlar ve öz-yeterliliklerini değerlendirdiği çalışmada; öğretmenlerin %97'sinin ÇCI konusunda bilgi düzeyinin iyi olduğu, %59.8'inin ÇCI'nin önlenmesine yönelik olumlu tutuma ve %57.3'ünün çocuk istismarının önlenmesinde yüksek öz yeterlilik algısına sahip olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin ÇCI konusundaki öz yeterlilikleri ile ÇCI'nin önlenmesine yönelik tutumlarının istatistiksel olarak önemli düzeyde ilişkili olduğu, ancak bilgi ile ilişkili olmadığı saptanmıştır (Ogunleye vd., 2024: 89).

Çin'de ilkokul öğretmenleri ile yapılan bir çalışmada; öğretmenlerin %95'inden fazlası okullarında ÇCI önleme eğitimi verilmesi gerektiğini, öğrencilere ÇCI önleme konusunda eğitim vermeye istekli olduklarını, %9.3'ü ise ÇCI eğitiminin çocukları seks hakkında daha fazla şey öğrenmeye teşvik edeceğinden endişe duyduklarını belirtmişlerdir. 40 yaş ve üzeri, sınıf öğretmeni olan ve ÇCI eğitimine katılan öğretmenlerin ÇCI önleme eğitim uygulamasında daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır (Wu, Çen, & Guo, 2021: 994).

Singapurlu doktor ve avukatların çocuk istismarı ve ihmalinin bildirimi konusundaki tutumlarını ve şüpheli vakaları ele alış biçimlerini araştırmak için yapılan çalışmada; katılımcıların %80'inden fazlası, Singapur'da bir tür zorunlu bildirimin gerekli olduğunu düşünüyordu. Doktorlar, fiziksel istismar vakalarını hastaneye yönlendirmeyi

tercih ederken, avukatlar polise başvurmayı tercih etmektedir. Katılımcıların hepsi, cinsel istismarın polisin işi olduğu konusunda hemfikir olmakla birlikte profesyonellerin duygusal istismar ve ihmal vakalarından ziyade fiziksel ve cinsel istismar vakalarında harekete geçme olasılıkları daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Fung & Chow, 1998: 160).

Rodriguez ve arkadaşlarının çalışmasında, Yeni Zelanda sağlık, eğitim ve ruh sağlığı profesyoneline 12 istismar senaryosu verilerek bu senaryolara yönelik istismar bildirim kararları incelenmiştir. Ruh sağlığı profesyonellerinin bildirim kararlarının, öğretmenlerden veya doktorlardan daha az doğru olduğu, meslekler arasında zorunlu bildirimde karşı olanların bildirim kararlarının en az doğruluğa sahip olduğu belirlenmiştir. Çalışmada bildirim kararlarının doğruluğunun çocuk ihmalinde en düşük, cinsel istismar vakalarında ise en yüksek olduğu saptanmıştır (Rodriguez, 2002: 11).

Avusturya'da doktorlarla yapılan çalışmada; doktorların %66.7'sinin mesleki yaşamlarında istismara maruz kalan çocukla çalıştıkları, %87.3'ünün bu alanda herhangi bir eğitim almadıkları bildirilmektedir. Genel pratisyen doktorlarla karşılaştırıldığında, çocuk doktorlarının istismara uğrayan çocuklarla daha fazla karşılaştığı ve bu konuda daha fazla eğitime sahip oldukları bulunmuştur (Kraus ve Jandl-Jager, 2011: 6).

Doktor ve hemşirelerle yapılan bir çalışmada; doktorlar ve hemşireler arasında, Arap ve Yahudi sektörlerinden gelen doktor ve hemşireler arasında bildirimde farklılıklar olduğu bildirilmektedir. Doktorların hemşirelerden, Yahudilerin ise Arap meslektaşlarından daha fazla bildirimde bulunduğu belirtilmektedir. Ayrıca çalışmada, doktor ve hemşirelerin çocuk sayısının, çocuk istismarı bildirme eğilimleri üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (Natan, Faour vd., 2012: 334).

Çocuk doktorlarının çocuk istismarı ve ihmeline ilişkin bilgi, algı ve mesleki deneyimlerini değerlendirildiği bir çalışmada; doktorların %82-91 arasında değişen oranlarda çocuk istismar ve ihmali ile ilgili genel bilgilerinin yeterli olduğu, %66-%99 arasında değişen oranlarda çocuk istismarı ve ihmali vakalarını bildirme konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Suudi Arabistan'da tıp eğitimi alan çocuk

doktorlarının Batı ülkelerinde tıp eğitimi alan çocuk doktorlarına göre çocuk istismar ve ihmalinin tüm yönleri ile bilgilerinin istatistiksel olarak daha fazla olduğu saptanmıştır (Habib, 2012: 236).

Aile hekimleri ile yapılan çalışmada; hekimler yanlış tanı korkusu, şüpheli bir vakayı bildirmenin önündeki en büyük engel olarak belirtilirken, zor bir durumla başa çıkmada genellikle yalnız olduklarını, yargı sistemi ile sosyal hizmetlerin yeterince aktif olmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir (Regnaut, Jeu-Steenhower vd., 2015: 4).

Sri Lanka'da sağlık çalışanları ile yapılan bir çalışmada; sağlık çalışanlarının çoğunluğunun çocuk istismarına yönelik olumlu tutum sergilediği, %62'sinin kariyerinde çocuk istismarından şüphelendiği ve bunların %64'ünün bunu yetkililere bildirdiği saptanmıştır. Ayrıca, sağlık çalışanlarının %21'i çocuk istismarı hakkında bir eğitim çalıştayına katıldığını, %65.8'i bilgilerinden memnun olmadığını ve %93'ü çocuk istismarı hakkında eğitim istediklerini belirtmiştir. Çocuk istismarına yönelik bilgi, tutum ve davranışların, Pediatri ve Adli Tıp alanında deneyimi olan sağlık çalışanlarında diğerlerine göre daha iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Sathiadas vd., 2018: 7).

Nijerya'da asistan doktorlarla yapılan bir çalışmada; asistan doktorların büyük çoğunluğunun çocuk istismarı biçimleri hakkında bilgilerinin iyi düzeyde olduğu, %46.5'inin çocukları çocuk istismarı ve ihmali açısından değerlendirmede, şüpheli vakalarla çalışanların yalnızca %14.1'inin sosyal hizmetlere bildirimde bulunduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bildirim yapmama nedenlerini; yönlendirme prosedürleri hakkında bilgi eksikliği ve gizlilikle ilgili endişeler olarak bildirmişlerdir (Olatosi vd., 2018: 227).

Pakistan'da özel bir hastanenin acil servisinde çalışan doktorlar, hemşireler ve güvenlik personeli ile yapılan nitel çalışmada; katılımcıların yasal hizmetlere yönlendirme süreci yeterince anlamadığı, daha fazla eğitim ve yönerge önerisinde bulunduğu görülmektedir. Pakistan'daki yasal sistem sağlık profesyonellerinin istismara uğramış hastaları gözetimlerinde tutmalarına izin vermediğinden, kendilerini

savunabilme yeteneklerinde kısıtlanmış hissettikleri hem tespit edilen çocukların hem de kendilerinin güvenliği konusunda endişe duydukları belirlenmiştir (Maul vd., 2019: 56).

Şiraz'da pediatri asistanları ile yapılan çalışmada; asistanların çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin iyi, tutumlarının orta düzeyde olduğu, ancak çocuk istismarı ile ilgili risk faktörlerini ve semptomlarının bazılarını tanımadıkları saptanmıştır. Cinsiyet, yaş, akademik düzey ve daha önce alınan eğitim ile bilgi ve tutumlar arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmamıştır (Ebrahimi vd., 2019: 4).

Suudi Arabistan'da birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan doktorlar ile yapılan çalışmada; doktorların %96.3'ünün çocuk istismarı türleri konusunda, %97.3'ünün çocuk ihmali konusunda farkındalıklarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiş, doktorların %64'ü tarafından çocuk istismarı vakalarının eksik bildirildiği belirtilmiştir (Alsaleem vd., 2018: 708).

Riyad'da üçüncü basamak bir hastanede çocuk doktorları ve aile hekimleri ile yapılan bir çalışmada; doktorların çoğunun şüpheli çocuk istismarı ve ihmalinin fiziksel değerlendirmesi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı, aile hekimleri ve pediatri doktorları arasında bilgi ve tutum açısından istatistiksel olarak önemli bir farklılık gözlenmediği bulunmuştur (Alaraik vd., 2022: 6988).

Göz doktorlarının çocuk istismarını bildirme tutumları, bilgileri ve isteklerinin değerlendirildiği bir çalışmada; göz doktorlarının yarısından azının çocuk istismarı mağduru olarak tespit ettikleri veya şüphelendikleri çocukları tedavi ettikleri, bunların yalnızca %43.9'unun çocuk istismarını bildirdiği belirlenmiştir. Göz doktorları arasında çocuk istismarını bildirmeye yönelik genel olarak olumlu tutumlara rağmen, ortalama bilgi düzeyleri düşük olduğu, çocuk istismarı konusunda eğitim almış olan ve asistan olan göz doktorlarının daha yüksek bir bilgi düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca kadın göz doktorlarının, göz doktorlarının çocuk istismarını taramak ve bildirmekle yükümlü oldukları konusunda daha hassas ve çocuk istismarını bildirme konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir (Mostovoy vd., 2024: 47).

Doktorlarla yapılan başka bir çalışmada; doktorların çoğunluğu (%70) ÇCI bildiriminin zorunlu olması, bildirmemenin suç olması ve ÇCI'den her iki cinsiyetin de eşit şekilde etkilendiği konusunda iyi bir bilgi düzeyine sahiptir. Çalışmada doktorların, sağlık çalışanları yasanın cinsiyet açısından tarafsız olduğu, yargılamanın çocuk dostu özel mahkemelerde yapılması gerektiği konusunda orta düzeyde bilgiye (%50) sahip oldukları, bu yasa kapsamına giren suçlar ve çocuk yardım hattı numarası konusunda da sınırlı bilgiye sahip oldukları (%30) saptanmıştır. Ayrıca doktorların çoğunluğu, toplumun bir bütün olarak işbirlikçi çabasının ÇCI'ye uğramış çocukları desteklemede hayati bir rol oynadığını, çocukları ÇCI konusunda eğitime, kolluk kuvvetlerinin sıkı çalışması ve farkındalığı artırma yönündeki kolektif çabaların ÇCI'yi azaltmada yardımcı olacağını düşünmektedir (Rajeshwar vd., 2023: 7).

Danimarka'da pratisyen hekimlerle yapılan bir çalışmada; hekimlerin çoğunun mesleki yaşamları boyunca çocuk istismarından şüphelendiği (%90) ve zorunlu bir bildirimde bulunduğu (%85) belirlenmiştir. Hekimlerin yarısından fazlası bildirimden sonra geri bildirim aldığını (%56) ve bildirimlerinin eyleme yol açtığını (%56), çocuk istismarıyla başa çıkma konusunda kendilerini güvende hissettiklerini (%79) ve şüphe duymaları halinde sürece dahil olmada istekli olduklarını (0-10 ölçeğinde 8.9) bildirmiştir. Ayrıca çalışmada, kırsal ve kentsel alanda çalışan hekimler arasında bildirimde farklılık gözlenmezken tek muayenehanede çalışan pratisyen hekimlerin sosyal hizmetlere daha az bildirimde bulunduğu saptanmıştır (Milido vd., 2023: 1).

Çocuk yoğun bakım doktorları ile yapılan bir çalışmada; doktorların %94.6'sı cinsel istismarı, %91.9'u fiziksel istismarı, %89.2'si ihmali, %86.5'i aile içi şiddete maruz kalmayı, %86.5'i siber uzaklaştırmayı (grooming) ve %78.4'ü duygusal istismarı bildirmekle yükümlü olduklarına inandığı bulunmuştur. Doktorların %37.8'i zorunlu raporlama yasalarına uymamanın cezasını bilmediklerini, %48.6'sı çocuk istismarının tespiti ve %43.2'si çocuk istismarının raporlanması konusunda resmi eğitim aldıklarını belirtmiştir. Pediatrik yoğun bakım doktoru olarak %78.4'ünün kariyerleri boyunca Çocuk Koruma'ya çocuk istismar ve ihmalinin bildiriminde bulunmuş, bu bildirimlerin en çok sırasıyla fiziksel istismar, ihmal ve cinsel istismar olduğu belirlenmiştir. Ek olarak,

doktorların %97.3'ü bir rapor vermeden önce çocuğun bakım ekibinin bir veya daha fazla üyesiyle (nöbetçi yoğun bakım danışmanı, çocuk yoğun bakım ünitesi için nöbetçi sosyal hizmet görevlisi vb.) ve/veya ilgili hastane/toplum hizmetiyle iletişime geçeceğini ifade etmiştir (Butlinski ve Poposu, 2024: 4).

Okul hemşireleri ile İsveç'te yapılan bir çalışmanın bulguları; okul hemşirelerinin güçlü duygular uyandırması, kararsızlık ve karmaşık bir açıklama süreci nedeniyle ÇCI'yi ele almaktan kaçındığını göstermektedir (Engh Kraft vd., 2017: 10).

Tebriz'de toplum sağlığı çalışanları ile yapılan çalışmada; toplum sağlığı çalışanlarının %57'sinin çocuk istismarı ile bilgi düzeylerinin iyi olduğu, farkındalık puanlarının eğitim alma ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışmada toplum sağlığı çalışanlarının çocuk istismarıyla başa çıkma konusunda olumlu bir tutuma sahip oldukları (%91,3), çocuk istismarıyla başa çıkma konusundaki puan ortalamalarının, çalışma alanlarına göre farklılık gösterdiği, fizyoloji ve anatomi eğitimi olanların çocuk istismarıyla başa çıkma konusundaki tutumları daha iyi olduğu bulunmuştur (Sahebihagh vd., 2017: 267).

Hemşirelerin çocuk istismar ve ihmalini bildirim deneyimlerinin incelendiği nitel bir çalışmada; hemşireler hayal kırıklığına uğradığını, cesaretlerinin kırıldığını, haklarından mahrum bırakıldığını, çocuklar için bir fark yaratma konusunda kendilerini güçsüz hissettiklerini ve genellikle Çocuk Koruma Hizmetleri tarafından ciddiye alınmadıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. Hemşireler, ailelerle bildirim yapma niyetlerini açıkça tartışmak ile ilgisizlik ve güvensizlik gibi olumsuz tepkileri en aza indirmek arasında bir gerginlik yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ek olarak hemşireler, istismarı bildirmeyi potansiyel olarak etkisiz bir strateji olarak görmelerine rağmen, yine de zorunlu bir muhbir olarak rollerini ciddiye aldıklarını bildirmiştir (Lines vd., 2021: 1).

Suudi Arabistan'da hemşirelerin çocuk istismarını bildirme niyeti ile ilgili yapılan kesitsel çalışmada; hemşirelerin çoğu klinik uygulamaları sırasında tek bir çocuk istismarı vakası bile bildirmediikleri, diğer istismar türlerine kıyasla ÇCI'yi bildirme konusunda

daha güçlü bir niyete sahip oldukları belirlenmiştir. Klinik uygulama alanlarının, hemşirelerin çocuk istismarını bildirme niyetiyle önemli ölçüde ilişkili olduğu saptanmıştır. Pediatri ve acil servis hemşirelerinin birinci basamak sağlık hizmetlerindeki hemşirelere göre çocuk istismarı ve ilgili bildirim yasaları hakkında daha bilgili, daha yüksek düzeyde algılanan davranış kontrolüne sahip olduğu ve kılavuz uygulamasında daha fazla örgütsel destek bildirdiği tespit edilmiştir (Salami ve Alhalal, 2020: 6).

Riyad’da pediatri hemşireleri ile yapılan bir çalışmanın bulguları; hemşirelerin bir çocuğu olası bir çocuk istismarı kurbanı olarak tanımlamak için yeterli bilgiye sahip olduğunu, çocuk istismarına karşı olumlu bir tutum sergilediğini, çocuk istismarını yönetme ve önlemede hemşirelerin önemli bir rol oynadığını düşündüklerini göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada, 31-40 yaş arasında olan hemşirelerin çocuk istismarı hakkındaki bilgi düzeyi ile pozitif ilişkili, çalışma deneyimi az olan hemşirelerin daha fazla deneyimi olan hemşirelere göre çocuk istismarı kurbanıyla başa çıkma konusunda daha olumlu bir tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Alharbi ve Moussa, 2023: 2063).

Okul öncesi yaştaki ÇCİ mağdurları ile ilgili şüpheli ÇCİ vakalarına hazırlanma ve kovuşturma konusunda savcılarının deneyimlerinin araştırıldığı bir çalışmada; savcılar çocukların ifadelerinin bazen yetişkin standartlarına göre tutulduğunu ve duygularını ifade eden çocuk mağdurların daha az ifade eden akranlarından daha güvenilir olarak algılanabileceğini belirtmişlerdir. Savcılar ÇCİ mağdurlarını, hikayelerini anlatmakta zorluk çeken savunmasız mağdurlar olarak tanımlamışlardır. Çocuk ile görüşen bazı görüşmecilerin bu çocuklara nasıl yaklaşılacağı konusunda becerilerinin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir (Ernberg vd., 2016: 26).

Hukuk öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada; kadın öğrencilerin şikayetçiye erkeklerden daha yüksek güvenilirlik atfettiği, erkeklerin de sanığa kadınlardan daha yüksek güvenilirlik atfettiği belirlenmiştir. Duygusallığın güvenilirlik yargılarını etkilediği, çocuklar duygusal davrandığında kadınların şüpheliye daha az inandığı saptanmıştır. Öğrencilerin çoğu (%94.4) davanın kovuşturulması gerektiğini düşünürken,

yalnızca %73.2'si kovuşturmanın doğrulanabileceğine inanmaktaydı. Kovuşturmanın doğrulanmasının delil değerinden etkilendiği ancak duygusallıktan etkilenmediği görülmektedir. Çalışmanın sonuçları, iddia edilen suç mağdurlarının davranışlarının erkekleri ve kadınları farklı şekilde etkileyebileceğini ve bunun da ÇCİ soruşturmalarında önyargılı yargı kararlarına yol açabileceğini göstermektedir (Ernberg ve Landström, 2016).

Savunma avukatları ile yapılan bir çalışmada; savunma avukatlarının ÇCİ davalarında genellikle tecavüz mitlerine atıfta bulunduğu görülmektedir. Çalışmada tüm savunma avukatlarının sorularının %10'u bir tecavüz mitine atıfta bulunduğu, avukatların çocukların %77'sine en az bir tecavüz mitine ilişkin soru sorduğu belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları savunma avukatlarının ÇCİ davalarında çocukların güvenilirliğini baltalamak için tecavüz mitlerini stratejik olarak kullandıklarını, ancak (yetişkin) tecavüz mitlerini ÇCİ bağlamında makul olan şekillerde uyarladıklarını göstermektedir (George vd., 2022:11).

Çocuk cinsel istismarı davalarında avukatların deneyimleri, algıları ve savunma önerilerinin değerlendirildiği bir çalışmada; avukatların savunma önerileri yaparken sıklıkla polis raporlarına, iddia edilen faile ilişkin bilgilere ve çocuktan alınan delillere erişimlerinin olduğunu bildirmişlerdir. Güvenilirliklerini değerlendirirken iddia edilen faile veya çocuğa karşı daha önce yapılmış iddiaları bilmenin önemli olduğunu, savunma önerilerinde cezanın uzunluğunun, cinsel suçlu kayıt zorunluluğunun ve hizmet süresinin yönlendirici ve etkili olduğu belirtmişlerdir. Avukatlar, çocuğun raporunun tutarlılığının kararlarını en çok etkileyen şey olduğunu, çocuk raporlar arasında tutarlı olduğunda, çocuğun tutarsız olduğu duruma göre sanığa karşı delilleri daha güçlü olarak derecelendirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca avukatlar, delil gücü algılarının önerilerini yönlendirdiğini, sanığa karşı delil daha güçlü olduğunda, sanığın duruşmada mahkum edilme olasılığının daha yüksek olduğunu düşündüklerini söylemişlerdir (Fessinger vd., 2024: 25).

Denver Sosyal Hizmetler Departmanında yapılan çalışmada; profesyonellerin genellikle çocuğun beyanlarına inanma eğiliminde oldukları görülmektedir. Ancak, profesyoneller, çocuğa inanma ve şüphe duyma arasında denge kurarak, çocukların güvenliğini sağlama ve aynı zamanda yanlış suçlamaların önüne geçme sorumluluğunu taşımaktadırlar. Bu tutumlar hem çocukları korumak hem de adil ve doğru kararlar vermek için kritik öneme sahiptir (Oates vd., 2000: 153).

Sosyal hizmet uzmanları ile yapılan bir çalışmada; sosyal hizmet görevlileri çocuk ve aile ile ilgili kararlarda karar alma sürecinin bilgi, tutum ve inançlardan etkilendiğini ifade etmişlerdir. Sosyal hizmet çalışanları, çocuk istismarı şüphelerini bildirip bildirmediıklarını belirlemek için karar alma süreçlerine ilişkin çocuk refahı söz konusu olduğunda her zaman ihtiyatlı davranmayı seçtiklerini, çocuk refahı zorunlu raporlamasında "şüphenin gri (önyargılı) bir alan" olduğunu ve "yakın tehlikenin bir faktör olarak" önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir (Rogerson, 2024: 1).

Walker ve arkadaşlarının sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; öğrencilerin yarısından fazlasının, kendilerini pedofil olarak tanımlayan hastaların otomatik olarak polise bildirilmesi gerektiğine inandığını göstermektedir. Bu inancın, etik dersleri almak veya zorunlu bildirim yönergelerini tartışan dersler almakla ilişkili olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu küçük yaşta ki kişilere ilgi duyan hastalarla çalışmaya istekli olduklarını belirtmiş, yorumlarda genellikle küçük yaşta kiler e ilgi duyan kişiler ve çalışma programlarında hasta gizliliğini ne zaman ihlal edecekleri hakkında daha fazla bilgi istediklerini belirtmişlerdir (Walker vd., 2022: 1).

Psikologlar ile yapılan bir çalışmada; deneyimli psikologların çocuk cinsel istismarı vakalarında çocukların doğruyu söyleyip söylemediğini daha doğru belirleyebildiklerini, ancak deneyimlerinin yanlış cevap sayısını azaltmadığını göstermektedir. Kadın ve çocuk sahibi psikologlar, erkek ve çocuksuz meslektaşlarına göre daha çocuk yanlış tutumlara sahiptir. Ayrıca, çocuklarla klinik deneyim, çocuk cinsel istismarı vakalarına daha sezgisel yaklaşımı teşvik ederken, olgusal yanlış anlamaları düzeltmemektedir (Finnila-Tuohimaa vd., 2008: 321).

Sahte jüri rolünü üstlenen, çocuk mağdurlara karşı empati duyduklarını bildiren, varsayımsal bir çocuk cinsel istismarı vakasını düşünen ve dava ile ilgili yargılarda bulunan psikoloji öğrencileri ile yapılan çalışmaları inceleyen bir metaanalizde; taciz deneyimi olan sahte jüri üyelerinin (kendileri cinsel tacize uğramış veya diğer kurbanları tanımak) diğerlerine kıyasla daha yüksek düzeyde çocuk kurban empatisine sahip olduğu, buna karşın kurbanı daha güvenilir olarak algıladıkları ve sanıklara daha fazla suçluluk yükledikleri görülmektedir (Jones vd., 2020: 1).

Kanada’da yapılan bir çalışmada, profesyonellerin çocuk cinsel istismarını bildirme tutumlarının cinsiyet ve kıdem gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kadın profesyoneller, erkeklere göre daha olumlu tutumlara sahiptir. Kıdem süresi de önemli olup, 0-5 yıl arası kıdeme sahip olanlar daha istekli bildirimde bulunmaktadır. Öğrenim düzeyi tutumları etkilememektedir. Genel olarak, profesyoneller çocukların beyanlarına inanma eğilimindedir ve dikkatli bir inceleme süreci yürütmektedirler (Trocme ve Bala, 2005: 1341).

Yapılan bir diğer çalışmada; adli görüşmeciler kendi görüşmelerini genellikle tarafsız, doğru ve eksiksiz olarak değerlendirmişlerdir. Yanlış reddetme endişesi taşıyan görüşmeciler daha fazla ön bilgi talep ederken, deneyimsiz olanlar yanlış iddialar konusunda daha fazla endişe duymaktadır. Görüşmecilerin endişeleri, istedikleri ön bilgi miktarı ve deneyim/egitim yılları ile ilişkilidir (Fessinger ve McAuliff, 2020: 119). Bazı görüşmeciler, çocuğun güvenlik düzeyini ve hizmet ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlarken, diğerleri kolluk kuvvetleri ve savcılar için bilgi toplamak ve kanıtların yasal savunulabilirliğini korumak istediklerini belirtmişlerdir (Fessinger ve McAuliff, 2020: 126).

1.7.Adli Çocuk Tutum Ölçeği Hakkında Önceki Çalışmaların Bulguları ve Sonuçları

AÇTÖ’yü geliştiren Everson ve Sandoval tarafından Kuzey Karolina Eyaletinde yapılan çalışmada; profesyonellerin yargılarını etkilediği düşünülen üç temel adli tutum

(duyarlılığa vurgu, özgüllüğe vurgu ve şüphencilik) ile çalışılmıştır. Ruh Sağlığı Uzmanları'nın diğer gruplara göre çocuk cinsel istismar iddialarının geçerliliğine daha yatkın, Adli Bilimciler ve Kolluk Kuvvetleri'nin ise daha şüpheli bir tutum sergilediği bulunmuştur. Ruh sağlığı çalışanları, istismarın atlanmasını en aza indirmeye daha fazla önem verirken, adli bilimciler ve kolluk kuvveti ise istismarın hatalı tespit edilmesini en aza indirmeye daha fazla önem vermektedir. Çocuk cinsel istismar iddialarının geçerliliği hakkındaki profesyonel yargılardaki ayrışmalarda, eğitim veya deneyim farklılıklarından ziyade öznel faktörlerin daha önemli olduğu belirlenmiştir. Çalışma, değerlendirici tarafsızlığını artırmak ve vaka kararlarının güvenilirliğini iyileştirmek için kişisel önyargıların farkındalığının artırılması ve ekip temelli değerlendirme yaklaşımlarının geliştirilmesi gibi müdahalelere ihtiyaç olduğunu önermektedir (Everson ve Sandoval, 2011: 292-297).

Al-Saif tarafından Suudi Arabistan'da yapılan çalışmada; profesyonellerin tutumları duyarlılık, özgüllük ve şüphencilik açısından değerlendirilmiştir. Profesyonellerden (n=327) elde edilen veriler; kadınlar, sağlık çalışanları, beşten fazla eğitim kursuna katılmış olanlar istismarın az bildirilmesinden daha fazla endişe duyduğunu (yüksek duyarlılık) göstermiştir. Çalışmada ayrıca erkeklerin, tıbbi muayene uzmanları, kolluk kuvvetleri ve yeterince eğitim almamış profesyonellerin ise şüpheli vakaları daha az bildirme eğiliminde olduğu (yüksek özgüllük) belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, ÇCI'yi raporlama oranlarını artırabileceği için eğitim ve farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir (Al-Saif vd., 2017: 30).

Adli Çocuk Tutum Ölçeği'nin farklı kültürlere uyarlaması yapılmıştır. Bunlardan biri de De Souza Torres ve arkadaşlarının Brezilya'da yaptıkları çalışmadır. Brezilya'da yapılan çalışmada; 177 profesyonel (psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, avukatlar, hemşireler, tıp doktorları, diğer meslekler) örnekleme dahil edilmiştir. Profesyonellerin tutumları "İstismarı Tanımlayamama Korkusu", "İstismarı Abartma Korkusu" ve "Şüphencilik" faktörleri ile değerlendirilmiştir. "İstismarı Tanımlayamama Korkusu", "İstismarı Abartma Korkusu" ve "Şüphencilik" boyutları arasında pozitif ve orta-yüksek

düzeyde ilişki bulunmuştur. Profesyonellerin "Şüphcilik" ve "İstismarı Abartma Korkusu" boyutlarında ortalama üstü puanlar aldıkları görülmüştür. Bu boyutlardaki yüksek puanlar, pek çok profesyonelin değerlendirmelerinin iş deneyimleri ve kişisel inançlara dayandığını göstermektedir. "Şüphcilik" boyutu en yüksek puanı almış, profesyonellerin değerlendirmelerinin fiziksel kanıtlara ağırlık verdiğini ancak bunların her zaman elde edilemeyeceğini ortaya koymuştur. "İstismarı Tanımlayamama Korkusu" boyutu ise en düşük puanı almıştır, bu da profesyonellerin mağdurun ifadesini temel argüman olarak kullanmakta zorlandıklarını göstermektedir (De Souza Torres vd., 2022: 611).

Suudi Arabistan'da çocuk doktorlarının şüpheli ÇCİ vakalarına yönelik tutumunun değerlendirildiği kesitsel çalışma; Suudi Arabistan'ın Riyad şehrinde Kral Abdullah Uzmanlaşmış Çocuk Hastanesi'nin Pediatri Bölümü'ndeki 153 doktor ile yapılmıştır. Çalışmadaki doktorların yarısından fazlasının çocuk sağlığı alanında beş yıldan az deneyimi olduğu, %33'ünün ÇCİ ile ilgili hiçbir eğitim kursuna katılmadığı, %47.1'inin 1-5 kez arasında eğitim kursuna katıldığı belirlenmiştir. Çalışmadaki doktorların %45'i hiçbir çocuğu istismarı açısından muayene etmediğini, %51' ise 10'dan az çocuğu istismara karşı muayene ettiğini belirtmiştir. Çalışmada farklı kıdem ve uzmanlık düzeyine sahip profesyonellerin, Duyarlılık/Özgüllük ortalama puanlarının deneyim, yaş, cinsiyet ve önceki çocuk istismarıyla ilgili kurs sayısına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Şüphcilik alt boyutunda farklı profesyonel seviyeler için kadrolu hekim/asistanın 3-5 yaşlarındaki kız ve erkek çocuklarının cinsel istismarının gerçek olduğuna inandığı, danışmanlar/yardımcı danışmanların, 6-12 yaşlarındaki ve 13-17 yaşlarındaki kız ve erkek çocuklarının cinsel istismarının çoğu zaman gerçek olduğuna inandıkları belirlenmiştir. Profesyonellerin neredeyse yarısı, bildirim kararlarının şüpheli ÇCİ'yi bildirmenin çocukların aileleri için olası sonuçlarından ve cinsel istismara uğramış çocuklara yönelik yetişkinlik algılarından etkilendiğini belirtmiştir (Aleissa vd., 2022: 127).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, AÇTÖ'nün Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin yapıldığı ve cinsel istismara maruz kalan çocuklar ile çalışan profesyonellerin adli tutumlarının farklı değişkenler açısından incelendiği metodolojik ve kesitsel bir çalışmadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, çocuk ile çalışan kolluk kuvvetleri (polis, jandarma), sağlık personeli (doktor, hemşire), sosyal çalışma görevlileri (sosyal çalışmacı, psikolojik danışman, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci), öğretmenler, avukat, savcı ve hakimler oluşturmaktadır. Araştırma iki aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada AÇTÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yürütülmüş, ikinci aşamasında ise Burdur'da çalışan profesyonellerin Adli Çocuk Tutumları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu nedenle araştırmada iki farklı örneklem kullanılmıştır. Araştırma sürecinin birinci aşamasında kolluk kuvvetleri kurum izni vermediği için birinci aşama örneklemine polis ve jandarma, ikinci aşamada ise Hakimler ve Savcılar Üst Kurulu kurum izni vermediği için ikinci aşama örneklemine hakimler ve savcılar dahil edilememiştir.

2.2.1. Araştırmanın Birinci Aşamasındaki Örneklem ve Özellikleri

Ölçek uyarlama çalışmalarında örnekleme alınacak birey sayısının ölçekteki madde sayısından 10-20 kat fazla olması önerilmektedir (Kyriazos, 2018: 2216-2217). AÇTÖ, 28 maddelik bir ölçektir. Çalışmada, her bir madde için 10 katılımcı olmasına ve çalışmaya 280 kişinin dahil edilmesine karar verilmiştir. Veri kaybını önlemek için çalışmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan, örneklem hacminin %10'unun fazlası kadar kişi çalışmaya dahil edilerek çalışma 309 kişi ile tamamlanmıştır (Dong & Peng, 2013: 16; Koçak & Çokluk Bökeoğlu, 2017: 205).

2.2.1.1. Araştırmaya Dahil Etme Kriterleri

Araştırmaya dahil edilme kriterleri;

- En az altı ay çocuk ile çalışma,
- En az lisans mezunu olma,
- E-posta ya da akıllı telefon kullanabilme,
- Türkiye'nin farklı şehirlerinde çalışma,
- Sağlık personeli (doktor, hemşire), sosyal çalışma görevlisi (psikolojik danışman, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci), öğretmen, avukat, savcı ve hakim olma,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olur vermedir.

2.2.2. Araştırmanın İkinci Aşamasındaki Örneklem ve Özellikleri

Araştırmanın bu aşamasında AÇTÖ'nün farklı değişkenler açısından incelenmesi için Burdur il örnekleme çıkarılmıştır. Burdur il örnekleme için çalışma öncesi örneklem büyüklüğü, G-Power programında etki büyüklüğü $f^2=0.02$, $\alpha=0.05$, güç= $\%80$ toplam değişken sayısı 12 olacak şekilde 395 kişi olarak hesaplanmıştır. Veri kaybını önlemek için çalışmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan, örneklem hacminin $\%5-10$ 'unun fazlası kadar kişi çalışmaya dahil edilerek çalışma 431 kişi ile tamamlanmıştır (Dong & Peng, 2013: 16; Koçak & Çokluk Bökeoğlu, 2017: 205).

2.2.2.1. Araştırmaya Dahil Etme Kriterleri

Araştırmaya;

- Burdur il merkezinde çalışan,
- En az altı ay çocuk ile çalışan,
- Eğitim düzeyi en az lisans düzeyinde olan,

- Sağlık personeli (doktor, hemşire), sosyal çalışma görevlisi (psikolojik danışman, psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci), öğretmen, avukat, savcı ve hakim olan,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olur veren profesyoneller çalışmaya dahil edilmişlerdir.

2.3. Veri Toplama

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Bu form cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aile tipi, meslek, çocuk istismarı ile çalışma deneyimi gibi özelliklere ilişkin sorulardan oluşmaktadır.

Adli Çocuk Tutum Ölçeği (Child Forensic Attitude Scale, AÇTÖ): Everson ve Sandavol tarafından geliştirilen Adli Çocuk Tutum Ölçeği, profesyonellerin çocuk cinsel istismarına yönelik tutumlarının istismar vakalarının sonucuna ilişkin karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. AÇTÖ, profesyonellerin üç adli tutuma dayalı olarak nasıl karar aldıklarını değerlendirmektedir: 1) Duyarlılık; 2) Özgüllük ve 3) Şüphencilik. Duyarlılık, cinsel istismara uğramış çocukları değerlendirilirken gözden kaçırılmamasını sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Özgüllük, cinsel istismara uğramamış çocukların yanlış bir şekilde istismara uğramış olarak değerlendirilmemesini sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun istismarı açıklamasına yönelik şüphencilik ise çocuk ve ergenlerin cinsel istismar iddialarının muhtemel doğruluğu hakkındaki inançları olarak kabul edilmektedir. Bu üç tutum orijinal ölçekte dört alt boyut (Common Missed Cases, Erring on Child's Side, Fear of Overcalling Abuse, Skepticism) altında değerlendirilmektedir. Ölçeğin orijinal versiyonunda Common Missed Cases ve Erring on Child's Side alt boyutları bölüm 1'deki madde 2-11 arasındaki maddeleri, Fear of Overcalling Abuse alt boyutu bölüm 2'deki madde 2-11 arasındaki maddeleri, Skepticism alt boyutu ise bölüm 3'deki altı maddeyi içermektedir. Ölçeğin orijinali 28 maddeden oluşmakta, ancak ölçek değerlendirmesi 26 madde üzerinden yapılmaktadır. Beşli likert tipindeki ölçekte yanıtlar 1 = kesinlikle katılmıyorum ile 5

= kesinlikle katılıyorum arasında değişmektedir. Ölçeğin Everson ve Sandoval tarafından geliştirilen özel bir değerlendirme tablosu olup bu tabloya göre duyarlılık/özgüllük puanı hesaplanmaktadır. Duyarlılık/ Özgüllük puanına göre profesyonellerin tutumları beş gruba ayrılmaktadır. Duyarlılık/ Özgüllük puanı 1-39 arasında olanlar Yüksek Özgüllük, 40-44 arası Düşük Özgüllük, 45-55 arasında olanlar dengeli, 56-60 arasında olanlar Düşük Duyarlılık, 61-100 arasında olanlar ise Yüksek Duyarlılık alt grubunda yer almaktadır. Türkçe geçerlilik güvenilirliğinin yapıldığı bu tez çalışmasında Everson ve Sandoval tarafından ölçeğin 28 maddelik formunun kullanılması önerilmiş ve analiz 28 madde üzerinden yapılmıştır. Analiz sonrasında Türk örneklemindeki maddeler üç alt boyutta toplanmıştır: İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik. Orijinal ölçek dört alt boyuttan oluştuğu için alt boyutların adlandırılması konusunda orijinal ölçeğin yazarına danışılmış ve alt boyutların adlandırılması uygun görülmüştür. Türkçe versiyonda ölçek alt boyutu olan “İstismarı Tanımlayamama Korkusu” bölüm 1’deki a2-a11 maddelerini içermektedir. İkinci alt boyut olan “İstismarı Abartma Korkusu” bölüm 2’deki b2-11 maddelerinden oluşmaktadır. Her iki alt boyuttan en az 10, en fazla 50 puan alınabilmektedir. Üçüncü alt boyut olan “Şüphencilik” ise c1, c2, c4, c5, c6 maddelerini kapsamaktadır. Bu alt boyuttan en az 5, en fazla 25 puan alınabilmektedir. Alt boyutlarda alınan puan arttıkça o boyuta ilişkin olumlu/olumsuz tutum artmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri “Gözden Kaçırılan Yaygın Vakalar” alt boyutu için 0.76, “Çocuğun Tarafında Yanılmak” alt boyutu için 0.81, “İstismarı Abartma Korkusu” alt boyutu için 0.84 ve Şüphencilik alt boyutu için 0.90’dır. Ölçeğin Brezilya versiyonunda üç alt boyut (İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu, Şüphencilik) belirlenmiş olup sırasıyla cronbach alfa değerleri 0.80, 0.66 ve 0.92 olarak belirlenmiştir. Bu tez çalışmasının ilk aşamasında İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutu $\alpha=0.77$, İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu $\alpha=0.84$ ve Şüphencilik alt boyutu $\alpha=0.92$ olarak hesaplanmıştır. Yapılan çalışmanın ikinci aşamasında sırayla $\alpha=0.81$, $\alpha=0.85$ ve $\alpha=0.92$ olarak bulunmuştur.

Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği (CİUÇKTÖ):

Akduman ve Cantürk tarafından geliştirilen, 19 maddeden oluşan, bireylerin, cinsel istismar mağduru çocuklara karşı tutumunun ölçüldüğü çalışma ürünüdür. Ölçeğin en yüksek puanı 95, en düşük puanı ise 19’dur. Bu durumda, katılımcıların elde ettikleri toplam puanlar incelenerek veya puanlar madde sayısına bölünerek, cinsel istismara uğramış çocuklarla ilgili tutumları hakkında değerlendirme yapılır. Ölçeğin Cronbach

Alpha katsayısı 0.85 bulunmuştur (Gültekin Akduman ve Cantürk, 2011: 26). Bu çalışmanın ilk aşaması için; CİUÇKTÖ için $\alpha=0.84$, ikinci aşaması için $\alpha=0.78$ olduğu belirlenmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilen ölçek, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ölçen ve 38 maddeden oluşan bir yapıya sahiptir. Ölçeğin beş boyutu vardır: eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü. Katılımcılar, ölçeğin her maddesi için 5'li Likert tipi bir ölçekte puan vermiştir. Ölçekten en düşük 38 ve en yüksek 190 puan alınabilmektedir. Araştırmada, ölçeğin tüm maddeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu belirlenmiş olup, ölçeğin toplam iç güvenirlik katsayısı 0.92 olarak hesaplanmıştır (Terzioğlu ve Zeyneloğlu, 2011: 416). Bu çalışmanın ilk aşaması için; TCRTÖ'de ise $\alpha=0.95$, ikinci aşaması için $\alpha=0.78$ olduğu belirlenmiştir.

2.3.2. Ölçeğin Türk Kültürüne Uyarlama Süreci

İlk olarak ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğini yapabilmek için ölçeği geliştiren Mark Everson ve Jose Miguel Sandoval'dan izin alınmıştır. Kültürlerarası uyarlama sürecinde çeviri, sentez, geri çeviri, uzman komitesi incelemesi ve ön test aşamaları izlenmiştir (Hernández vd., 2020: 393-395; Cruchinho vd., 2024: 2715). İlk üç aşamada şu şekilde bir yol izlenmiştir. Ölçeğin orijinali Türkçe ve İngilizce dilini bilen İngiliz Edebiyatı ve Dili alanında uzman iki çevirmen tarafından ayrı ayrı İngilizce'den Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra her iki çevrilmiş versiyon da araştırmacılar tarafından incelenerek tek bir Türkçe versiyon çıkarılmıştır. Türkçe ölçek, daha önce Türkçe dil versiyonunu incelememiş olan İngiliz Edebiyatı ve Dili alanında uzmanlaşmış başka bir çevirmen tarafından geri çevrilmiştir. Bu işlemle ölçeklerin Türkçe ve İngilizce versiyonları arasında uyumluluk sağlanmıştır. Ayrıca ölçeği geliştiren Everson'ın da ölçeğin İngilizcesi ile ilgili görüşü alınmıştır. Dördüncü aşamada uzman komitesi oluşturulmuştur. Uzman komitesi, ölçeğin Türkçe versiyonunun uygunluğunu disiplinler arası bir

yaklaşım ile değerlendirmiştir. Uzman grubu, klinik ve akademik ortamlarda çocuklarla çalışan ve öğretmen, hemşire, doktor, psikolojik danışman, avukat ve sosyal hizmet uzmanı olmak üzere toplam 10 kişiden oluşmuştur. Ölçek maddeleri uzmanlara şu şekilde sunulmuştur: 1= Uygun değil, 2=Kısmen uygun, düzeltilmeye ihtiyacı var, 3= Uygun, biraz düzeltilmeye ihtiyacı var, 4=Tamamen uygun. Benzer şekilde uzmanlar, 1, 2. ve 3. seçeneği işaretlediklerinde "Ne öneriyorsunuz?" ve 3. seçeneği işaretlediklerinde "Neden?" sorularını yanıtlarak her bir madde için öneriler alınmıştır. Uzman görüşlerinden sonra kapsam geçerliliği hesaplanmıştır. Uzman görüşlerinden elde edilen nitel veriler, Kapsam Geçerlilik İndeksi (KGİ) hesaplanarak nicel verilere dönüştürülmüştür. KGİ değerleri doğrultusunda ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır. Uyarlama sürecinin son aşamasında ön test yapılmıştır. Literatürde hedef alt popülasyonların çeşitliliğine bağlı olarak ön test örneklem büyüklüğünün 5 ile 100 kişi arasında değişmesi gerektiği bildirilmektedir (Carpenter, 2018: 34). Uzman değerlendiriciler arasında görüş birliği sağlandıktan sonra ölçeğin Türkçe versiyonunun pilot uygulaması, araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 20 kişi ile yapılmış ve ölçeğin son hali oluşturulmuştur. Ön test sonucunda her bir maddenin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Katılımcılardan olumsuz bir geri bildirim alınmamıştır. Ön teste katılan 20 kişi ana örneklemden çıkarılmış ve çalışma 309 kişi ile yapılmıştır.

2.3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın her iki aşamasında da İnternet E-Anketlerinin Sonuçlarının Raporlanmasına Yönelik Kontrol Listesi (CHERRIES) ve Epidemiyolojide Gözlemsel Çalışmaların Raporlanmasının Güçlendirilmesi (STROBE) kılavuzu kullanılmıştır (Eysenbach, 2004: 3-5; Von Elm vd., 2014: 1497-1498).

2.3.3.1. Araştırmanın Birinci Aşamasında Veri Toplama Süreci

Veriler, 10 Şubat 2024-10 Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'den kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak toplandı. Veri toplamada Google.doc anketi kullanıldı. Yazarlar çalışmayı sosyal medya hesaplarından duyurdular. Katılımcılara veri toplama araçlarının anket linki e-posta ve whatsapp yoluyla gönderildi ve yanıtlamaları istendi. Katılımcılar anket linkine tıkladıklarında ankete doğrudan erişebildiler. İlk sayfada çalışmanın tanımını veren bilgilendirilmiş onam formu yer aldı. Ayrıca bu sayfada

çalışmanın dahil edilme kriterleri ve bu kriterleri karşılamayanların cevaplarının çalışmaya dahil edilmeyeceği belirtildi. Aynı sayfada katılımcıların dahil edilme kriterlerini karşıladıklarını ve çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan etmek için işaretleyebilecekleri bir kutucuk vardı. Bu kutucuğu işaretledikten sonra bir sonraki adıma geçip veri toplama formlarına yanıt verebildiler. Ayrıca eksik veya hatalı veri girmemek için veri toplama araçlarında her soruyu işaretleme zorunluluğu eklendi. Katılımcılar mevcut soruyu yanıtlamadan bir sonraki soruya geçemediler. Ölçeği tamamlamaları 5-15 dakika sürdü. Katılımcılar Google.doc anketindeki gönder butonuna tıkladıklarında yanıtları sistem tarafından otomatik olarak kaydedildi. Google.doc anketinin bir özelliği ve bunun sağladığı bir fırsat ve kolaylık olarak tüm yanıtlar araştırmacılar tarafından indirildi, SPSS formatına dönüştürüldü ve analiz edildi. Gizliliği ve veri mahremiyetini artırmak için veri tabanı parola ile korunan bir donanımda kaydedildi ve erişim araştırmacılarla sınırlandırıldı. Katılımcıların yanıtları Google'ın gizlilik politikasına (Google Privacy Policy, 2022) uygun olarak anonim ve gizli tutuldu.

2.3.3.2. Araştırmanın İkinci Aşamasında Veri Toplama Süreci

Bu aşamada veriler, 24 Haziran 2024 – 24 Eylül 2024 tarihleri arasında Burdur il merkezinde çalışan profesyonellerden toplanmıştır. Veriler, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda, Burdur Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Burdur Adliyesi Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü ve Burdur Barosu'nda çalışan profesyonellerden (öğretmen, sağlık hemşire, doktor, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, çocuk gelişimci, sosyolog, avukat) toplanmıştır. Veriler yüz yüze görüşme yoluyla toplanmış ve katılımcıların veri toplama araçlarını doldurmaları 10-15 dk sürmüştür. Verilerin toplanması Helsinki Bildirgesi hükümlerine uygun olarak yapılmış, çalışma öncesinde araştırmacı tarafından katılımcılara çalışma anlatılmış, aydınlatılmış onamları alınmış ve anonimlikleri korunmuştur. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Adli Çocuk Tutum Ölçeği, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

2.4. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için çalışmaya başlamadan önce Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (Toplantı no:2022/12 Karar no: 2022/971) (Ek-1), Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü (EK-2), Burdur Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü (EK-3), Burdur İl Sağlık Müdürlüğü (EK-4) , Burdur Adliyesi Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü (EK-5) ve Burdur Barosu'ndan (EK-6) izin alınmıştır. Araştırma sürecinin birinci aşamasında kolluk kuvvetleri, ikinci aşamada ise Hakimler ve Savcılar Üst Kurulu kurum izni vermemiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından kurum izni verilen kurumlarda çalışan katılımcılara uygulama öncesinde çalışmanın amacı açıklanarak, katılımcıların sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş gönüllü olurları alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 25 ve AMOS 21 paket programlarıyla yapılmıştır.

2.5.1. Araştırmanın Birinci Aşamasında Veri Analizi

2.5.1.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Tanımlayıcı istatistikler frekans (n), yüzde (%), ortalama $\pm$ standart sapma ($\bar{X} \pm ss$), medyan (M), minimum (min), maksimum (max) ve çeyrekler arası aralık (IQR) değerleri kullanılmıştır. Kullanılan verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk Q-Q Plot çizimi ile incelenmiş, çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılmış ve çarpıklık-basıklık değerlerinin ± 3 arasında olması kabul edilmiştir (Chan, 2003:280-285, Seçer, 2017: 30-33).

2.5.1.2. Kapsam Geçerliliği

Ölçek uyarlama sürecinde uzman görüşleri Davis tekniği ile değerlendirilmiş ve KGİ değerleri hesaplanmıştır. Davis yöntemi, anket maddelerinin veya anket sorularının

gerekliliğini, açıklığını, özgüllüğünü ve yüzey geçerliliğini değerlendirmek için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, ölçekteki maddelerin yürütülen araştırma ile alakalı olup olmadığından, açık ve anlaşılır olup olmadığından, araştırma için uygun olup olmadığından emin olmak için uzman görüşlerinin 4'lü likert tipi bir değerlendirmesini içermektedir (Davis, 1992: 194-197).

2.5.1.3. Geçerlilik ve Güvenilirlik

AÇTÖ'nün Türk kültürüne uygunluğunu değerlendirmek için ölçeğin güvenilirlik değeri düzeyinin saptanmasında iç tutarlılık için "Cronbach alfa katsayısı (α)" hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve AFA sonucunu ortaya çıkan yapının doğruluğunu test etmek amacıyla da Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. DFA'da uyum iyiliği indeksleri olarak Chi-squared/degrees of freedom, Standardized Root Mean squared Residual (SRMR), Root mean square error of approximation (RMSEA), Comparative Fit Index (CFI), Joreskog goodness of-fit (GFI), Joreskog adapted goodness of-fit (AGFI), Bentler-Bonett Normed Fit Index (NFI) ve Bentler-Bonett Non-Normed Fit Index (NNFI) uyum indeksleri, faktör yapısının belirlenmesinde temel bileşenler tekniği kullanılmıştır. Verilerin faktör analizi yapmak için uygun olup olmadığına karar vermede Bartlett Küresellik Testi (BKT), örneklem yeterliliği için ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla madde analizi yapılmıştır. Ölçeğin test tekrar test aşamasında Paired-t testi, numerik değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson korelasyon uygulanmıştır. Araştırmada $p < 0.05$ olan değerler anlamlı kabul edilmiştir.

2.5.2. Araştırmanın İkinci Aşamasında Veri Analizi

Veriler frekans (n), yüzde (%), ortalama $\pm$ standart sapma ($\bar{X} \pm ss$), minimum (min) ve maksimum (max) olarak belirtilmiştir. Sayısal değişkenler için verilerin normalliği Shapiro-Wilk testi, histogram ve Q-Q grafikleri ile değerlendirildi.

Karşılaştırmalı analizlerde Man-Whitney U, Kruskal Wallis ve Bonferroni düzeltmeli Dunn testi kullanılmıştır. Sayısal değişkenler arasındaki ilişki Spearman korelasyonu ile analiz edilmiştir.

Ölçeklerin ve demografik özelliklerin Adli Çocuk Tutum Ölçeği üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Modeli oluşturulmuştur. Modelin anlamlılık düzeyi, çoklu bağlantı, otokorelasyon ve değişen varyanslılık sorunları incelenmiştir. Ayrıca artıklar incelenerek aykırı, etkin ve uzak gözlemler belirlenmeye çalışılmış, standardize artık değerleri, Cook uzaklığı, DFBETA ve DFits değerleri hesaplanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma iki aşamadan oluştuğu için bulgular çalışmanın birinci aşaması ile ilgili bulgular ve çalışmanın ikinci aşaması ile ilgili bulgular olarak 2 alt başlık olarak verilmiştir. Birinci aşaması ile ilgili bulgular başlığı altında Adli Çocuk Tutum Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik analiz sonuçları, çalışmanın ikinci aşaması ile ilgili bulgularda da Burdur İli örnekleminin analiz sonuçları yer almaktadır.

3.1. Çalışmanın Birinci Aşaması ile İlgili Bulgular

3.1.1. Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan kişilerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olma durumu, mesleği, meslekte çalışma süresine göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyete göre dağılımları %70.9'unun kadın, %29.1'inin erkek; yaşlarına göre dağılımları %44.7'sinin 22-30 yaş, %32'sinin 31-40 yaş, %16.8'inin 41-50 yaş arası, %6.5'inin 51 yaş ve üstü; eğitim durumlarına göre %62.1'inin lisans, %27.5'inin yüksek lisans, %10.4'ünün ise doktora mezunu; medeni durumlarına göre %45.0'inin bekar, %55.0'inin evli; çocuk sahibi olma durumuna göre %41.1'inin çocuğunun olduğu, %58.9'unun ise olmadığı; mesleklerine göre %9.7'sinin avukat, %9.7'sinin psikolojik danışmanlık, %12.9'unun öğretmen, %10'unun sosyal çalışmacı, %9.1'inin sosyolog, %12'sinin doktor, %13.3'ünün hemşire, %9.1'inin psikolog ve %14.2'sinin ise çocuk gelişimci; meslekte çalışma süresine göre %36.2'sinin 0-5 yıl, %29.4'ünün 6-10 yıl, %10.7'sinin 11-15 yıl ve %23.6'sının ise 16 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	219	70.9
	Erkek	90	29.1
Yaş	22-30 yaş	138	44.7
	31-40 yaş	99	32.0
	41-50 yaş	52	16.8
	51 ve üstü yaş	20	6.5
Eğitim durumu	Lisans	192	62.1
	Yüksek Lisans	85	27.5
	Doktora	32	10.4
Medeni durum	Bekar	139	45.0
	Evli	170	55.0
Çocuk sahibi olma	Var	127	41.1
	Yok	182	58.9
Meslek	Avukat	30	9.7
	Psikolojik Danışman	30	9.7
	Öğretmen	40	12.9
	Sosyal Çalışmacı	31	10.0
	Sosyolog	28	9.1
	Doktor	37	12.0
	Hemşire	41	13.3
	Psikolog	28	9.1
	Çocuk Gelişimci	44	14.2
	0-5 yıl	112	36.2

Meslekteki çalışma süresi	6-10 yıl	91	29.4
	11-15 yıl	33	10.7
	16 ve üzeri yıl	73	23.6
Toplam		309	100.0

3.1.2. İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Bulgular

Tablo 3’de katılımcıların istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma ile ilgili bulguları yer almaktadır. Profesyonellerin %82.5’inin 0-5 yıl arasında, %10.4’ünün 6-10 yıl arasında, %6.8’inin 11 ve üzeri yıl istismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimine sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların %50.2’sinin cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyiminin olduğu, %49.8’inin ise olmadığı saptanmıştır. Çalışmada bireylerin %74.8’inin öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi aldığı, %25.2’sinin ise almadığı; %21.4’inin mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim aldığı, %78.6’sının ise almadığı bulunmuştur.

Tablo 3: Katılımcıların İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	Gruplar	n	%
İstismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimi	0-5 yıl	256	82.8
	6-10 yıl	32	10.4
	11 yıl ve üzeri	21	6.8
Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi	Evet	155	50.2
	Hayır	154	49.8
Öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi alma	Evet	231	74.8
	Hayır	78	25.2

Mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma	Evet	66	21.4
	Hayır	243	78.6
Toplam		309	100.0

3.1.3. Çocuk Adli Tutum Ölçeği'nin Kapsam Geçerliliği İle İlgili Bulguları

Araştırmada ölçek maddelerinin KGİ değerlerinin 0.80 ile 1.00 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçekte bölüm 1'deki 11 maddeden 2., 3. ve 4. maddelerin KGİ değerleri 0.80, diğerlerinin KGİ değeri 1.00, bölüm 2'deki 11 maddeden 11. maddenin KGİ değeri 0.90, diğerlerinin ise KGİ değeri 1.00, bölüm 3'teki 6 maddenin ise tümünün KGİ değeri 1.00 olarak bulunmuştur. Ölçek maddelerinin toplam KGİ değerinin ise 0.96 olduğu saptanmıştır. Her bir maddenin ve ölçekteki tüm maddelerin KGİ değerlerinin minimum değeri 0.80'nin üzerinde olduğundan ölçekten hiçbir madde çıkarılmamıştır (Yusoff, 2019: 51).

3.1.4. Çocuk Adli Tutum Ölçeği'nin Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi İle İlgili Bulguları

3.1.4.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

3.1.4.1.1. Veri Hazırlığı ve Analiz

Açıklayıcı faktör analizi (AFA), verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett Küresellik testi kullanılmıştır.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi: KMO testi, örneklem yeterliliğini değerlendirmede uygulanmaktadır ve bu çalışmada KMO değeri 0.829 olarak bulunmuştur (Tablo 4).

Bartlett Küresellik Testi (BKT): Bartlett Küresellik testi, değişkenler arasındaki korelasyonların anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için kullanılmıştır ve $\chi^2(300) = 3495.302$ ve $p < 0.001$ olarak bulunmuştur (Tablo 4).

3.1.4.1.2. Faktör Yapısı ve Belirlenmesi

Ölçeğin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme olarak da dik döndürme yöntemlerinden varimax kullanılmıştır.

3.1.4.1.2.1. Faktör Yüklerinin Değerlendirilmesi

AÇTÖ'nün faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan AFA'da yük değerlerinin 0.30'ın üstünde olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucuna göre maddelerin faktör yükleri 0.471 ile 0.920 arasında değişen üç ana faktör belirlenmiştir. Faktör yükü düşük olan ve binişik olan AÇTÖ Bölüm 1'deki madde 1, Bölüm 2'deki madde 1 ve Bölüm 3'deki madde 3 ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan 25 madde 3 boyut altında toplanmıştır.

Tablo 4: Adli Çocuk Tutum Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler*	Faktörler			Toplam Madde Korelasyonu
	F1: İstismarı Tanımlayamama Korkusu	F2: İstismarı Abartma Korkusu	F3: Şüphencilik	
AÇTÖ.B1.M4	0.730			0.587
AÇTÖ.B1.M3	0.623			0.487
AÇTÖ.B1.M6	0.622			0.481
AÇTÖ.B1.M8	0.613			0.471
AÇTÖ.B1.M5	0.609			0.463
AÇTÖ.B1.M10	0.530			0.430
AÇTÖ.B1.M11	0.496			0.388
AÇTÖ.B1.M9	0.495			0.377
AÇTÖ.B1.M2	0.483			0.372

AÇTÖ.B1.M7	0.471			0.355
AÇTÖ.B2.M4		0.718		0.630
AÇTÖ.B2.M5		0.708		0.606
AÇTÖ.B2.M7		0.662		0.595
AÇTÖ.B2.M9		0.659		0.570
AÇTÖ.B2.M2		0.642		0.572
AÇTÖ.B2.M11		0.625		0.527
AÇTÖ.B2.M6		0.621		0.543
AÇTÖ.B2.M8		0.593		0.491
AÇTÖ.B2.M10		0.588		0.516
AÇTÖ.B2.M3		0.548		0.437
AÇTÖ.B3.M5			0.920	0.906
AÇTÖ.B3.M4			0.918	0.851
AÇTÖ.B3.M1			0.897	0.832
AÇTÖ.B3.M2			0.856	0.847
AÇTÖ.B3.M6			0.638	0.576
Güvenirlilik	0.771	0.848	0.921	0.802
Açıklanan Varyans (%)	13.973	17.936	16.085	47.994
Öz Değer (λ)	2.502	6.051	3.445	
KMO =0.829; $\chi^2(300)$ =3495.302; Bartlett Küresellik Testi (p) = 0.000				

*AÇTÖ: Adli Çocuk Tutum Ölçeği B: Bölüm M: Madde

*AÇTÖB1M1: Adli Çocuk Tutum Ölçeği Bölüm 1 Madde 1 olarak okunmaktadır.

3.1.4.1.2.1.1. Faktör 1: İstismarı tanımlayamama korkusu.

Bu faktör, bireylerin gözünden bir şeyler kaçır da var olan bir durumu tespit edememeye yönelik korkuları içeren çocuk istismarını tanımlayamama korkusunu ölçmektedir. Faktör yüklerine göre; bu alt ölçek birinci bölümünde yer alan 2, 3, 4,5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11. maddeleri içermektedir. Faktör yüklerinin; AÇTÖ.B1.M2= 0.483, AÇTÖ.B1.M3= 0.623, AÇTÖ.B1.M4= 0.730, AÇTÖ.B1.M5= 0.609, AÇTÖ.B1.M6= 0.622, AÇTÖ.B1.M7=0.471, AÇTÖ.B1.M8= 0.613, AÇTÖ.B1.M9= 0.495, AÇTÖ.B1.M10= 0.530, AÇTÖ.B1.M11= 0.496 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

3.1.4.1.2.1.2. Faktör 2: İstismarı abartma korkusu

Bu faktör, bireylerin bir durumun fazlaca abartılıp olmayan bir şeyin istismar olarak algılanmasına yönelik korkularını içeren istismarı abartma korkusunu ölçmektedir. Faktör yüklerine göre; bu alt ölçek ikinci bölümde yer alan 2, 3, 4,5, 6, 7, 8,9, 10 ve 11. maddeleri içermektedir. Faktör yükü sonuçları AÇTÖ.B2.M2= 0.642, AÇTÖ.B2.M3= 0.548, AÇTÖ.B2.M4= 0.718, AÇTÖ.B2.M5= 0.708, AÇTÖ.B2.M6= 0.621, AÇTÖ.B2.M7= 0.662, AÇTÖ.B2.M8= 0.593, AÇTÖ.B2.M9= 0.659, AÇTÖ.B2.M10= 0.588, AÇTÖ.B2.M11= 0.625 olarak bulunmuştur (Tablo 4).

3.1.4.1.2.1.3. Faktör 3: Şüphcilik

Bu faktör, bireylerin çocuk istismarına şüpheyile yaklaşma eğilimlerini ölçmektedir. Faktör yükü bulgularına göre üçüncü bölümde yer alan maddeler 1, 2, 4, 5 ve 6'dır. Faktör yükleri; AÇTÖ.B3.M1= 0.897, AÇTÖ.B3.M2= 0.856, AÇTÖ.B3.M4= 0.918, AÇTÖ.B3.M5= 0.920, AÇTÖ. B3. M6= 0.638'dir (Tablo 4).

3.1.4.1.2.2. Faktörlerin Açıklayıcı Varyansı

AÇTÖ'de üç faktör, toplam varyansın %47.994'ünü açıklamaktadır. Toplam varyansın alt ölçeklere göre varyansları şöyledir: 1) İstismarı tanımlayamama korkusu %13.973, 2) İstismarı abartma korkusu %17.936, 3) Şüphcilik %16.085 (Tablo 4).

3.1.4.1.3. Güvenirlik

3.1.4.1.3.1. Cronbach Alpha Katsayısının Değerlendirilmesi

Ölçeğin güvenirliliği α katsayısı ile değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt ölçeği $\alpha=0.771$, İstismarı Abartma Korkusu alt ölçeği $\alpha=0.848$ ve Şüphcilik alt ölçeği $\alpha=0.921$ olarak hesaplanmıştır. Ayrıca CİUÇKTÖ için $\alpha=0.847$, TCRTÖ'de ise $\alpha=0.953$ olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	İfade sayısı	Cronbach Alpha
İstismarı Tanımlayamama Korkusu	10	0.771
İstismarı Abartma Korkusu	10	0.848
Şüphencilik	5	0.921
Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	19	0.847
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği	38	0.953

3.1.4.1.3.2. Test Tekrar Test Sonuçlarının Değerlendirmesi

Test tekrar test sonuçlarına göre ölçeğin korelasyon analizi sonuçlarına göre $\rho=0.780$, $p<0.001$ olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 2 hafta sonra yapılan test tekrar aşamasından sonra öncesine ölçek puanlarının istatistiksel olarak önemli bir değişiklik göstermediği belirlenmiştir ($t=0.916$, $p=0.367$).

3.1.4.1.3.3. Diğer Ölçeklerle Korelasyonun Değerlendirilmesi

AÇTÖ alt boyutları ile diğer ölçekler arasındaki korelasyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutu ile CİUÇKTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve pozitif yönlü ($\rho=0.166$, $p<0.05$), İstismarı Azımsama Korkusu alt boyutu ile TCRTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve pozitif yönlü ($\rho=0.106$, $p<0.05$) bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 5). İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu ile CİUÇKTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve negatif yönlü ($\rho=-0.179$, $p<0.05$), İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu ile TCRTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf düzeyde ve negatif yönlü ($\rho=-0.386$, $p<0.05$) bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 5). Şüphencilik alt boyutu ile CİUÇKTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve negatif yönlü ($\rho=-0.239$, $p<0.05$), Şüphencilik alt boyutu ile TCRTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve negatif yönlü ($\rho=-0.364$, $p<0.05$) bir ilişki tespit edilmiştir (Tablo 5). Profesyonellerin Duyarlılık/Özgüllük puanları ile CİUÇKTÖ arasında istatistiksel olarak önemli, zayıf ve pozitif yönlü

($r=0.276$, $p<0.05$), TCRTÖ ile arasında istatistiksel olarak önemli, orta düzey ve pozitif yönlü ($\rho=-0.432$, $p<0.05$) bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Adli Çocuk Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri İle Diğer Ölçekler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği		Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	
	r	p	r	p
İstismarı Tanımlayamama Korkusu	0.166	0.004*	0.106	0.062
İstismarı Abartma Korkusu	-0.179	0.002*	-0.386	0.000*
Şüphencilik	-0.239	0.000*	-0.364	0.000*
Duyarlılık/Özgüllük	0.276	0.000*	0.432	0.000*

* $p<0.05$

3.1.4.1.4. Ayırt Edicilik

Tablo 7'de, her bir maddenin ayırt edici gücünü gösteren bağımsız örneklem t-testi sonuçları sunulmaktadır. Ölçekte yer alan her madde için elde edilen ham puanlar, küçükten büyüğe doğru sıralanmış ve puanların alt %27'si ile üst %27'si arasındaki grupların ortalamaları bağımsız örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında her bir alt boyut için bütün maddeler açısından $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcılar İçin Madde Analizi Sonuçları

Maddeler*		T (Alt % 27-Üst %27)**
Faktör	1	
İstismarı	AÇTÖ.B1.M2	-9.150***
Tanımlayamama	AÇTÖ.B1.M3	-11.020***
Korkusu	AÇTÖ.B1.M4	-15.539***

		AÇTÖ.B1.M5	-13.277***
		AÇTÖ.B1.M6	-10.697***
		AÇTÖ.B1.M7	-9.848***
		AÇTÖ.B1.M8	-11.888***
		AÇTÖ.B1.M9	-9.423***
		AÇTÖ.B1.M10	-12.491***
		AÇTÖ.B1.M11	-9.173***
Faktör İstismarı Abartma Korkusu	2	AÇTÖ.B2.M2	-11.306***
		AÇTÖ.B2.M3	-9.617***
		AÇTÖ.B2.M4	-12.265***
		AÇTÖ.B2.M5	-13.330***
		AÇTÖ.B2.M6	-11.708***
		AÇTÖ.B2.M7	-11.744***
		AÇTÖ.B2.M8	-10.281***
		AÇTÖ.B2.M9	-12.451***
		AÇTÖ.B2.M10	-9.142***
		AÇTÖ.B2.M11	-13.505***
Faktör Şüphencilik	3	AÇTÖ.B3.M1	-34.805***
		AÇTÖ.B3.M2	-25.453***
		AÇTÖ.B3.M4	-33.820***
		AÇTÖ.B3.M5	-27.130***
		AÇTÖ.B3.M6	-13.998***

n = 309, ** n1 = n2 = 83, *** p < 0,05 için anlamlı değerler.

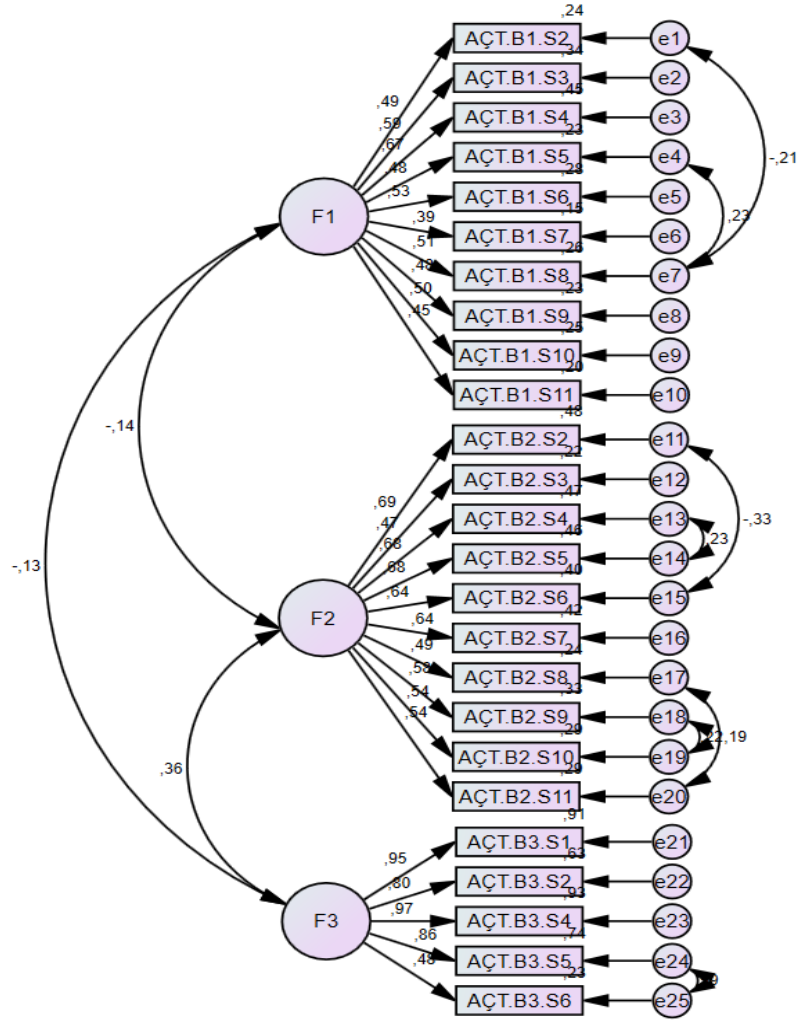
*AÇTÖ: Adli Çocuk Tutum Ölçeği B: Bölüm M: Madde

*AÇTÖB1M1: Adli Çocuk Tutum Ölçeği Bölüm 1 Madde 1 olarak okunmaktadır.

3.1.4.2. Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA)

3.1.4.2.1. Modelin Test Edilmesi

AFA sonucunda belirlenen faktör yapısının doğruluğunu test etmek amacıyla AMOS 21 programı kullanılarak Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA, modelin uyum iyiliğini değerlendiren çeşitli indeksler kullanılarak yapılmıştır.

F1: İstismarı tanımlayamama korkusu, F2: İstismarı abartma korkusu, F3: Şüphecilik

Şekil 1: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Model

Tablo 8: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Ölçüm Modeline İlişkin Sonuçlar

Faktörler	İfadeler	Faktör Yükleri	Standart Hata	R ²	t	p
İstismarı Tanımlayamama Korkusu	AÇT.B1.S2	0.494	-	0.244	-	-
	AÇT.B1.S3	0.585	0.145	0.342	6.700	***
	AÇT.B1.S4	0.669	0.238	0.448	7.140	***
	AÇT.B1.S5	0.475	0.225	0.226	5.896	***

	AÇT.B1.S6	0.530	0.196	0.280	6.342	***
	AÇT.B1.S7	0.387	0.179	0.150	5.161	***
	AÇT.B1.S8	0.506	0.230	0.257	5.622	***
	AÇT.B1.S9	0.482	0.165	0.232	5.989	***
	AÇT.B1.S10	0.498	0.203	0.248	6.114	***
	AÇT.B1.S11	0.450	0.123	0.203	5,735	***
İstismarı Abartma Korkusu	AÇT.B2.S2	0.691	-	0.477	-	-
	AÇT.B2.S3	0.466	0.099	0.217	7.344	***
	AÇT.B2.S4	0.684	0.101	0.468	10.247	***
	AÇT.B2.S5	0.677	0.100	0.458	10.156	***
	AÇT.B2.S6	0.635	0.122	0.403	8.461	***
	AÇT.B2.S7	0.645	0.092	0.416	9.846	***
	AÇT.B2.S8	0.488	0.101	0.238	7.634	***
	AÇT.B2.S9	0.578	0.094	0.334	8.918	***
	AÇT.B2.S10	0.541	0.090	0.292	8.387	***
	AÇT.B2.S11	0.543	0.111	0.295	8.433	***
Şüphcilik	AÇT.B3.S1	0.952	-	0.905	-	-
	AÇT.B3.S2	0.796	0.033	0.634	20.738	***
	AÇT.B3.S4	0.966	0.028	0.933	38.147	***
	AÇT.B3.S5	0.858	0.031	0.736	25.073	***
	AÇT.B3.S6	0.483	0.048	0.233	9.341	***

***p<0,05 AÇTÖ: Adli Çocuk Tutum Ölçeği B: Bölüm M: Madde

*AÇTÖ: Adli Çocuk Tutum Ölçeği B: Bölüm M: Madde

*AÇTÖB1M1: Adli Çocuk Tutum Ölçeği Bölüm 1 Madde 1 olarak okunmaktadır.

Değişkenler arası korelasyonlar incelendiğinde maddelerin faktör yüklerinin 0.30'un üzerinde olduğu ve tüm korelasyon ilişkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 7'de R^2 değerleri verilmiştir. Değerlerin 0.150 ile 0.905 arasında olduğu görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin 25 maddesi 3 alt boyutlu bir yapıyla ilişkilendirilmiştir (Tablo 8). Model iyileştirme sürecinde, uyumu olumsuz etkileyen değişkenler tanımlanmış ve yüksek kovaryanslı artık değerler için yeni kovaryanslar oluşturulmuştur. Daha sonra, yenilenmiş uyum indisi hesaplamalarında kabul edilebilir uyum değerlerine ulaşıldığı Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Yapısal Modelin Uyum İyiliği Değerleri

Kısaltma	Kesme Noktası	Sonuç
CMIN/DF	≤ 5	2.716
RMSEA	≤ 0.08	0.075
GFI	≥ 0.80	0.845
CFI	≥ 0.80	0.862
IFI	≥ 0.80	0.864
NFI	≥ 0.80	0.800
SRMR	≤ 0.10	0.090

AÇTÖ ve alt boyutlarının ortalamaları Tablo 10’da yer almaktadır. İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutunun ortalamasının 40.26 ± 5.08 , İstismarı Abartma Korkusu alt boyutunun 29.56 ± 6.35 , Şüphencilik alt boyutunun 11.62 ± 5.37 ve Duyarlılık/Özgüllük için 52.9 ± 10.6 olduğu saptanmıştır. CUÇKTÖ’nün ortalamasının 83.5 ± 7.5 ve TCRTÖ’nün ise 168.23 ± 20.51 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan değişkenlerin normallik analizi sonuçlarına göre, verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 aralığında olması, verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 10).

Tablo 10: Adli Çocuk Tutum Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçek	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
İstismarı Tanımlayamama Korkusu	.00	50.00	40.26	5.08	-0.10	-0.54
İstismarı Abartma Korkusu	10.00	47.00	29.56	6.35	-0.34	0.81
Şüphencilik	5.00	25.00	11.62	5.37	0.67	-0.43
Duyarlılık/Özgüllük	29.0	85.0	52.9	10.6	0.42	0.13

Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	52.0	95.0	83.5	7.5	-1.48	2.64
Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği	96.00	190.00	168.23	20.51	-1.23	0.95

3.2. Çalışmanın İkinci Aşaması ile İlgili Bulgular

3.2.1. Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması tamamlandıktan sonra Burdur iline çocuk istismar alanında çalışan profesyonellerin adli tutumlarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Burdur örnekleminde araştırmaya katılan kişilerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olma durumu, mesleği, meslekte çalışma süresine göre dağılımları Tablo 10’da verilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyete göre dağılımları %65.9’unun kadın, %34.1’inin erkek; yaşlarına göre dağılımları %23.7’sinin 22-30 yaş, %35.0’inin 31-40 yaş, %28.8’inin 41-50 yaş arası, %12.5’inin 51 yaş ve üstü; eğitim durumlarına göre %81.9’unun lisans, %14.9’unun yüksek lisans, %3.2’sinin ise doktora mezunu; medeni durumlarına göre %26.2’sinin bekar, %73.8’inin evli; çocuk sahibi olma durumuna göre %70.3’ünün çocuğunun olduğu, %29.7’sinin ise olmadığı; mesleklerine göre %61.9’unun öğretmen, %17.7’sinin hemşire, %4.7’sinin doktor, %4.4’ünün avukat, %3.4’ünün sosyal çalışmacı, %3’ünün psikolojik danışman, %2.8’sinin psikolog, %1.4’ünün sosyolog, %0.7’sinin çocuk gelişimci; meslekte çalışma süresine göre %21.9’unun 0-5 yıl, %21.1’inin 6-10 yıl, %16.7’sinin 11-15 yıl ve %40.3’ünün ise 16 yıl ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Burdur İli Katılımcılarının Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	284	65.9
	Erkek	147	34.1
Yaş	22-30 yaş	102	23.7
	31-40 yaş	151	35.0

	41-50 yaş	124	28.8
	51 ve üstü yaş	54	12.5
Öğrenim Durumu	Lisans	353	81.9
	Yüksek Lisans	64	14.9
	Doktora	14	3.2
Medeni durum	Bekar	113	26.2
	Evli	318	73.7
Çocuk sahibi olma	Var	303	70.3
	Yok	128	29.7
Meslek	Öğretmen	267	61.9
	Hemşire	76	17.7
	Doktor	20	4.7
	Avukat	19	4.4
	Sosyal Çalışmacı	15	3.4
	Psikolojik Danışman	13	3.0
	Psikolog	12	2.8
	Sosyolog	6	1.4
	Çocuk Gelişimci	3	0.7
Meslekteki çalışma süresi	0-5 yıl	94	21.9
	6-10 yıl	91	21.1
	11-15 yıl	72	16.7
	16 ve üzeri yıl	174	40.3
Toplam		431	100.0

3.2.2. İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Bulgular

Tablo 12’de Burdur ili örnekleminde katılımcıların istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma ile ilgili bulguları yer almaktadır. Profesyonellerin %92.3’ünün 0-5 yıl arasında, %4.4’ünün 6-10 yıl arasında, %0.9’unun 11-15 yıl arasında, %2.3’ünün 16 ve üzeri yıl istismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimine sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların %19.5’inin cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyiminin olduğu, %80.5’inin ise olmadığı saptanmıştır. Çalışmada bireylerin %45.5’inin öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi aldığı, %54.5’inin ise almadığı; %7.4’ünün mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim aldığı, %92.6’sının ise almadığı bulunmuştur (Tablo 12).

Tablo 12: Burdur İli Katılımcılarının İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	Gruplar	n	%
İstismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimi	0-5 yıl	398	92.3
	6-10 yıl	19	4.4
	11-15	4	0.9
	16 ve üzeri	10	2.3
Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi	Evet	84	19.5
	Hayır	347	80.5
Öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi alma	Evet	196	45.5
	Hayır	235	54.5
Mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma	Evet	32	7.4
	Hayır	399	92.6
Toplam		431	100.0

3.2.3. Profesyonellerin AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamaları ile İlgili Bulgular

Profesyonellerin AÇTÖ alt boyutlarının ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları Tablo 12’de verilmiştir. İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutu puan ortalamasının 27.8 ± 4.0 , İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu puan ortalamasının 32.3 ± 6.4 , Şüphencilik alt boyutu puan ortalamasının 13.0 ± 5.8 , Duyarlılık/özümlülük puan ortalamasının 49.2 ± 9.2 olduğu belirlenmiştir.

Profesyonellerin AÇTÖ alt boyutlarının Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının tanımlayıcı özelliklerine göre dağılımı Tablo 13’de yer almaktadır. Profesyonellerin cinsiyete göre puan ortalamaları incelendiğinde, kadınların İstismarı Tanımlayamama Korkusu puan ortalamasının (28.2 ± 4.0) erkeklerden istatistiksel olarak önemli derecede yüksek ($p=0.020$) olduğu bulunmuştur. İstismarı Abartma Korkusu puan ortalamalarında cinsiyete göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p=0.064$). Şüphencilik alt boyutunda erkeklerin puan

ortalamlarının (14.0 ± 6.0) kadınlara göre (12.5 ± 5.6) daha fazla olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p=0.016$). Profesyonellerin Duyarlılık/özgüllük puan ortalamalarının ise cinsiyete göre farklılık gösterdiği kadınların puan ortalamalarının 50.5 ± 9.1 iken erkeklerin ise 46.8 ± 8.9 olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$) (Tablo 13).

Yaş gruplarına göre AÇTÖ puan ortalamalarına bakıldığında; 31-40 yaş arasındaki profesyonellerin İstismarı Tanımlayamama Korkusu puan ortalamalarının (28.4 ± 4.0) diğer gruplara göre istatistiksel olarak daha fazla olduğu belirlenmiştir ($p=0.019$). İstismarı Abartma Korkusu, Şüphencilik ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının ise yaşa göre gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır (sırasıyla; $p=0.297$, $p=0.073$, $p=0.111$) (Tablo 13).

Tablo 13’de eğitim durumuna göre AÇTÖ puan ortalamaları incelendiğinde; sadece İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutunda puan ortalamalarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Profesyonellerden lisans mezunu olanların İstismarı Abartma Korkusu (32.4 ± 5.6) ve Şüphencilik (13.3 ± 5.8) puan ortalamalarının diğer gruplara göre daha fazla olduğu ve istatistiksel olarak önemli bir farklılık gösterdiği bulunmuştur (sırasıyla; $p=0.015$, $p=0.049$). Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarında ise doktora mezunu olanların diğer gruplara göre istatistiksel olarak daha fazla puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir ($p=0.014$).

Medeni duruma göre profesyonellerin puan ortalamaları Tablo 13’de yer almaktadır. Evli profesyonellerin İstismarı Tanımlayamama Korkusu (28.2 ± 3.8) puan ortalaması bekar katılımcılara göre istatistiksel olarak önemli derecede yüksek bulunmuştur ($p=0.006$). Ancak İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik alt ölçekleri ile Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (sırasıyla; $p=0.889$, $p=0.721$, $p=0.495$).

Çocuk sahibi olma durumuna göre AÇTÖ puan ortalamaları Tablo 13’de görülmektedir. Çocuk sahibi olan profesyonellerin diğerlerine göre İstismarı

Tanımlayamama Korkusu puan ortalamalarının (28.2 ± 3.8) daha fazla olduğu saptanmıştır ($p=0.011$). Ancak diğer alt boyutlar ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Profesyonellerin meslekte çalışma sürelerine göre AÇTÖ puan ortalamaları incelendiğinde; İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik alt boyutları ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır (sırasıyla; $p=0.153$, $p=0.505$, $p=0.096$, $p=0.200$) (Tablo 13).

Tablo 13: Profesyonellerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamalarının Dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Gruplar	İstismarı Tanımlayamama Korkusu	İstismarı Abartma Korkusu	Şüphecilik	Duyarlılık/Özgüllük
Cinsiyet*	Kadın	28.2±4.0 (16.0-35.0)	31.9±6.7 (12.0-50.0)	12.5±5.6 (5.0-25.0)	50.5±9.1 (29.0-77.0)
	Erkek	27.1±3.9 (16.0-35.0)	33.0±5.7 (13.0-50.0)	14.0±6.0 (5.0-25.0)	46.8±8.9 (29.0-71.0)
p		0.020*	0.064	0.016*	<0.001*
Yaş**	22-30 yaş	26.7±4.2 (16.0-34.0) a	32.4±5.6 (14.0-50.0)	12.8±5.3 (5.0-25.0)	48.2±8.0 (29.0-77.0)
	31-40 yaş	28.4±4.0 (16.0-35.0) a	31.7±6.8 (13.0-50.0)	12.2±5.7 (5.0-25.0)	51.0±9.9 (30.0-77.0)
	41-50 yaş	27.9±3.9 (16.0-35.0)	32.5±6.6 (12.0-50.0)	13.7±5.9 (5.0-25.0)	48.5±9.2 (29.0-77.0)
	51 ve üstü yaş	28.1±3.5 (20.0-35.0)	33.1±6.1 (14.0-48.0)	14.2±6.3 (5.0-25.0)	47.8±8.8 (30.0-74.0)
p		0.019**	0.297	0.073	0.111
Eğitim durumu	Lisans	27.8±4.1 (16.0-35.0)	32.5±6.5 (13.0-50.0)a	13.3±5.8 (5.0-25.0)a	48.8±9.0 (29.0-77.0)a
	Yüksek Lisans	28.0±3.9 (19.0-35.0)	32.1±5.1 (18.0-45.0)b	12.1±5.9 (5.0-24.0)	50.2±9.4 (31.0-74.0)
	Doktora	27.8±2.9 (22.0-33.0)	27.2±6.3 (12.0-37.0)a,b	10.4±4.9 (5.0-21.0)a	56.2±9.9 (45.0-77.0)a
p		0.935	0.015**	0.049**	0.014**
Medeni durum*	Bekar	26.9±4.5 (16.0-35.0)	32.6±6.6 (15.0-50.0)	12.7±5.3 (5.0-25.0)	48.4±8.9 (29.0-74.0)
	Evli	28.2±3.8 (16.0-35.0)	32.1±6.3 (12.0-50.0)	13.1±6.0 (5.0-25.0)	49.5±9.3 (29.0-77.0)
p		0.006*	0.889	0.721	0.495
Çocuk sahibi olma*	Var	28.2±3.8 (16.0-35.0)	31.9±6.3 (12.00-50.0)	13.2±5.9 (5.0-25.0)	49.6±9.2 (29.0-77.0)
	Yok	27.0±4.4 (16.0-35.0)	33.0±6.4 (15.0-50.0)	12.5±5.5 (5.0-25.0)	48.2±9.0 (29.0-74.0)
p		0.011*	0.258	0.387	0.283
Meslekteki çalışma süresi**	0-5 yıl	27.0±4.5 (16.0-35.0)	32.0±6.1 (13.0-50.0)	12.8±5.4 (5.0-24.0)	48.9±8.5 (33.0-77.0)
	6-10 yıl	28.3±3.6 (19.0-35.0)	31.5±6.4 (14.0-47.0)	12.3±5.9 (5.0-25.0)	50.9±9.5 (29.0-77.0)
	11-15 yıl	27.7±4.0 (16.0-35.0)	32.8±5.8 (20.0-46.0)	12.2±5.9 (5.0-25.0)	49.1±9.1 (31.0-71.0)
	16 ve üzeri yıl	28.1±3.9 (16.0-35.0)	32.6±6.8 (12.0-50.0)	13.8±5.9 (5.0-25.0)	48.6±9.4 (29.0-77.0)
p		0.153	0.505	0.096	0.200
TOPLAM		27.8±4.0 (16.0-35.0)	32.3±6.4 (12.0-50.0)	13.0±5.8 (5.0-25.0)	49.2±9.2 (29.0-77.0)

*: Student t-testine göre 0,05 düzeyinde anlamlı

** : Tek Yönlü Varyans Analizine göre 0,05 düzeyinde anlamlı;

^{a,b,c}: Aynı üstel harflere ait kategoriler arasındaki fark Scheffé post-hoc testine göre 0,05 düzeyinde anlamlı

3.2.4. Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre AÇTÖ ve Duyarlılık/Özgüllük Puan Ortalamaları İle İlgili Bulgular

Profesyonellerin istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma ile ilgili özelliklerine göre AÇTÖ alt boyutları ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının dağılımı Tablo 14'te yer almaktadır. Profesyonellerin istismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimlerine göre değerlendirildiğinde AÇTÖ alt boyutları ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark görülmediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimlerine göre; cinsel istismar mağdurlarıyla görüşme deneyimine sahip olan katılımcıların, İstismarı Tanımlayamama Korkusu (25.6 ± 4.1) ve İstismarı Abartma Korkusu (30.9 ± 6.4) puan ortalamalarının, bu deneyime sahip olmayanlara göre (sırasıyla; 28.4 ± 3.8 , 32.6 ± 6.3) daha düşük olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Şüphencilik alt boyutu ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının ise istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 14).

Öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi alma durumuna göre profesyonellerin puan ortalamalarına bakıldığında; İstismarı Tanımlayamama Korkusu ve İstismarı Abartma Korkusu puan ortalamalarının öğrenim sırasında eğitim alanlarda eğitim almayanlara göre daha az olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının öğrenim sırasında eğitim alanlarda almayanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Şüphencilik alt boyutu puan ortalamaları ise gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark göstermemektedir (Tablo 14).

Mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı eğitim almış profesyonellerin; İstismarı Tanımlayamama Korkusu açısından, eğitim alanların puan ortalamalarının eğitim almayanlara göre istatistiksel olarak önemli

düzeyde daha az olduğu bulunmuştur ($p=0.011$). İstismarı Abartma Korkusu alt boyutunda sertifikalı eğitim alan katılımcıların puan ortalamalarının eğitim almayanlara göre daha düşük olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p=0.014$). Şüphencilik alt boyutu ve Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının ise istatistiksel olarak gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$) (Tablo 14).

Tablo 14: Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Adli Çocuk Tutum Ölçeği Toplam Ölçek ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı

Özellikler	Gruplar	İstismarı			
		Tanımlayamama Korkusu	İstismarı Abartma Korkusu	Şüphencilik	Duyarlılık/Özgüllük
İstismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimi	0-5 yıl	28.0±4.0 (16.0-35.0)	32.5±6.2 (12.0-50.0)	13.1±5.8 (5.0-25.0)	49.1±9.0 (29.0-77.0)
	6-10 yıl	25.7±4.3 (19.0-34.0)	29.6±5.2 (19.0-39.0)	12.1±6.0 (5.0-24.0)	50.0±9.6 (32.0-70.0)
	11-15 yıl	27.0±1.8 (25.0-29.0)	30.0±10.8 (20.0-45.0)	16.0±6.3 (10.0-22.0)	47.0±13.0 (31.0-60.0)
	16 yıl ve üzeri	27.5±3.5 (21.0-33.0)	29.9±10.4 (13.0-44.0)	11.2±4.9 (5.0-20.0)	52.1±13.1 (34.0-72.0)
<i>p</i>		0.156	0.141	0.429	0.822
Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi	Evet	25.6±4.1 (16.0-35.0)	30.9±6.4 (13.0-49.0)	11.9±4.7 (5.0-23.0)	49.3±7.7 (34.0-73.0)
	Hayır	28.4±3.8 (16.0-35.0)	32.6±6.3 (12.0-50.0)	13.3±6.0 (5.0-25.0)	49.2±9.5 (29.0-77.0)
<i>p</i>		<0.001*	0.038*	0.097	0.956
Öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi alma	Evet	27.4±3.9 (16.0-35.0)	31.1±5.9 (12.0-50.0)	12.5±5.2 (5.0-25.0)	50.3±8.3 (31.0-77.0)
	Hayır	28.2±4.0 (16.0-35.0)	33.2±6.6 (14.0-50.0)	13.5±6.2 (5.0-25.0)	48.3±9.8 (29.0-77.0)
<i>p</i>		0.026*	0.001*	0.195	0.032*
Mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma	Evet	26.0±4.2 (18.0-34.0)	28.9±8.6 (12.0-45.0)	12.3±6.3 (5.0-24.0)	51.8±11.8 (31.0-77.0)
	Hayır	28.0±4.0 (16.0-35.0)	32.5±6.1 (14.0-50.0)	13.1±5.8 (5.0-25.0)	49.1±8.9 (29.0-77.0)
<i>p</i>		0.011*	0.014*	0.318	0.475

*: Student t-testine göre 0.05 düzeyinde anlamlı

3.2.5. Profesyonellerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Ölçek Puan Ortalamaları İle ilgili Bulgular

Tablo 15’de profesyonellerin CİUÇKTÖ ile TCRÖ alt boyutları ve toplam ölçek puan ortalamalarının tanımlayıcı özelliklere göre dağılımı görülmektedir.

Profesyonellerin CİUÇKTÖ puan ortalamaları incelendiğinde; profesyonellerin toplam ölçek puan ortalamasının 70.0 ± 8.0 olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma ve meslekteki çalışma süresine göre CİUÇKTÖ ortalamalarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 15).

Katılımcıların TCRÖ toplam puan ortalaması incelendiğinde 71.4 ± 20.2 olduğu saptanmıştır. TCRÖ puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, çocuk sahibi olma ve meslekte çalışma süresine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($p < 0.05$), erkeklerin, 51 ve üzeri yaşta olanların, çocuk sahibi olanların ve 16 yıl üzeri çalışma süresine sahip olanların TCRÖ puan ortalamalarının diğerlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir (Tablo 15).

Tablo 15’te tanımlayıcı özelliklere göre TCRÖ alt ölçek puan ortalamaları yer almaktadır. Katılımcıların Eşitlikçi Cinsiyet alt ölçek toplam puan ortalaması 12.6 ± 5.8 ’dir. Tanımlayıcı özelliklerden sadece cinsiyete göre istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir fark olduğu ve kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre daha az puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır ($p = < 0.001$). Kadın Cinsiyet Rolü alt ölçek toplam puan ortalaması 16.8 ± 5.8 ’dir. Kadın cinsiyet rolü alt ölçek puan ortalamalarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma ve meslekteki çalışma süresine göre istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Erkeklerin, 51 ve üstü yaşta olanların, yüksek lisans mezunu, evli, çocuk sahibi olanların ve 16 yıl ve üzeri meslekte çalışma deneyimine sahip olanların puan ortalamalarının diğerlerine göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Katılımcıların Evlilikte Cinsiyet Rolü alt ölçek toplam puan ortalaması 12.0 ± 4.7 ’dir. Tanımlayıcı

özelliklere göre alt ölçek puan ortalamalarının yaş, eğitim durumu, medeni durum ve meslekteki çalışma süresine göre gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık görülmediği ancak cinsiyet ve çocuk sahibi olma durumuna göre gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin ve çocuk sahibi olanların Evlilikte Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarının diğerlerine göre daha fazla puan aldıkları saptanmıştır ($p<0.05$). Profesyonellerin Geleneksel Cinsiyet Rolü alt ölçek toplam puan ortalaması 16.6 ± 6.0 'dır. Tanımlayıcı özelliklerden sadece cinsiyet ve meslekteki çalışma süresine göre gruplar arasında farklılık olduğu ($p<0.05$), erkeklerin ve 16 yıl ve üzeri çalışanların puan ortalamalarının diğer gruplara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erkek Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamasının 10.3 ± 4.1 olduğu, cinsiyet dışında diğer tanımlayıcı özelliklere göre gruplar arasında puan ortalamalarının istatistiksel olarak önemli bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Erkeklerin kadınlara göre Erkek Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$) (Tablo 15).

Tablo 15: Profesyonellerin Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeğı Alt Ölçek ve Toplam Ölçek Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Gruplar	Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeğı	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeğı	Erkek Cinsiyet Rolü	Toplumsal Cinsiyet Rollerı Toplam Ölçek
					Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	
Cinsiyet	Kadın	70.4±7.4 (27.0-95.0)	11.7±5.4 (8.0-40.0)	15.3±5.0 (8.0-33.0)	11.1±4.4 (8.0-33.0)	15.3±5.4 (8.0-37.0)	66.7±18.1 (38.0-134.0)
	Erkek	69.2±9.0 (23.0-120.0)	14.4±6.1 (8.0-36.0)	19.6±6.1 (8.0-36.0)	13.7±4.8 (8.0-32.0)	19.1±6.2 (8.0-38.0)	80.6±21.0 (42.0-131.0)
p		0.498	<0.001*	<0.001*	<0.001*	<0.001*	<0.001*
Yaş	22-30 yaş	68.7±8.1 (27.0-91.0)	11.9±5.7 (8.0-34.0)	14.6±5.1 (8.0-31.0)a,b,c	11.3±4.3 (8.0-27.0)	15.8±5.8 (8.0-31.0)	66.2±19.0 (41.0-125.0)a
	31-40 yaş	71.1±6.9 (46.0-95.0)	12.8±6.0 (8.0-36.0)	16.7±5.8 (8.0-36.0)c	12.0±5.1 (8.0-33.0)	16.2±6.3 (8.0-37.0)	71.7±21.5 (42.0-134.0)
	41-50 yaş	70.0±7.1 (45.0-95.0)	12.7±5.4 (8.0-40.0)	17.9±6.2 (8.0-36.0)b	12.2±4.6 (8.0-32.0)	17.5±6.0 (8.0-38.0)	73.8±19.8 (38.0-130.0)a
	51 ve üstü yaş	68.9±11.5 (23.0-120.0)	13.0±6.3 (8.0-36.0)	18.5±4.7 (8.0-31.0)a	12.7±4.6 (8.0-28.0)	17.1±5.3 (8.0-28.0)	74.9±18.4 (48.0-129.0)
p		0.235	0.197	<0.001**	0.098	0.077	0.005**
Eğitim durumu	Lisans	70.2±8.2 (23.0-120.0)	12.7±5.9 (8.0-40.0)	16.8±5.7 (8.0-36.0)a	12.0±4.8 (8.0-33.0)	16.6±6.0 (8.0-37.0)	71.5±20.3 (38.0-134.0)
	Yüksek Lisans	68.5±7.5 (44.0-95.0)	12.4±5.9 (8.0-32.0)	17.6±6.0 (8.0-33.0)b	12.0±4.4 (8.0-25.0)	17.5±6.0 (8.0-38.0)	73.1±20.7 (41.0-123.0)
	Doktora	69.8±2.1 (66.0-73.0)	9.8±2.8 (8.0-17.0)	12.9±3.7 (8.0-20.0)a,b	10.0±3.7 (8.0-22.0)	13.9±4.9 (9.0-26.0)	60.5±13.4 (46.0-95.0)
p		0.298	0.119	0.023*	0.151	0.101	0.092
Medeni durum	Bekar	69.7±7.6 (27.0-91.0)	12.7±5.8 (8.0-34.0)	15.1±5.6 (8.0-36.0)	11.6±4.6 (8.0-32.0)	16.3±5.9 (8.0-32.0)	68.6±19.9 (42.0-124.0)
	Evli	70.0±8.1 (23.0-120.0)	12.6±5.8 (8.0-40.0)	17.4±5.7 (8.0-36.0)	12.1±4.7 (8.0-33.0)	16.7±6.0 (8.0-38.0)	72.4±20.3 (38.0-134.0)
p		0.763	0.929	<0.001*	0.319	0.546	0.068
Çocuk sahibi olma	Var	70.4±8.1 (23.0-120.0)	12.8±5.9 (8.0-40.0)	17.6±5.6 (8.0-33.0)	12.1±4.6 (8.0-33.0)	16.9±5.9 (8.0-38.0)	73.26±19.5 (38.0-134.0)
	Yok	68.9±7.6 (27.0-91.0)	12.2±5.6 (8.0-34.0)	14.7±5.6 (8.0-33.0)	11.5±5.0 (8.0-32.0)	15.8±6.1 (8.0-32.0)	67.2±21.3 (41.0-128.0)
p		0.372	0.244	<0.001*	0.016*	0.061	<0.001*
Meslekteki çalışma süresi**	0-5 yıl	68.3±8.3 (27.0-91.0)	12.6±5.9 (8.0-34.0)	15.6±5.5 (8.0-31.0)a	11.6±4.4 (8.0-27.0)	16.6±5.7 (8.0-31.0)	69.7±19.7 (42.0-125.0)
	6-10 yıl	70.7±4.9 (59.0-93.0)	11.8±5.2 (8.0-33.0)	15.4±5.4 (8.0-36.0)b	11.1±3.7 (8.0-21.0)	14.9±5.3 (8.0-28.0)a	66.0±17.2 (41.0-113.0)a
	11-15 yıl	71.1±8.4 (45.0-95.0)	12.9±6.7 (8.0-36.0)	17.3±5.9 (8.0-33.0)	12.1±4.8 (8.0-25.0)	16.7±6.2 (8.0-38.0)	72.8±21.5 (42.0-123.0)
	16 ve üzeri yıl	70.0±8.8 (23.0-120.0)	12.9±5.7 (8.0-40.0)	18.0±5.8 (8.0-36.0)a,b	12.6±5.2 (8.0-33.0)	17.5±6.2 (8.0-37.0)a	74.6±20.9 (38.0-134.0)a
p		0.114	0.354	0.001**	0.090	0.010**	0.011
TOPLAM		70.0±8.0 (23.0-120.0)	12.6±5.8 (8.0-40.0)	16.8±5.8 (8.0-36.0)	12.0±4.7 (8.0-33.0)	16.6±6.0 (8.0-38.0)	71.4±20.2 (38.0-134.0)

*: Student t-testine göre 0.05 düzeyinde anlamlı
göre 0.05 düzeyinde anlamlı

** : Tek Yönlü Varyans Analizine göre 0.05 düzeyinde anlamlı;

a,b,c: Aynı üstel harflere ait kategoriler arasındaki fark Scheffé post-hoc testine

3.2.6. Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Puan Ortalamaları ile İlgili Bulgular

Profesyonellerin istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma özelliklerine göre CİUÇKTÖ puan ortalamaları Tablo 16’da verilmiştir. CİUÇKTÖ puan ortalamalarının profesyonellerin istismara uğrayan çocuklarla/ istismar alanında çalışma deneyimine, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/ cinsel istismar konusunda bilgi almasına ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma durumuna göre istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

TCRÖ puan ortalamaları profesyonellerin istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma özelliklerine göre incelendiğinde; 0-5 yıl arasında çalışma deneyimine sahip olanlarda, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine sahip olmayanlarda, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi almayanlarda ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim almayanlarda TCRÖ puan ortalamalarının diğerlerine daha fazla olduğu belirlenmiştir. TCRÖ puan ortalamalarındaki bu farklılığın gruplar arasında istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$) (Tablo 16).

Tablo 16’da istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma özelliklerine göre profesyonellerin TCRÖ alt ölçek puan ortalamaları yer almaktadır. Profesyonellerin Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamasının sadece cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine göre gruplar arasında istatistiksel olarak farklı olduğu ve görüşme deneyimine sahip olanların olmayanlara göre puan ortalamasının daha az olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Kadın Cinsiyet Rolü alt ölçeği puan ortalamalarının ise cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi alma durumuna ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma durumuna göre istatistiksel olarak gruplar arasında fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine sahip olmayanlarda, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi almayanlarda ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim almayanlarda Kadın Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarının daha fazla olduğu bulunmuştur. Evlilikte Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarını incelediğimizde; 0-5 yıl arasında istismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimine sahip olanların diğerlerine göre daha fazla puan aldıkları ve aradaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu tespit edilmiştir ($p=0.018$). Ek olarak, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine sahip olmayanlarda, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi almayanlarda ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim almayanlarda Evlilikte Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarının daha fazla olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Profesyonellerin Geleneksel Cinsiyet Rolü alt ölçeği puan ortalamalarında cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine sahip olma ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma durumuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak önemli bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimine sahip olmayanlarda ve mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim almayanlarda alt ölçek puan ortalamalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Erkek Cinsiyet Rolü alt ölçek puan ortalamalarının profesyonellerin istismar konusunda eğitim alma ve deneyim sahibi olma özelliklerine göre istatistiksel olarak gruplar arasında önemli bir değişiklik göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 16: Profesyonellerin İstismar Konusunda Eğitim Alma ve Deneyim Sahibi Olma İle İlgili Özelliklerine Göre Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Puanları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği Alt Ölçek ve Toplam Ölçek Puanlarının Dağılımı

Tanımlayıcı Özellikler	Gruplar	Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği						Toplumsal Cinsiyet Rollerı Toplam Ölçek
			Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü		
İstismara uğrayan çocuklarla veya istismar alanında çalışma deneyimi	0-5 yıl	69.9±8.1 (23.0-120.0)	12.8±6.0 (8.0-40.0)	16.9±5.8 (8.0-36.0)	12.1±4.7 (8.0-33.0)a	16.8±8.0(8.0-38.0)	10.3±4.2 (6.0-28.0)	72.1±20.3 (38.0-134.0)	
	6-10 yıl	68.6±4.5 (57.0-75.0)	10.4±2.4 (8.0-15.0)	14.7±3.9 (9.0-22.0)	10.1±3.6 (8.0-20.0)	14.6±5.1 (9.0-24.0)	9.1±2.8 (6.0-14.0)	62.3±14.6 (46.0-94.0)	
	11-15 yıl	71.0±2.1 (69.0-74.0)	9.5±1.9 (8.0-12.0)	16.2±6.1 (10.0-22.0)	9.0±0.8 (8.0-10.0)a,b	15.2±5.9 (8.0-21.0)	13.0±4.2 (8.0-17.0)	66.5±15.7 (45.0-81.0)	
	16 yıl ve üzeri	73.5±8.4 (64.0-92.0)	10.9±3.4 (8.0-16.0)	14.2±5.8 (8.0-24.0)	12.0±7.7 (8.0-32.0)b	14.2±6.9 (8.0-31.0)	10.0±5.1 (6.0-21.0)	64.6±25.4 (42.0-123.0)	
p		0.278	0.261	0.120	0.018**	0.137	0.338	0.028**	
Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi	Evet	71.4±7.9 (57.0-120.0)	10.7±3.6 (8.0-28.0)	14.5±5.3 (8.0-32.0)	10.5±3.2 (8.0-22.0)	14.7±5.2 (8.0-28.0)	9.3±3.1 (6.0-17.0)	63.3±16.0 (42.0-102.0)	
	Hayır	69.6±8.0 (23.0-95.0)	13.1±6.1 (8.0-40.0)	17.3±5.8 (8.0-36.0)	12.3±4.9 (8.0-33.0)	17.1±6.0 (8.0-38.0)	10.5±4.3 (6.0-28.0)	73.4±20.7 (38.0-134.0)	
p		0.780	0.004*	<0.001*	0.002*	0.001*	0.070	<0.001*	
Öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda bilgi alma	Evet	70.1±6.4 (48.0-120.0)	11.8±4.7 (8.0-29.0)	15.4±5.3 (8.0-32.0)	11.1±3.9 (8.0-24.0)	16.1±5.7 (8.0-31.0)	9.7±3.5 (6.0-21.0)	67.5±18.1 (41.0-116.0)	
	Hayır	69.8±9.1 (23.0-95.0)	13.3±6.5 (8.0-40.0)	17.9±5.9 (8.0-36.0)	12.7±5.1 (8.0-33.0)	17.1±6.2 (8.0-38.0)	10.8±4.5 (6.0-28.0)	74.7±21.3 (38.0-134.0)	
p		0.874	0.076	<0.001*	<0.001*	0.109	0.050	0.001*	
Mezuniyet sonrasında çocuk istismarı ve ihmali veya cinsel istismar konusunda sertifikalı bir eğitim alma	Evet	69.9±12.0 (48.0-120.0)	11.5±5.7 (8.0-29.0)	14.5±5.1 (8.0-25.0)	10.6±4.4 (8.0-25.0)	14.0±4.5 (8.0-26.0)	9.6±3.7 (6.0-18.09)	63.7±20.4 (42.0-116.0)	
	Hayır	70.0±7.6 (23.0-95.0)	12.7±5.8 (8.0-40.0)	17.0±5.8 (8.0-36.0)	12.1±4.7 (8.0-33.0)	16.8±6.0 (8.0-38.0)	10.3±4.2 (6.0-28.0)	72.0±20.1 (38.0-134.0)	
p		0.183	0.100	0.030*	0.025*	0.009*	0.343	0.007*	

*: Student t-testine göre 0,05 düzeyinde anlamlı düzeyinde anlamlı

**: Tek Yönlü Varyans Analizine göre 0,05 düzeyinde anlamlı;

^{a,b,c}: Aynı üstel harflere ait kategoriler arasındaki fark Scheffé post-hoc testine göre 0,05

3.2.7. Profesyonellerin AÇTÖ alt boyutları, Duyarlılık/Özgüllük, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ile Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği Arasındaki İlişki İle İlgili Bulgular

Tablo 17'de profesyonellerin AÇTÖ alt boyutları, Duyarlılık/Özgüllük, CİUÇKTÖ ile TCRÖ arasındaki ilişki ile ilgili bulgular yer almaktadır. İstismarı Tanımlayamama Korkusu alt boyutu ile İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu arasında pozitif, Şüphencilik alt boyutu ile negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir (sırasıyla $\rho:0.238$, $p<0.001$, $\rho:-0.161$, $p=0.001$). İstismarı Tanımlayamama Korkusu ile Duyarlılık/Özgüllük, CİUÇKTÖ arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır (sırasıyla $\rho: 0.356$, $p<0.001$, $\rho:0.149$, $p=0.002$). İstismarı Tanımlayamama Korkusu ile TCRÖ arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$) (Tablo 16).

İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu ile Şüphencilik alt boyutu ($\rho: 0.164$, $p=0.001$) ve TCRÖ arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\rho: 0.167$, $p=0.001$). Profesyonellerin İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu ile Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($\rho:-0.506$, $p<0.001$). İstismarı Abartma Korkusu alt boyutu ile CİUÇKTÖ arasında ise istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$) (Tablo 17).

Şüphencilik alt boyutu ile ilgili korelasyon sonuçları Tablo 17'de verilmiştir. Şüphencilik ile Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları arasında negatif yönde ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($\rho:-0.788$, $p<0.001$). Şüphencilik ile CİUÇKTÖ arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmadığı, TCRÖ arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\rho: 0.260$, $p<0.001$).

AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları incelendiğinde; profesyonellerin Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları ile CİUÇKTÖ arasında bir ilişki olmadığı, TCRÖ arasında negatif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($\rho:-0.281$, $p<0.001$). CİUÇKTÖ ile TCRÖ arasında ise istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$) (Tablo 17).

Tablo 17: Profesyonellerin Adli Çocuk Tutumu Ölçeği Toplam Ölçek ve Alt Ölçeklerinin, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Ölçeği Arasındaki İlişki

			İstismarı Tanımlayamama Korkusu	İstismarı Abartma Korkusu	Şüphencilik	Duyarlılık/Özgüllük	Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
İstismarı Tanımlayamama Korkusu	<i>rho</i>		1.000	0.238	-0.161	0.356	0.149	-0.043
	<i>p</i>			<0.001*	0.001*	<0.001*	0.002*	0.374
İstismarı Abartma Korkusu	<i>rho</i>			1.000	0.164	-0.506	0.037	0.167
	<i>p</i>				0.001*	<0.001*	0.444	0.001*
Şüphencilik	<i>rho</i>				1.000	-0.788	-0.069	0.260
	<i>p</i>					<0.001*	0.152	<0.001*
Duyarlılık/Özgüllük	<i>rho</i>					1.000	0.072	-0.281
	<i>p</i>						0.137	<0.001*
Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	<i>rho</i>						1.000	-0.082
	<i>p</i>							0.088
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	<i>rho</i>							1.0000
	<i>p</i>							-

*: Spearman's Rho korelasyon analizine göre 0,05 düzeyinde anlamlı

3.2.8. AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük Puanları Üzerinde Etkili Olan Özellikler İle İlgili Bulgular

AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamaları üzerinde etkili olan çeşitli özellikler Çoklu Doğrusal Regresyon modeli ile analiz edilmiştir. Modelin genel anlamlılık düzeyi yüksek ($F=14.804$; $p<0.001$), modelin açıklayıcılık katsayısı olan R^2 değeri 0.726 olarak bulunmuştur. Bu modelin bağımlı değişkendeki toplam varyansın %72.6'sını açıkladığını göstermektedir. Modelde çoklu bağlantı sorunu tespit edilmemiştir ($VIF<2.54$). Modelde değişen varyanslılık ve otokorelasyon sorunu gözlenmemiştir (Durbin-Watson=1.630). Ancak, ilk kurulan modele ait standardize artıklar incelendiğinde bazı gözlemlere ait ($n=5$) artık değerlerinin $(-3,+3)$ aralığının dışında olduğu görülerek modelden çıkarılmıştır. Cook uzaklığı değeri oldukça büyük olan iki gözlemin uzak gözlem olduğu anlaşıldığından, $DFits$ değerleri incelendiğinde ise üç gözleme ait değerlerin kabul edilebilir sınırların dışında olduğundan modelden çıkarılmasına karar verilmiştir. Toplam 10 gözlem modelden çıkarılmış ve $n=421$ katılımcıya ait sonuçlar değerlendirilmiştir (Tablo 18).

Katılımcıların demografik özelliklerden cinsiyet, yaş ve eğitim durumu modele anlamlı katkı yaptığı görülmektedir. Kadın katılımcıların erkeklere göre daha yüksek Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. 22-30 yaş, 41-50 yaş ve 51-60 yaş arasındaki katılımcıların Duyarlılık/Özgüllük'e negatif yönlü katkı yaptıkları, Duyarlılık/Özgüllük'te sırasıyla 2.795, 2.609, 3.378 birimlik azalmaya neden olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Eğitim düzeyleri içerisinde doktora mezunu olan katılımcıların diğer eğitim düzeylerine göre Duyarlılık/Özgüllük'te 7.320 birimlik artışa neden olduğu belirlenmiştir ($p=0.004$) (Tablo 18).

Modelde TCRÖ'nün negatif ve CİUÇKTÖ'nün pozitif yönlü etkiye sahip oldukları görülmektedir. Katkı düzeyleri birbirine yakın olup TCRÖ'deki bir birimlik artışın adli tutumda 0.018 birimlik azalmaya ($p=0,032$), cinsel istismar tutumdaki bir birimlik artışın Duyarlılık/Özgüllük'te 0.024 birimlik artışa ($p=0.020$) neden olduğu gözlenmektedir (Tablo 18).

AÇTÖ'nün Duyarlılık/Özgüllük skorlarının İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik alt boyutları ile yüksek düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$). İstismarı Tanımlayamama Korkusu pozitif yönlü 0.923 birimlik etkiye sahipken İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik alt boyutlarının negatif yönlü, sırasıyla 0.844 ve 0.932 birimlik etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 18).

İstismara maruz kalan çocuklar ile görüşme deneyimine sahip olan katılımcıların sahip olmayanlara göre Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerinde 1.732 birimlik azalmaya neden olduğu bulunmuştur ($p=0.017$). Cinsel istismar konusunda bilgi sahibi olanların olmayanlara göre Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerinde 2.25 birimlik artışa sahip olduğu saptanmıştır ($p=0.023$). Diğer özelliklerden mesleki deneyim, istismar konusunda deneyim ve istismar konusunda sertifikalı eğitim almış olma durumlarının modele anlamlı katkı yapmadığı görülmektedir (Tablo 18).

Tablo 18: AÇTÖ Duyarlılık/Özgüllük Puanları Üzerinde Etkili Olan Özellikler

Değişkenler	Beta	t	p	VIF
Sabit	49.622	10.364	<0.001*	
Cinsiyet (Kadın)	3.913	4.196	<0.001*	1.314
Medeni durum (Bekar)	-0.241	-0.195	0.846	1.743
Çocuk sahibi olma	2.554	1.772	0.077	2.547
Yaş				
22-30	-2.795	-2.358	0.019*	1.286
31-40	-1.206	-1.304	0.324	1.354
41-50	-2.609	-2.328	0.020*	1.305
51-60	-3.378	-2.314	0.021*	1.194
60 ve üzeri	-0.268	-0.987	0.426	1.845
Eğitim Durumu				
Lisans	0.001	0.023	0.984	1.326
Yüksek lisans	1.558	1.234	0.218	1.006
Doktora	7.320	2.933	0.004*	1.006
Meslekte Çalışma Süresi				
0-5 yıl	1.884	1.518	0.264	1.452
6-10 yıl	1.914	1.406	0.160	1.555
11-15 yıl	0.292	0.199	0.843	1.454
16 ve üzeri yıl	-0.416	-0.351	0.726	1.696
İstismara Uğrayan Çocuklarla veya İstismar Alanında Çalışma Deneyimi				
0-5 yıl	1.108	0.481	0.651	1.002
6-10 yıl	1.297	0.582	0.561	1.001
11-15 yıl	-3.758	-0.573	0.567	1.000
16 ve üzeri yıl	2.842	0.959	0.338	1.001
Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklar İle Görüşme Deneyimi				
Öğrenim Sırasında Çocuk İstismarı Ve İhmali Veya Cinsel İstismar Konusunda Bilgi Alma	-1.732	-3.376	0.017*	1.417
Mezuniyet Sonrasında Çocuk İstismarı Ve İhmali Veya Cinsel İstismar Konusunda Sertifikalı Bir Eğitim Alma				
İstismarı Tanımlama Korkusu	0.757	0.440	0.660	1.204
	0.923	41.811	<0.001*	1.291

İstismarı Abartma Korkusu	-0.844	-61.621	<0.001*	1.249
Şüphcilik	-0.932	-64.247	<0.001*	1.161
Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği	0.024	2.328	0.020*	1.102
Toplumsal Cinsiyet Roller	-0.018	-3.810	0.032*	1.365
Tutum Ölçeği				

*: Çoklu Doğrusal Regresyon Modeline göre 0,05 düzeyinde anlamlı VIF: Varyans Şişirme Faktörü;

Modellenen Değişkenler: Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Meslekte Çalışma Süresi, İstismara Uğrayan Çocuklarla Veya İstismar Alanında Çalışma Deneyimi, Cinsel İstismara Maruz Kalmış Çocuklarla Görüşme Deneyimi, Öğrenim Sırasında Çocuk İstismarı Ve İhmali Veya Cinsel İstismar Konusunda Bilgi Alma, Mezuniyet Sonrasında Çocuk İstismarı Ve İhmali Veya Cinsel İstismar Konusunda Sertifikalı Bir Eğitim Alma, İstismarı Tanımlama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu, Şüphcilik, Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

Model Summary: F=14.804; $p<0.001$; $R^2=0.726$

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Tartışma bölümü, AÇTÖ'nün geçerlilik ve Güvenilirliğine İlişkin Bulguların Tartışılması ve Profesyonellerin Adli Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesinin Tartışılması olarak iki alt başlık altında bulgular tartışılacaktır.

4.1. AÇTÖ'nün Geçerlilik ve Güvenilirliğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çocuk cinsel istismarı, günümüzde tüm toplumlarda görülen ve ciddi psikolojik, duygusal ve fiziksel etkileri olan bir sorundur. Çocuk cinsel istismarı gibi hassas ve ciddi bir sorunu ele alırken, öncelikle bu sorunun varlığını, boyutlarını ve çocuk cinsel istismarıyla mücadele eden multidisipliner çalışma alanının yaklaşımlarını anlamak kritik önem taşır. Sorunun belirlenmesi, öncelikle geçerli ve güvenilir ölçüm araçlarının kullanılmasını içermelidir. Bu çalışma, Türk toplumundaki çocuk cinsel istismarı ile çalışan profesyonellerin özgüllük ve duyarlılığını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Ölçek geçerliliği ve güvenilirliğinde verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı, örneklem yeterliliği ve değişkenler arasındaki korelasyonların anlamlı olup olmadığı KMO ve BKT ile değerlendirilmesi, KMO katsayısının 0.60 ve üzerinde olması, BKT'nin ise $p < 0.05$ olması önerilmektedir (Carpenter, 2018: 35). Bu çalışmanın bulguları örneklem sayısının faktör analizine uygun olduğunu ve verilerin dağılımının homojen olduğunu göstermektedir.

Ölçek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında geçerlilik için farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin geçerlilik analizinde kapsam, yapı ve ölçüt geçerliliğinden yararlanılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için Davis tekniğinden yararlanılmıştır (Davis, 1992: 194-197). Davis tekniğine göre KGİ'nin 0.80'in üzerinde olması, ölçekte yer alan soruların kapsam geçerliliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (Yusoff, 2019: 51). Bu çalışmada da KGİ değerlerinin 0.80'nin

üzerinde olması nedeniyle uzman görüşleri sonrasında ölçekten madde çıkarılmamıştır. Ölçeğin Suudi Arabistan örneklemine uyarlama çalışmasında ölçek ile ilgili uzman görüşlerine yer verilmesine ilişkin herhangi bir bulgu bulunmamaktadır (Al-Saif vd., 2017). Brezilya örnekleminde ise uzmanların çoğu madde üzerinde hemfikir oldukları, ancak ölçeğin ilk bölümünde 1, 7, 9 ve 11; ikinci bölümünde ise 4 ve 11.maddelerinde anlaşılmadıkları ancak daha sonrasında anlaşılmalıkların çözüldüğü bildirilmektedir (De Souza Torres vd., 2022: 598). Fakat her iki çalışmada da KGİ hesaplanmamıştır.

Ölçek geçerliliklerinde kapsam geçerliliğinden başka kullanılan yöntemlerden biri olan yapı geçerliliğinde faktör analizinin kullanılması gerekmektedir. Faktör analizi, ölçekteki maddeleri benzerliklerine göre alt boyutlara ayırmayı sağlamaktadır. Açıklayıcı faktör analizi ile bir maddelerin kaç alt boyuttan oluştuğu ve aralarında ne tür bir ilişki olduğu belirlenmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi ise bir modelin doğrulanmasında kullanılmaktadır (Çakmur, 2012: 340-342, Karakoç ve Dönmez, 2014: 45-46, Özdemir, 2018: 66). AÇTÖ'nün Everson ve Sandoval tarafından geliştirilen orijinal versiyonunda Kuzey Kaliforniya örnekleminde 26 maddelik ve 4 alt boyutu olan formunun geçerli ve güvenilir olduğu görülmektedir (Everson & Sandoval, 2011: 297). Ölçeğin Brezilya versiyonunda 26 maddelik (bölüm 1 ve 2'deki 1. Sorular hariç) ve 3 faktörlü yapı için 5. 9. ve 10. maddeler düşük faktör yüküne sahip olmuş ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. 3 faktörlü ve 23 maddelik yapı yeterli uyum indeksleri ve pozitif boyutlar arası ilişkiler göstermiştir (De Souza Torres vd., 2022: 602). Ölçeğin Suudi Arabistan versiyonunda; kültürün etkisini ve şüpheli çocuk cinsel istismarı bildirme kararının çocuğun ailesi ve toplumu üzerindeki olası sonuçlarını değerlendirmek için 2 ek soru dahil edilmiştir (Al-Saif vd., 2017: 6). Bu çalışmada ise AÇTÖ Türkçeye uyarlanmasında faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin 28 maddelik orijinal formunun Türk kültürüne uygun olmadığı bulunmuştur. Orijinal ölçekte 1. Bölüm, 2. bölümde ve 3. Bölümde yer alan üç madde ölçekten faktör yükü düşük ve binişik bulunmuştur. Ölçeğin 25 maddelik ve 3 alt boyuttan (istismarı eksik bildirme korkusu, istismarı yanlış bildirme korkusu ve şüpheyile yaklaşma) oluşan versiyonunun Türk toplumu için geçerli bir ölçüm aracı olduğu bulunmuştur.

Bu bulgulara ek olarak, literatürde yapı geçerliliği için AFA'ya göre ölçekteki faktör yüklerinin 0.30'un üzerinde olması gerektiği bildirilmektedir (Carpenter, 2018: 37). Everson ve arkadaşlarının çalışmasında faktör yüklerinin 0.38-0.94 arasında olduğu belirlenmiştir (Everson ve Sandoval, 2011: 291). Brezilya örnekleminde ise 0.32-0.98 arasında değiştiği görülmektedir. Bu çalışmada ise 0.47-0.920 arasında değişmektedir (De Souza Torres vd., 2022: 609). Bu sonuçlar AÇTÖ'nün yapı geçerliliğinin sağlandığını göstermektedir.

Ölçek uyarlama çalışmalarında yapı geçerliliğinde kullanılan bir diğer yöntem ise ölçüt geçerliliğidir. Ölçüt geçerliliğinde uyarlanan ölçeğin sonuçları ile karşılaştırma yapmak için önceden geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmış standart bir veya birden fazla ölçek ölçüt olarak temel alınmalı ve karşılıklı analizleri yapılmalıdır. Ayrıca bu yöntem ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirmesinde de kullanılmaktadır (Çakmur, 2012: 340-342, Karakoç ve Dönmez, 2014: 45-46, Özdemir, 2018: 66). Ölçeğin orijinalinde ve diğer versiyonlarında ölçüt geçerliliği yapılmamıştır (De Souza Torres vd., 2022: 11-13; Everson ve Sandoval, 2011: 295-296). Bu çalışmada ölçüt geçerliliği için CİUÇKTÖ ve TCRTÖ kullanılmış ve ölçekler arası korelasyon değerlendirilmiştir.

Ölçek geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında yapı geçerliliğini değerlendirmede açıklayıcı varyans analizi de kullanılmaktadır. Çok faktörlü desenlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir. Ayrıca toplam açıklanan varyans oranlarının yüksek olmasının daha güçlü faktör yapısına işaret ettiği belirtilmektedir (Carpenter, 2018: 36). AÇTÖ'nün açıklayıcı varyansı Everson çalışmasına %24'ünü açıklamakta, Brezilya ve Suudi Arabistan versiyonlarında ise açıklayıcı varyans oranı belirtilmemiştir. Bu çalışmada ise AÇTÖ'nün toplam varyansın %47.99'unu açıkladığı belirlenmiştir. Bu bağlamda, AÇTÖ'nün diğer ülke versiyonları da dikkate alındığında Türk toplumu için AÇTÖ'nün iyi bir yapı geçerliliğine sahip olduğu görülmektedir.

Ölçek güvenilirliğini değerlendirmede farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bunlardan en çok iç tutarlılığı değerlendirme yöntemi olarak α katsayısı, test tekrar test

yöntemi ve paralel formların kullanılmaktadır (Çakmur, 2012: 340-342, Karakoç ve Dönmez, 2014: 45-46, Özdemir, 2018: 66). Everson ve Sandoval'ın çalışmalarında alt ölçek α değerlerinin 0.69-0.90 değiştiği test tekrar test sonuçlarının α değeri olarak verildiği, 4 hafta sonrasında α değerlerinin 0.75-0.81, 6 hafta sonra α değerlerinin 0.78-0.83 arasında değiştiği tespit edilmiştir (Everson ve Sandoval, 2011: 290) Ölçeğin Brezilya ve Suudi Arabistan'da yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında test tekrar test ve paralel formların kullanılması yapılmamış sadece güvenilirlik için α değeri hesaplanmıştır. Brezilya versiyonunda alt ölçek α değerleri 0.66-0.92, Suudi Arabistan versiyonunda da α değerleri 0.84-0.90 arasında değiştiği belirlenmiştir (De Souza Torres vd., 2022: 6; Al-Saif vd., 2017: 609). Bu çalışmada ise AÇTÖ için α değeri 0.80 olduğu alt ölçeklerin ise 0.77-0.92 arasında değiştiği, test tekrar test sonuçlarının pozitif yönde ve güçlü bir korelasyon gösterdiği ve paralel formlarla negatif yönde bir korelasyon gösterdiği saptanmıştır. Literatürde $\alpha > 0.60$ olması, kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2016: 286). Test tekrar test aşamasında da iki ölçüm sonuçları arasında güçlü bir korelasyon olması ve ölçüm sonuçları arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık olmaması gerekmektedir. Ayrıca paralel formlar arasında benzer olanlarda pozitif yönde zıt olanlarda negatif bir ilişki olması beklenmektedir (Çakmur, 2012: 340-342, Karakoç ve Dönmez, 2014: 45-46, Özdemir, 2018: 66). Bu bağlamda bulgular araştırma sorularımızdan birine yanıt vermekte ve ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

4.2. Profesyonellerin Adli Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesinin Tartışılması

Bu çalışmada, çocuk istismarı alanında çalışan profesyonellerin AÇTÖ'ye göre adli tutumları, adli tutumların çeşitli demografik ve mesleki değişkenler açısından nasıl farklılık gösterdiği incelenmiştir. Çalışmada profesyonellerin adli tutumlarına ilişkin Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının dengeli olduğu, profesyonellerin adli tutumları üzerinde; kadın olmanın, yaşın, doktora eğitiminin, cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyiminin, öğrenim sırasında çocuk istismarı ve ihmal/cinsel istismar konusunda bilgi almanın, cinsel istismara uğrayan çocuklara karşı tutumun ve

toplumsal cinsiyet rollerinin etkili değişkenler olduğu belirlenmiştir. Çalışmadaki en dikkat çekici bulgu, profesyonellerin Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarının duyarlılık ve özgüllük yatkınlığının olmamasıdır (dengeli). Önceki alışma sonuçlarına göre profesyonellerin daha çok yüksek özgüllük tutumuna sahip oldukları görölmektedir (Everson and Sandoval, 2011: 296; Al-Saif vd., 2018: 11). Bu çalışmanın bulguları ocuk ile çalışan profesyonellerin duyarlılıklarının ve özgüllüklerinin dengeli olması çocukların yüksek yararı ve ocuk dostu yaklaşım açısından önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu durum, profesyonellerin Cİ vakalarını değerlendirirken hem çocuğun korunmasına yönelik duyarlı bir yaklaşım sergilediklerini hem de vakaların gerçekliğini titizlikle inceleyebildiklerini düşündürmektedir.

Profesyonellerin duyarlılık ve özgüllüğünün dengeli olması Cİ'ye yaklaşımda bir avantaj olduğu kadar profesyonellerin konu ile ilgili eğitim eksikliklerinin olması bu dengenin sürdürülebilirliğini olumsuz olarak etkiyebilir. Çalışmanın bulguları, literatür ile benzer olarak profesyonellerin öğrenimleri sırasında bu alanda yeterli eğitim almadıklarını ve mezuniyet sonrasında da bu eğitim eksikliğinin devam ettiğini ortaya koymaktadır (Uçar ve ark., 2020: 410; Kurt ve Gün, 2018: 62; Mathews, 2011: 23). Bu bulgulara ek olarak çalışmada, öğrenim sırasında ocuk istismarı ve ihmali/cinsel istismar konusunda bilgi almanın adli tutumlar üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Nitekim yapılan farklı araştırmalarda da ocuk istismarı ve ihmali/Cİ konusunda eğitim almanın, profesyonellerin Cİ vakalarını raporlama oranını ve sürece yönelik duyarlılığını artırdığını göstermektedir (Öz, 2015: 47; Al-Saif vd., 2017: 30; Işık, 2021: 56; Tekin ve Kaya Kılıç, 2020: 9; Bilginer vd., 2021: 56). Flaherty ve arkadaşlarının çalışmasında, son beş yılda eğitim alan profesyonellerin, eğitim almayanlara kıyasla Cİ vakalarını bildirme olasılıklarının 10 kat daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Flaherty vd., 2004:). Profesyonellerin Cİ ile ilgili eğitim alma düzeylerinin düşük olması, Cİ'nin raporlanması hakkında yetersiz bilgiye sahip olmalarına, ocuk ve kendisi üzerindeki sonuçlar konusunda endişelere yol açabilir. Maalesef bu tür endişeler özgüllüğü arttırabilir ve raporlama oranlarını düşürebilir (Al-Saif vd., 2017: 12). Profesyonellerin adli tutumları ile ilgili yapılan çalışmalarda yüksek özgüllük düzeyleri genellikle Cİ ile ilgili eğitim eksikliği ile ilişkilendirilmektedir (Everson and Sandoval,

2011: 296; Al-Saif vd., 2017: 12). Profesyonellerin doğru bilgi ve becerilerle donatılması, eğitim eksikliklerinin giderilmesi için öğrenim sırasında ders müfredatlarında ÇCİ'nin önlenmesi ve müdahale edilmesi konularına yer verilebilir. Mezuniyet sonrasında sürekli hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi ve sunulması, profesyonellerin öğrenim sırasında edinilen bilgileri pekiştirmelerine ve yeni gelişmelerle ilgili bilgi edinmelerine yardımcı olabilir. Eğitimlerde travma odaklı ve çocuk hakları temelli bir yaklaşım kullanılmalıdır. Bu şekilde profesyonellerin adli tutumlarının daha duyarlı, objektif ve etkili hale getirilebileceği düşünülmektedir. Gelecekte profesyonellerin adli tutumlarında olumlu etki yaratmak adına müfredat programları ve eğitim müdahaleleri geliştirerek etkilerinin değerlendirildiği randomize kontrollü ve boylamsal çalışmalar yapılabilir.

ÇCİ ile çalışan profesyonellerin tutumları, eğitimden büyük ölçüde etkilenmektedir. Eğitim, profesyonellerin yalnızca bilgi düzeyini arttırmamakta, aynı zamanda onların öfke, üzüntü veya çaresizlik gibi doğal duygusal tepkilerini yönetmelerine, ÇCİ ile ilgili yanlış inanışlardan kurtulmalarına, mağdurları güçlendirme becerilerini geliştirmelerine ve koruyucu önlemler alabilmelerine rehberlik edebilmektedir. Eğitim sayesinde profesyoneller empati, duyarlılık, dayanıklılık ve etkili müdahale becerileri kazanarak daha olumlu, sistematik, bilimsel ve etkili tutumlar geliştirebilmektedir (Lahtinen vd., 2017: 27; Kenny ve Abreu, 2015: 577; Hudson, 2018: 22; Bond ve Dogaru, 2019: 15; Levenson & Grady, 2019: 4281). Profesyonellerin adli tutumlarını olumlu yönde etkileyebilmede eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre profesyonellerin adli tutumlarında doktora eğitiminin pozitif etkisinin olduğu belirlenmiştir. Polli ve arkadaşlarının çalışmasında da yüksek lisans veya doktora eğitiminin psikologların cinsel şiddet şüphesi olan vakaları bildirme kararlarını etkilediği saptanmıştır (Polli vd., 2024: 164). Doktora eğitimi, çocuk cinsel istismarı gibi hassas konularda çalışan profesyonellerin bilgi ve becerilerini artırmada büyük bir potansiyele sahiptir. Doktora eğitimi, profesyonellerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili adli süreçlerde daha bilinçli, etik, bilimsel ve etkili bir tutum sergilemesine olanak tanıyabilmektedir. Eleştirel ve analitik düşünme, etik duyarlılık, multidisipliner iş birliği ve kanıta dayalı uygulamalar, doktora düzeyinde eğitim profesyonellerin adli tutumlarını şekillendiren temel unsurlar olarak görülebilir (Karaman ve Bakırcı, 2010: 99; Proitz ve

Witteck, 2020: 6; Alves vd., 2023: 15). Bu nedenle, ÇCI ile ilgili çalışan profesyonellerin doktora eğitimi alması hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar doğuracak stratejik bir yatırım olabilir.

ÇCI'de, profesyonellerin adli tutumları mağdurların korunması ve adaletin sağlanmasında belirleyici bir rol oynar. Aleissa ve arkadaşlarının çocuk doktorları ile yaptıkları çalışmada, cinsiyete göre Duyarlılık/Özgüllük ortalama puanında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Aleissa vd., 2022: 127). Kadınların bu tür durumlara erkeklere kıyasla daha hassas bir tutum sergilediği bu çalışmanın bulguları ile benzer olarak literatürde yapılan diğer çalışmalarda da görülmektedir. Araştırmalar, kadın profesyonellerin çocuk mağdurlara daha fazla inanma eğiliminde olduğunu, mağdurdan yana daha şüpheli bir yaklaşım sergilediklerini, onların ifadelerini daha dikkatle değerlendirdiğini ve kadın profesyonellerin çocuk ifadelerindeki duygusal ipuçlarına erkeklere kıyasla daha fazla önem verdiklerini göstermektedir (Bottoms vd., 2014: 796; Everson ve Sandoval, 2011: 293; Al-Saif vd., 2017: 11). Bu durum çeşitli faktörlerle açıklanabilir. Birincisi; kadınlar genellikle erkeklere kıyasla daha yüksek empati becerilerine sahip olabilmektedirler (Bottoms vd., 2014: 791; Baez vd., 2017: 10; Şahin vd., 2018: 322; Çakır, 2018: 52). ÇCI vakalarında kadın profesyonellerin tutumlarında mağdurların duygusal durumlarına duyarlı ve bir şekilde mağdur odaklı bir yaklaşımı desteklemiş olabilir. Kadın profesyoneller, mağdur çocukların yaşadığı duygusal yükü anlamada ve onların haklarını savunmada daha duyarlı bir yaklaşım sergilemiş olabilirler. İkincisi; toplumda erkeklere göre kadınlar, daha sık cinsel taciz veya istismar gibi deneyimlere maruz kalabilmektedir. Yaşadıkları bu olumsuz deneyimler, kadınların travmaya daha duyarlı bir şekilde yaklaşmalarını ve mağdurların yaşadığı zorlukları daha iyi anlamalarını sağlamış olabilir. Kadınların kendi deneyimlerinden veya çevresinden edindikleri bu farkındalık, onların adli tutumlarında mağdur odaklı bir yaklaşımı güçlendirmiş olabilir. Üçüncüsü; toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olabilir. Toplumsal cinsiyet rollerine göre kadına yüklenen özellikler çerçevesinde kadınlar genellikle daha şefkatli, koruyucu ve empatik davranışlar sergileyebilmektedirler (Varlı Gürer ve Gürer, 2020: 648; Yılmaz vd., 2022: 1029; Vatandaş, 2007: 47; Özkan ve Yılmaz, 2022: 102). Bu roller, kadınların çocukların gereksinimlerini önceliklendiren bir tutumla

yaklaşmalarını sağlamış olabilir. Ayrıca annelik rolü, kadınların çocukların güvenliğini ve haklarını savunmada daha duyarlı olmasına neden olmuş olabilir. Nitekim çalışmamızın örnekleminin çoğunluğunu kadınların oluşturması, TCRÖ'ye göre profesyonellerin geleneksel rollere sahip olması ve TCRÖ'nün Duyarlılık/ Özgüllük puanını negatif yönde etkilemesi bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Bununla birlikte ülkemizdeki yasal yaptırımlar, kadınlarda namus kavramının ve bekaretin önemli olması, ÇCI'den damgalanma korkusu gibi kültürel faktörler profesyonellerin karar alma süreçlerinde etkili olabilir (Bağ ve Alşen Güney, 2020: 8; Bilginer vd., 2020: 12). Profesyonellerin adli tutumları üzerinde hem toplumsal cinsiyet rollerinin hem de kültürün etkilerini açıklayabilmek için daha fazla çalışmaya ve daha büyük örneklemelerde çalışmalar yürütülmesine gereksinim vardır.

ÇCI'de profesyonellerin adli tutumlarında Duyarlılık/Özgüllük puanlarında cinsiyet dışında etkili olabilecek bir diğer etken profesyonellerin yaşı ve meslekteki çalışma süresi olabilir. Ölçeğin kullanıldığı Everson ve Sandoval ile Al-Saif'in çalışmalarında profesyonellerin yaş gruplarına göre adli tutumları değerlendirilmemiştir (Everson ve Sandoval, 2011: 293; Al-Saif vd., 2017: 11). Everson ve Sandoval'ın çalışmasında; 10 yıldan fazla deneyime sahip olan profesyonellerin, daha az deneyime sahip meslektaşlarına kıyasla özgüllüğü vurgulama veya çocuk raporlarına şüpheyile yaklaşma olasılıklarının önemli ölçüde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca deneyimi az olan meslektaşlarına kıyasla 10 yıldan fazla çalışma deneyimine sahip profesyonellerin birçok gerçek ÇCI vakasının sistem tarafından gözden kaçırıldığına inanma olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Everson ve Sandoval, 2011: 293). Al-Saif ve arkadaşlarının çalışmasında meslekte çalışma süresinin detaylı olarak Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerindeki etkisi değerlendirilmemiştir. Ancak çalışmadaki katılımcıların çoğunluğunun 40 yaş altında ve ≥ 5 yıllık deneyime sahip olduğu, adli tutumlarının yüksek özgüllükte olduğu belirtilmektedir (Al-Saif vd., 2017: 11). Aleissa ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, yaşa göre çocuk doktorlarının Duyarlılık/Özgüllük puan ortalamalarında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Aleissa vd., 2022: 127). Bu tez çalışmasının bulguları ise 22-30, 41-50 ve 51-60 yaş gruplarındaki katılımcıların Duyarlılık/Özgüllük puanlarına anlamlı düzeyde negatif

katkı yaptığını göstermektedir. Buna karşın, meslekte çalışma süresinin Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, mesleki deneyim süresi ile bireysel Duyarlılık/Özgüllük düzeyleri arasında doğrudan bir ilişki olmadığını, yaş faktörünün bağımsız bir değişken olarak daha belirgin bir rol oynadığını göstermektedir. Meslekte çalışma süresinin Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmaması dikkat çekicidir. Meslekte çalışma süresi, bireylerin Duyarlılık/Özgüllük puanları üzerinde belirleyici bir faktör olmaktan öte yaş, eğitim düzeyi ve mesleki yenilenme fırsatları gibi diğer faktörlerle ilişkili olabilir. Profesyonellerin adli tutumları, kişisel özellikleri, mesleki tükenmişlik, iş memnuniyeti ve periyodik mesleki eğitime katılım gibi faktörlerden daha fazla etkileniyor olabilir. Bununla birlikte, yaş gruplarının Duyarlılık/Özgüllük puanlarında gözlemlenen negatif katkısı, yaşın mesleki tutum ve davranışlar üzerinde etkili olabilen dinamik bir değişken olabileceğini düşündürmektedir. Genç yaş grubundaki profesyoneller, genellikle mesleki deneyim eksikliği nedeniyle ÇCİ gibi karmaşık ve duygusal açıdan zorlayıcı vakalarda yeterli duyarlılığı gösterememiş olabilirler (Soba vd., 2017: 273; Gomez-Urquiza vd., 2017: 7; LaFaver vd., 2018: 1). Bu profesyoneller, yeterli teorik bilgiye sahip olsalar bile pratik deneyimlerinin sınırlılığı nedeniyle etkili bir şekilde bu bilgiyi uygulamakta zorlanmış olabilirler. Orta ve ileri yaş gruplarında ise iş yükü, mesleki tükenmişlik ve rutine bağlılık gibi durumlar duyarlılık düzeylerinin azalmasına yol açmış olabilir. Uzun süre aynı vakalarla çalışmak profesyonellerde duyarsızlaşmaya sebep olmuş olabilir (LaFaver vd., 2018: 1). Ayrıca, değişen yöntemlere ve yeni bilgilere uyum sağlama zorluğu bu yaş gruplarındaki profesyonellerde daha düşük duyarlılık düzeylerine neden olmuş olabilir (Öztutku, 2019: 175; Avşaroğlu vd., 2005: 120). Profesyonellerin adli tutumlarında yaşa bağlı değişimler, meslek hayatındaki farklı aşamaların zorluklarını ve fırsatlarını anlamamıza, profesyonellerin mesleki eğitimlerinde farklı müdahale stratejilerini geliştirmemize yardımcı olacaktır. Profesyonellerin yaş gruplarına bağlı adli tutum değişimlerini daha iyi anlamak ve bu bulguları genelleştirebilmek için daha geniş kapsamlı, boylamsal çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu tür çalışmalar, profesyonellerin yaşa bağlı ihtiyaçlarını daha ayrıntılı şekilde belirlemeye ve bu ihtiyaçlara uygun müdahale programları geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

İstismar ve/veya ihmal nedeniyle travmatize olmuş çocuklarla çalışanlar, işlerinde her gün travmatik hikayelere maruz kalmaktadır. Çocukların travmasına tanıklık etmek, profesyonellerde zihinsel, fiziksel, duygusal, ruhsal, iş ile ilgili ve/veya sosyal sonuçlar olarak ortaya çıkabilen dolaylı travmatizasyona (ikincil travmatik stres) neden olabilmektedir (Muridzo vd., 2018: 460; Molnar vd., 2020: 12; Pirelli vd., 2020: 9; Miller Itay ve Turliuc, 2023: 6). Sürekli travmatik vakalarla karşılaşmak, profesyonellerin duygusal bağ kurmalarına, mağdurların acısını içselleştirmelerine, zihinsel ve duygusal yüklerinin artmasına, şefkat yorgunluğu yaşamalarına, duyarsızlaşmalarına, başlangıçtaki empati düzeylerini zamanla kaybetmelerine, daha soğuk ve mekanik bir tutum sergilemelerine yol açabilmektedir. Bununla birlikte, profesyonellerin stres, kaygı, depresyon ve tükenmişlik yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu çalışmada elde edilen önemli bulgulardan biri de cinsel istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyiminin profesyonellerin adli çocuk tutumları üzerinde negatif etki göstermesidir (Muridzo vd., 2018: 460; Molnar vd., 2020: 12; Pirelli vd., 2020: 9; Miller Itay ve Turliuc, 2023: 6). Bu olumsuz etkinin ÇÇİ ile çalışan profesyonellerin yaşadıkları dolaylı travmatizasyon ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. İstismar ve ihmal ile çalışan profesyoneller ile ilgili yapılan önceki çalışmalar bu görüşümüzü destekler özelliktedir. Ancak dolaylı travmatizasyonun Adli Çocuk Tutumları üzerinde etkisinin değerlendirildiği çalışmalara rastlanılmamıştır. Konu ile ilgili daha fazla çalışma yapılmasına gereksinim vardır.

4.3. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu tez çalışması, kesitsel bir araştırma olarak belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olup, bu durum bulguların yalnızca o döneme özgü olmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, çalışmanın sonuçları zaman içerisindeki değişimleri veya uzun vadeli etkileri yansıtmamaktadır. Gelecekte yapılacak boylamsal çalışmalar, bu eksikliği gidermek adına daha kapsamlı ve uzun süreli sonuçlar sağlayabilir.

Çalışmanın önemli bir diğer sınırlılığı, veri toplama sürecinde karşılaşılan kurumsal izin sorunlarıdır. Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı ve Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) gibi kamu kurumlarından gerekli izinlerin alınamaması,

araştırmanın multidisipliner bir örnekleme gerçekleştirilmesini engellemiştir. Bu nedenle, adli çocuk vakalarıyla çalışan birçok meslek grubuna ulaşamamış, yalnızca sınırlı sayıda profesyonelden veri toplanabilmiştir. Özellikle kolluk kuvvetleri ve yargı mensuplarının olmaması, elde edilen bulguların bu meslek gruplarının tutumlarını yansıtmasını imkansız kılmıştır. Multidisipliner yaklaşımın sınırlı kalması, çocuk adli vakaları ile çalışan farklı meslek gruplarının bütüncül bir şekilde analiz edilmesini zorlaştırmıştır. Özellikle kolluk kuvvetleri, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve hukukçular arasındaki mesleki farklılıkların etkileri tam anlamıyla ortaya konulamamıştır. Tüm bu sınırlılıklar göz önüne alındığında, gelecekte daha geniş örneklem grupları ve farklı araştırma yöntemleri ile bu boşlukların doldurulması önerilmektedir.

Örneklem seçimi de bir diğer sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmanın ikinci aşaması Burdur ili ile sınırlı olduğundan, sonuçların Türkiye genelinde geçerli olduğunu söylemek güçtür. Farklı bölgelerdeki kültürel, sosyal ve kurumsal farklılıklar, mesleki tutumları etkileyebileceği için çalışmanın bulguları yalnızca Burdur ilindeki mesleki dinamikleri yansıtmaktadır. Ayrıca, katılımcı örnekleminin demografik dağılımı da çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Katılımcılar arasında kadınların ve öğretmenlerin sayıca fazla olması, meslek grupları arasındaki dengesizliği artırmış ve bu durum, sonuçların diğer meslek gruplarını temsil etme kapasitesini sınırlamıştır. Bu durum, araştırmanın genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır ve ileride farklı bölgelerde yapılacak araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Son olarak, çalışmada kullanılan veriler katılımcıların kendi beyanlarına dayandığı için sosyal istenilirlik yanlılığı riski bulunmaktadır. Katılımcılar, toplumda kabul gören cevaplar verme eğiliminde olabileceğinden, gerçek tutum ve düşüncelerini tam anlamıyla yansıtmayabilirler. Bu durum, sonuçların güvenilirliğini etkileyebilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmanın ilk aşamasında, AÇTÖ'nün Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, AÇTÖ'nün 25 maddelik ve 3 alt boyuttan oluşan formunun Türk kültürüne uygun, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarının İstismarı Tanımlayamama Korkusu, İstismarı Abartma Korkusu ve Şüphencilik olduğu belirlenmiştir.

İkinci aşamasında ise; Burdur ilinde çocuk cinsel istismarı alanında çalışan profesyonellerin adli tutumları farklı değişkenler açısından incelenmiş ve adli tutum üzerinde en belirgin etkiye sahip değişkenlerin TCRTÖ, CİUÇKTÖ, cinsiyet, yaş, doktora düzeyinde eğitim, istismara maruz kalmış çocuklarla görüşme deneyimi ve cinsel istismar konusunda bilgi alma olduğu saptanmıştır. Diğer demografik ve mesleki özellikler, adli tutum üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmamıştır.

5.2. Öneriler

ÇCİ ile çalışan profesyonellerin adli tutumlarını geliştirmek hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar elde etmek için hayata geçirilebilir. Bu çalışmanın bulguları, profesyonellerin eğitimi ve desteklenmesi konusunda politika ve uygulamaların geliştirilmesine ışık tutabilir. Bu alanda yapılacak daha geniş kapsamlı çalışmalar, profesyonellerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve etkili müdahalelerin tasarlanması açısından katkı sağlayabilir. Profesyonellerin eğitimi, desteklenmesi ve koruyucu önlemlerin artırılması, çocuk dostu bir anlayışın güçlendirilmesini sağlayabilir.

- AÇTÖ, ÇCİ'ye yönelik profesyonellerin adli tutumlarını değerlendirmek için güvenilir bir araç olduğundan, bu ölçek profesyonellere yönelik eğitim ve bilinçlendirme programlarında kullanılabilir.

- Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, AÇTÖ'nün geçerlilik ve güvenilirliğini desteklese de farklı demografik ve coğrafi bölgelerden elde edilecek verilerle ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği daha da güçlendirilebilir. Gelecek çalışmalarda, farklı meslek grupları ve yaş gruplarından katılımcılarla ölçek yeniden test edilmelidir.

- AÇTÖ'nün başka kültürlere uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması, ölçeğin uluslararası düzeyde kullanımını ve çocuk istismarına yönelik tutumların karşılaştırılabilirliğini artıracaktır. Kültürel faktörlerin ölçek sonuçları üzerindeki etkilerini anlamak için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

- Çalışmanın bulguları, çocuk cinsel istismarına yönelik politika geliştirme süreçlerine katkı sağlayabilir. AÇTÖ, politika yapımcıların ve ilgili kurumların çocuk istismarına yönelik tutumları anlamalarına ve bu doğrultuda daha etkili politikalar geliştirmelerine yardımcı olabilir.

- Profesyonellerin ÇCİ ile ilgili adli tutumlarını iyileştirmek için müfredat düzenlemeleri, hizmet içi eğitim programları, farkındalık programları ile eğitim ve farkındalık çalışmaları yürütülmelidir. Profesyonellerin lisans düzeyinde yeterince eğitim alabilmeleri için üniversitelerin ilgili bölümlerin müfredat programlarında çocuk istismar ve ihmali ile ilgili seçmeli ve zorunlu derslere yer verilmelidir. Bu derslerde simülasyonlar, gerçek yaşam senaryoları ve vaka analizleri gibi uygulamalı eğitim metotları kullanılmalı ve multidisipliner ekip yaklaşımına vurgu yapılarak bu yaklaşım benimsenmelidir.

- Gelecekte ÇCİ gibi konulara odaklanan multidisipliner doktora programları oluşturulmalı, doktora teorik eğitimin yanında uygulamalı eğitimlere yer verilmelidir. Doktora öğrencilerine ÇCİ ile ilgili araştırma yapmaları için daha fazla fon ve kaynak sağlanmalı, profesyonellerin ÇCİ ile ilgili toplumsal farkındalık yaratması ve politika geliştirme becerileri kazanması için

özel dersler eklenmelidir. Ayrıca uluslararası üniversitelerle ortak doktora programları veya değişim programları oluşturularak öğrencilere farklı ülkelerin çocuk koruma sistemlerini öğrenme ve kendi ülkelerine uyarlanabilir stratejiler geliştirme fırsatı sunulmalıdır.

- Profesyonellerin eğitimleri mezuniyet sonrasında da devam etmeli, düzenli aralıklarla tüm profesyonellere yönelik (doktor, hemşire, öğretmen, sosyal çalışmacı, avukat, hakim vb.) eğitim programları yürütülmelidir. Eğitim programlarında mağdur merkezli etik ilkeler ve uluslararası standartlar çerçevesinde travma odaklı bir yaklaşım kullanılmalıdır. Profesyonellerde empati ve duyarlılığı geliştirmeye yönelik interaktif eğitim yöntemleri tercih edilmelidir.

- Profesyonellerin, kültürel normlar ve toplumsal cinsiyet rollerinin ÇCİ üzerindeki etkisini anlamalarını sağlayacak eğitimler verilmeli, kültürel farkındalığı artırmak için yerel ve uluslararası uzmanlar ve onların katılımı ile çalıştaylar düzenlenmelidir.

- Toplumda ÇCİ ile ilgili yanlış inançları düzeltmek ve doğru bilgi paylaşımı için kamu spotları, seminerler ve atölye çalışmaları yürütülmelidir.

- Profesyonellere mesleki destek sağlanmalı ve süpervizyon verilmelidir. Bu kapsamda ÇCİ ile çalışan profesyonellerin düzenli süpervizyon alması zorunlu hale getirilmelidir. Bu süreçte, vaka incelemeleri ile birlikte duygusal destek sağlanmalı, şefkat yorgunluğu, stres yönetimi ve travmatik vakaların işlenmesi gibi konularda bireysel ve grup terapileri sunulmalıdır.

- Profesyoneller için isimsiz danışma hatları ve stres yönetimi platformları oluşturulmalı, iş saatleri ve vaka yükü düzenlemeleri yapılmalıdır.

- ÇCİ ile çalışan profesyoneller için yetkinlik standartları belirlenmeli ve bu standartlara ulaşmaları için gerekli eğitim ve sertifikasyon programları düzenlenmelidir.

- Profesyonellerin ÇCI vakalarını bildirmesi konusunda hukuki sorumlulukları yasa ve yönetmeliklerde açıkça tanımlanmalı ve bu süreçte yaşanabilecek hukuki, sosyal ve mesleki zorluklara karşı profesyonelleri koruyan bir sistem geliştirilmelidir. Bununla birlikte çocuk haklarını ön planda tutan, ÇCI'ye yönelik cezai yaptırımları güçlendiren ve mağdurları koruyan yasalar oluşturulmalıdır.

- Sağlık, sosyal hizmet, adalet ve eğitim sektörleri arasında etkili iletişim ve iş birliği mekanizmaları kurulmalıdır. Ortak vaka yönetimi sistemleri geliştirilerek profesyonellerin vakalara multidisipliner bir ekip yaklaşımı ile müdahale etmeleri sağlanmalıdır.

- ÇCI alanında çalışan profesyonellerin adli tutumlarını, dolaylı travmatizasyonu ve diğer mesleki zorlukları değerlendiren uzun vadeli, boylamsal araştırmalara destek verilmelidir. Bu araştırmaların bulguları ulusal politikalar ve eğitim programları için temel oluşturmalıdır.

- Uluslararası literatürde etkili olduğu kanıtlanmış müdahale yöntemleri incelenerek ülkemize uyarlanmalıdır.

- ÇCI vakalarının raporlanması ve izlenmesi için profesyonellere yönelik dijital eğitim platformları geliştirilmelidir. Eğitim materyalleri ve vaka yönetim sistemlerine erişim için mobil uygulamalar ve çevrim içi kütüphaneler oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, O. M., Gülen, M., Avcı, A., & İçme, F. (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 591-614.
- Ailenin Korunma ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği. (2012, Mart 20). Ankara: Resmi Gazete.
- Ajzen, I., Fishbein, M., Lohmann, S., & Albarracin, D. (2018). The influence of attitudes on behavior. *The handbook of attitudes, volume 1: Basic principles*, s. 197-255.
- Akbaşlı, S., Yolcu, H., & Ulum, H. (2019). Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirmeye yönelik tutumları. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(3), 151-164.
- Akçay, Ş. (2008). *İstanbul Üniversitesine Bağlı Tıp Fakültelerinde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalları ile Travma ve Acil Cerrahi Birimlerinde Görev Yapan Son Dönem Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin Çocuk İhmali ve İstismarı Konusunda Bilgi, Deneyim ve Davranışların*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Akgül, E. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan personelin cinsel istismar bildirim durumları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akın, A., Aşut, S., Demirci, İ., Akbaş, Z. Ş., Güler, H., Demir, O., & Kaymaz, B. (2013). Çocuğa yönelik cinsel istismar tutum ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 11-14.
- Aksel, Ş., & Yılmaz Irmak, T. (2015). Çocuk cinsel istismarı konusunda öğretmenlerin bilgi ve deneyimleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 373-391.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 95-119.
- Alaraik, E. F., Saad, H., Al Lafi, A. H., Alshunief, A. S., Alruwayshid, M. S., Alaraik, A. F., & Alsaad, S. Z. (2022). Knowledge and attitude of physicians toward child abuse and reporting in a tertiary hospital in Riyadh. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 11(11), 6988-6994.
- Albarracin, D., & Shavitt, S. (2018). Attitudes and attitude change. *Annual Review of Psychology*, s. 69, 299-327.

- Aleissa, M. A., Sultana, K., Saleheen, H. N., Aldihan, D. A., Al-Omar, R. H., Alharbi, R. O., . . . Alshagary, R. (2022). Attitude of pediatricians toward suspected cases of child sexual abuse (CSA) in Saudi Arabia. *International Journal of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 9(2), 125-130.
- Algan, M. (2020). *Anayasa Hukukunda Çocuk Hakları*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Alharbi, H. F., & Moussa, F. L. (2023). Knowledge and attitude of pediatric nurses in Saudi Arabia regarding child abuse. *Journal of Multidisciplinary Healthcare*, 2057-2069.
- Ali, S., Pasha, S. A., Cox, A., & Youssef, E. (2024). Examining the short and long-term impacts of child sexual abuse: a review study. *SN Social Sciences*, 4(2), 56.
- Al-Saif, D. M., Al-Eissa, M., Saleheen, H., Al-Mutlaq, H., Everson, M. D., & Almuneef, M. A. (2017). Professionals' attitude toward reporting child sexual abuse in Saudi Arabia. *Journal of Child Sexual Abuse*, s. 27(1), 22-37.
- Alsaleem, S. A., Alsaleem, M. A., Asiri, A. M., Alkhidhran, S. S., Alqahtani, W. S., Alzahrani, M. S., . . . Alsamghan, A. S. (2018). Knowledge and attitude regarding child abuse among primary health care physician in Abha, Saudi Arabia. *ournal of Family Medicine and Primary Care*, 8(2), 706-710.
- Altıntop, K. A. (2019). Hukuksal boyutu. O. Polat içinde, *Çocuk İstismarı 2* (s. 216-230). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altmann, T. K. (2008). Attitude: A Concept Analysis. *Nursing Forum*, s. 43(3), 144-150.
- Alves, P., Lopes, A., Cruz-Correia, R., & Menezes, I. (2023). The value of doctoral education in the intersection of the multiple purposes of higher education. *European Educational Research Journal*, 14749041231206197.
- Al-Zboon, E., & Ahmad, J. (2016). Pre-service special education teachers' professionalism and preparation in terms of child sexual abuse. *European Journal of Special Needs Education*, 31(1), 13-26.
- Aries, P. (1996). *Centuries Of Childhood*. Pimlico; New Ed.
- Assink, M., E van der Put, C., WCW Meeuwse, M., M de Jong , N., J Oort, F., JM Stams, G., & Hoeve, M. (2019). Risk factors for child sexual abuse victimization: A meta-analytic review. *Psychol Bull*, 459-489.

- Avdibegovic, E., & Brkie, M. (2020). Child neglect - causes and consequences. *Psychiatria Danubina*, 337-342.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 115-129.
- Baez, S., Flichtentrei, D., Prats, M., Mastandueno, R., Garcia, A. M., Cetkovich, M., & Ibanez, A. (2017). Men, women... who cares? A population-based study on sex differences and gender roles in empathy and moral cognition. *PloS one*, 2(6), e0179336.
- Bağ, Ö. F. (2019). *Hemşire ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi*. İstanbul: İstanbul Okan Üniversitesi.
- Bağ, Ö., & Alşen Güney, S. (2020). Protective and supportive injunctions for children exposed to sexual abuse: the first data from Turkey. *Journal of child sexual abuse*, 29(6), 627-637.
- Bağ, Ö., & Alşen, S. (2016). Çocuğun cinsel istismarının değerlendirilmesinde yeni model: Çocuk İzlem Merkezleri. *zmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(1): 9-14.
- Baltacı, K. (2023). *Denizli Merkez ilçelerinde görev yapan öğretmenlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi durumları ve istismarı bildirmeye yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Barlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., & Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter? *Child Abuse & Neglect*, 63, 84-94.
- Barut, B. (2021). Cinsel İstismar Mağdurlarına Yaklaşım ve Terapötik Süreç. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 14(76), 602-615.
- Barut-Bektaş, B. (2023). Teknoloji çağının konuşulmayan gündemi: Çevrim içi çocuk cinsel istismarı. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 22, 83-106.
- Batman, H., & Gökçearslan, E. (2022). *Çocuğun Cinsel İstismarında Adli Görüşme*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayraktar, R. (2009). Davranışın Gelişimi. C. T. Morgan içinde, *Psikolojiye Giriş* (s. 43-65). Konya: Eğitim Akademi Yayınları.

- Bechler, C. J., Tomala, Z. L., & Rucker, D. D. (2021). The attitude–behavior relationship revisited. *Psychological Science*, s. 32(8), 1285-1297.
- Belli, A., & Aynacı, G. (2020). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri algısı: Kadınlar kendilerini nasıl güçlendirebilir? *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 4208-4229.
- Berber, G., Karapirli, M., Kantarcı, N., Kandemir, E., Dalkıran Varkal, M., Şahin, E., & Emül, M. (2013). Attitudes among judiciary and junior clerks toward the survivors of childhood sexual abuse. *International Journal of Law and Psychiatry*, 36(1), 41-45.
- Bifulco, A., & Schimmenti, A. (2019). Assessing child abuse: “We need to talk!”. *Child Abuse & Neglect*, 98, 104236.
- Bilgiç, H. (2015). *Denizli il merkezindeki aile sağlığı merkezlerinde görev yapan ebe ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki deneyimleri, bilgi ve farkındalık düzeyleri*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Bilgin, Ö. (2020). Çocuk koruma hizmetlerinde çocuk ihbar ve bildirimleri. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 26-37.
- Bilginer, Ç., Bağ, Ö., & Çekin Yılmaz, B. (2020). traumatic childhood experiences and psychiatric outcomes of adolescent mothers in Turkey. *Journal of child sexual abuse*, 29(5), 531-549.
- Bilginer, Ç., Üstün Güllü, B., Orhan, G., Kalaycı, B. M., Erden, G., & Koçturk, N. (2021). Türkiye'de cinsel istismar mağduru çocukların beyanlarında ölçüt bazlı içerik analizine göre değerlendiriciler arası güvenilirlik. *Turkish Journal of Child & Adolescent Mental Health*, 28(1), 52-59.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1995, 01 27). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Ankara: Resmi Gazete.
- Blumeenthal, A. (2015, January). *Child Neglect1: Scope, Consequences, Risk and Protective Factors*. 03 06, 2024 tarihinde Canadian Child Welfare Research Portal: <https://cwrp.ca/sites/default/files/publications/en/141E.pdf> adresinden alındı
- Bohner, G., & Dickel, N. (2011). Attitudes and attitude change. *Annual Review of Psychology*, s. 62(1), 391-417.

- Bond, E., & Dogaru, C. (2019). An evaluation of an inter-disciplinary training programme for professionals to support children and their families who have been sexually abused online. *The British Journal of Social Work*, 49(3), 577-594.
- Bottoms, B. L., Peter-Hagene, L. C., Stevenson, M. C., Wiley, T. R., Mitchell, T. S., & Goodman, G. S. (2014). Explaining gender differences in jurors' reactions to child sexual assault cases. *Behavioral Sciences & The Law*, 32(6), 789-812.
- Bracewell, T. E. (2018). Multidisciplinary team involvement and prosecutorial decisions in child sexual abuse cases. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 35(6), 567-576.
- Bugay , A., Delevi, R., & Mullet, E. (2019). Attitude toward women in Turkey: Combined effect of sex,. *Current Psychology*, 40, 3284-3292.
- Burç, A., & Gdc Tüfekçi, F. (2015). Hemirelerin ocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama düzeyleri. *adem niversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 144-151.
- Butlinski, A. K., & Poposu, W. W. (2024). Attitudes and responses of Victorian paediatric intensive care doctors to the detection and reporting of child maltreatment. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 60(10), 555-560.
- Blbl , K., akıcı, A. B., & Trkkn, T. (2019). Sınıf ğretmenlerinin ocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi ve risk tanıma düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(2), 127-144.
- Blbl, S., & Doğan, S. (2016). Suça sürüklenen çocukların durumu ve çözüm nerileri. *ocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59, 31-36.
- Can, İ., & Girgin Büyükbayraktar, . (2018). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 39, 355-372.
- Carrillo, D. (2021). Police culture and gender: an evaluation of police officers' practices and responses to domestic abuse. *Journal of Global Faultlines*, 8(1), 69-80.
- Ceza Muhakemesi Kanunu. (2004, Aralık 7). Ankara: Resmi Gazete.
- Chan, Y. H. (2003). Biostatistics 101: data presentation. *Singapore medical journal*, 44(6), 280-285.

- Chim, I., Magalhaes, E., Graça, J., Antunes, C., & Ferreira, C. (2020). Child Sexual Abuse Myth Scale: validity and reliability evidence in the portuguese context. *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(7), 802-820.
- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2020, 05 18). *Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar: Tanımı ve Farklı Türleri*. 01 28, 2024 tarihinde Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği: <https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/05/18/cocuga-yonelik-cinsel-istismar-tanimi-ve-farkli-turleri/#:~:text=Temas%20i%C3%A7eren%20cinsel%20istismar%20t%C3%BCrleri%3A&text=%C3%87ocu%C4%9Fa%20cinsel%20haz%20ama%C3%A7%20B1%20sakar%C4%B1lma,Genital%20sakat> adresinden alındı
- Çakır, B. (2018). *Yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, narsisizm ve empati düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- Çakmur, H. (2012). Araştırmalarda ölçme-güvenirlilik-geçerlilik. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(3), 339-344.
- Çakmut, Ö. Y. (2016). Cinsel şiddet mağduru çocuk kavramı ve Türk Ceza Kanunu'nun çocuğa yönelik cinsel şiddet düzenlemelerine genel bakış. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 35-52.
- Çalış, N. (2022). İnsan Hakları ve Hukuk Bağlamında Adalet Sisteminin Sosyal Boyutu: Adli Sosyal Hizmet. *The Journal of Social Science*, 6(11), 107-124.
- Çelik, D. (2019). Adli Görüşme. O. Polat içinde, *Çocuk İstismarı 2* (s. 95-116). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çelik, İ. (2018). *Türk Ceza Hukukunda Çocukların Cinsel İstismarı Suçu (Yozgat Örneği)*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Çocuk Koruma Kanunu. (2005, Temmuz 15). *Çocuk Koruma Kanunu*. Ankara: Resmi Gazete.
- Davis, L. L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5, 194-197.
- De Souza Torres, M., De Freitas, C. P., Everson, M. D., & Habigzang, L. F. (2022). Transcultural Adaptation and Validity Evidence of the Child Forensic Attitude Scale (CFAS)–Brazilian Version. *Journal Of Child Sexual Abuse*, 1-23.

- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Dong, Y., & Peng, C.-Y. J. (2013). Principled missing data methods for researchers. *Springer Plus*, 2, 1-17.
- Dovi, A. T., Macaulay, J. L., Repine, A., De Jong, A., Williams, R. E., & Deutsch, S. A. (2022). Multidisciplinary team approach to addressing child sexual abuse at Nemours children's health, Delaware. *Delaware Journal of Public*, 8 (2), 22-27.
- Ebrahimi, S., Alavi, A., & Ebrahimi, A. (2019). Pediatric residents' knowledge and attitudes towards child abuse. *International Journal of School Health*, 6(1), 1-6.
- Engh Kraft, L., Rahm, G., & Eriksson, U. B. (2017). School nurses avoid addressing child sexual abuse. *The Journal of School Nursing*, 33(2), 133-142.
- Eraslan, E. G. (2018). *Çocuk sağlığı ve hastalıkları asistan, uzman ve yandal uzman hekimlerinin cinsel istismar hakkındaki bilgi düzeyi anket çalışması*. İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi.
- Erdoğan, Y., & Aslan, D. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 104-132.
- Erkut, Z., Balcı, S., & Yıldız, S. (2017). Tarihsel süreç içinde çocuk. *Çocuk ve Medeniyet*, 2(3), 17-28.
- Ernberg, E., & Landström, S. (2016). To prosecute or not to prosecute: Law students' judicial decisions in CSA cases. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57, 30-35.
- Ernberg, E., Tidefors, I., & Landström, S. (2016). Prosecutors' reflections on sexually abused preschoolers and their ability to stand trial. *Child Abuse & Neglect*, 57, 21-29.
- Erzeybek, B., & Gökçearslan Çifci, E. (2019). Akademisyen kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 3(1), 61-80.
- Everson, M. D., & Sandoval, J. M. (2011). Forensic child sexual abuse evaluations: Assessing subjectivity and bias in professional judgements. *Child Abuse & Neglect*, 35(4), 287-298.
- Eysenbach, G. (2004). Improving the quality of Web surveys: the Checklist for Reporting Results of Internet E-Surveys (CHERRIES). *Journal of Medical Internet Research*, 6(3), e34.

- Fazio, R. H. (2014). Attitudes as Object-Evaluation Associations: Determinants, Consequences, and Correlates of Attitude Accessibility. R. Petty, & J. Krosnick içinde, *Attitude Strength: Antecedents and Consequences*. (s. 247-282). New York: Psychology Press.
- Feng, J.-Y., Fetzner, S., Chen, Y.-W., Yeh, L., & Huang, M.-C. (2010). Multidisciplinary collaboration reporting child abuse: A grounded theory study. *International Journal of Nursing Studies*, 47(12), 1483-1490.
- Ferragut, M., Rueda, P., Cerezo, M. V., & Ortiz-Tallo, M. (2022). What do we know about child sexual abuse? Myths and truths in Spain. *Journal of Interpersonal Violence*, 37, 757-775.
- Fessinger, M. B., & McAuliff, B. D. (2020). A national survey of child forensic interviewers: Implications for research, practice, and law. *Law and Human Behavior*, 44(2), 113-127.
- Fessinger, M. B., McAuliff, B. D., Aronson, E., & McWilliams, K. (2024). Attorneys' experiences, perceptions, and plea recommendations in child sexual abuse cases. *Law and Human Behavior*, 48(1), 13-32.
- Finnila-Tuohimaa, K., Santtila, P., Björnberg, L., Hakala, N., Niemi, P., & Sandnabba, K. (2008). Attitudes related to child sexual abuse: Scale construction and explorative study among psychologists. *Scandinavian journal of psychology*, 49(4), 311-323.
- Flaherty, E. G., Jones, R., Sege, R., & Child Abuse Recognition Experience Study Research . (2004). Telling their stories: primary care practitioners' experience evaluating and reporting injuries caused by child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 28(9), 939-945.
- Fung, D. S., & Chow, M. H. (1998). Doctors' and lawyers' perspectives of child abuse and neglect in Singapore. *Singapore Medical Journal*, 39(4), 160-165.
- George, S. S., Denne, E., & Stolzberg, S. N. (2022). Blaming children: How rape myths manifest in defense attorneys' questions to children testifying about child sexual abuse. *Journal of interpersonal violence*, 37, 17-18.
- George, S. S., Denne, E., & Stolzenberg, S. N. (2022). Blaming children: How rape myths manifest in defense attorneys' questions to children testifying about child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(17-18), NP16623-NP16646.
- Goebbels, A. F., Nicholsan, J. M., Walsh, K., & De Vries, H. (2008). Teachers' reporting of suspected child abuse and neglect: behaviour and determinants. *Health Educ Res*, 23(6), 941-951.

- Gomez-Urquiza, J. L., Vargas, C., de la Fuenre, E., Fernandez-Castillo, R., & Canadas-De la Fuente, G. (2017). Age as a risk factor for burnout syndrome in nursing professionals: a meta-analytic study. *Research in Nursing & Health*, 40(2), 99-110.
- Google Privacy Policy. . (2022). <https://policies.google.com/privacy?hl=tr>. adresinden alındı
- Gölge, Z. B., Hamzaoglu, N., & Türk, B. (2012). Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 26(2), 86-96.
- Guiney, H., Caspi, A., Ambler, A., Belsky, J., Kokaua, J., Broadbent, J., . . . Poulton, R. (2024). Childhood sexual abuse and pervasive problems across multiple life domains: Findings from a five-decade study. *Development and Psychopathology*, 36(1), 219-235.
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve çocukluğun sosyolojisi bağlamında çocuk hakları. *Sosyoloji Dergisi*, 1-22.
- Gültekin Akduman, G., & Cantürk, G. (2011). Cinsel istismara uğrayan çocuklara karşı tutum ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması (Üniversite öğrencileri örneklemi). *Adli Tıp Dergisi*, 24(2), 22-29.
- Habib, H. S. (2012). Pediatrician knowledge, perception, and experience on child abuse and neglect in Saudi Arabia. *Annals of Saudi Medicine*, 32(3), 236-242.
- Howe, L. C., & Krosnick, J. A. (2017). Attitude strength. *Annual Review of Psychology*, s. 68, 327-351.
- Hudson, K. (2018). Preventing child sexual abuse through education: The work of Stop it Now! Wales. *Journal of Sexual Aggression*, 24(1),99-113.
- Hupe, T. M., & Stevenson, M. C. (2019). Teachers' intentions to report suspected child abuse: The influence of compassion fatigue. *Journal of Child Custody*, 16(4), 364-386.
- Hurtado, A., Katz, C., Ciro, D., & Gutfreund, D. (2013). Teachers' knowledge, attitudes and experience in sexual abuse prevention education in El Salvador. *Global Public Health*, 8(9), 1075-1086.
- İkiışık, H., Arı, A., Kırlangıç, M., Yeni, T., Korkut, M., Taşdemir, M., & Maral, I. (2022). Bir üniversite hastanesi sağlık çalışanlarının çocuk istismarına yaklaşımları ve Çocuk İzlem Merkezleri hakkındaki farkındalıklarının değerlendirilmesi. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 8(3), 263-269.

- Ishii, M., Honda, J., Shimizu, A., Mitani, R., Uchimura, R., Hashimoto, M., . . . Takada, S. (2020). Interprofessional collaborative practice for child maltreatment prevention in Japan: a literature review. *Kobe Journal of Medical Sciences*, 66(2), E61-E70.
- Işık, A. N. (2021). *Edirne ili 112 acil sağlık hizmetleri istasyonlarında görevli yardımcı sağlık personelinin çocuk istismarına yönelik bilgi tutum ve farkındalıkları*. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Jain, V. (2014). 3D model of attitude. *International journal of advanced research in management and social sciences*, s. 3(3), 1-12.
- Jones, T. M., Bottoms, B. L., & Stevenson, M. C. (2020). Child victim empathy mediates the influence of jurors' sexual abuse experiences on child sexual abuse case judgments: Meta-analyses. *psychology, Public Policy, and law*, 26(3), 312.
- Kadiroğlu, T. (2018). Gelişim Teorileri. A. Gürol içinde, *Çocuk Gelişimi I* (s. 102-123). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Yayını.
- Kaptan, D., Kahriman, İ., & Kader, Ş. (2020). Pediatri kliniklerinde çalışan hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law & History*, 28(2).
- Kara, Ö., Çalışkan, D., & Suskan, E. (2014). Ankara ilinde görev yapan çocuk asistanları, uzmanları ve pratisyen doktorların çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması. *Türk Pediatri Arşivi*, 49(1), 57-65.
- Karadoğan, U. C. (2019). "Çocuk ve çocukluk" kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 7, 195-226.
- Karahan, T. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin çocuk cinsel istismarının bildirimine yönelik tutumları ve ilişkili faktörler*. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Karakaş, B., & Çevik, Ö. C. (2016). Çocuk Refahı: Çocuk Hakları Perspektifinden Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/3, 887-906.
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitim Dünyası*, 13(40), 39-49.

- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.
- Karataş, K. (2007). Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18: 7-19.
- Kaya Kılıç, A., & Tekin, H. (2019). Sosyal hizmet uzmanlarının korunmaya muhtaç çocuk birimlerinde ihmal ve istismar vakalarına verilen hizmetlerin niteliğine ilişkin görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 843-865.
- Kenny, M. C., & Abreu, R. L. (2015). Training Mental Health Professionals in Child Sexual Abuse: Curricular Guidelines. *Journal of Child Sexual Abuse*, 24(5), 572-591.
- Kılıçaslan, F., Güngören, S., Gökçeoğlu, S., & Ayaydın, H. (2020). Şanlıurfa ilinde görev yapan pediatri ve çocuk cerrahi uzmanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 17(3), 330-334.
- Kırman, A., Dünderalp, D., Kaya, G. E., Güler, S., & Demir, Y. (2016). Determination of teachers' attitudes and behaviors toward child abuse. In *Papers drawn from the international Children and Childhoods Conference held at UCS* (s. 71-81). Massachusetts: Childhood Remixed Journal.
- Kiye, S., & Pişkin, M. (2020). Öğretmenlerin çocuğa yönelik cinsel istismar algılarının incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(8), 20-44.
- Kocaer, Ü. (2006). *Hekim ve Profesyonellerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik bölgesel düzeyde / Doktor ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmeline ilişkin farkındalık düzeyleri*. Marmara Üniversitesi.
- Koç, S., Ekşi, H., & Türk, T. (2019). Psychometric properties of teachers' attitudes toward reporting child sexual abuse scale: Turkish form. *Elementary Education Online*, 19(1), 173-182.
- Koçak, D., & Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2017). The effect of missing data techniques on model fit and item model fit. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 8(2), 200-223.

- Koçtürk, N., & Kızıldağ Şahin, S. (2021). Parent form of the childhood sexual abuse myths scale: validity and reliability study. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 28(1), 31-37.
- Koyun, A., Taşkın, L., & Terzioğlu, F. (2011). Yaşam Dönemlerine Göre Kadın Sağlığı ve Ruhsal İşlevler: Hemşirelik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 67-99.
- Kraus, C., & Jandl-Jager, E. (2011). Awareness and knowledge of child abuse amongst physicians – a descriptive study by a sample of rural Austria . *Wiener Klinische Wochenschrift*, 123(11), 340.
- Kuhn, D., & Siegler, R. (2006). *Handbook of Child Psychology, Sixth Edition*. Canada: John Wiley & Sons.
- Kurt, G., & Gün, İ. (2017). Sağlık personelinin istismar, ihmal ve aile içi şiddetle karşılaşma durum ve tutumları. *Forensic Medicine*, 31 (2), 59-67.
- Kuygun Karcı, C., Avcı, A., Tahiroğlu, A. Y., Metin, Ö., & Çelik, G. G. (2017). Bir adli bildirim çelişkisi: çocuk yaşta evlilik ve gebelik. *Çukurova Medical Journal*, 42(4) 682-686.
- Küçük, S., Korkmaz, Z., Kayademir, N., & Otuzoğlu, M. (2017). Çocuk cinsel istismarının tanılama adli ve sosyal sürecinde pediatri hemşireleri. *Journal of Forensic Medicine*, 31(2):68-77.
- Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu. (1921, Haziran 1927). Ankara: Resmi Gazete.
- Kürklü, A. (2011). *Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeyleri*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Kütük, M. Ö., & Bilaç, Ö. (2017). Çocuklarda ve adölesanlarda duygusal istismar ve ihmal. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 181-187.
- LaFaver, K., Miyasaki, J. M., Keran, C. M., Rheume, C., Gulya, L., Levin, K. H., . . . Busis, N. A. (2018). Age and sex differences in burnout, career satisfaction, and well-being in US neurologists. *Neurology*, 91(20), e1928-e1941.
- Lahtinen, H., Korkman, J., Laitila, A., & Mehtatalo, L. (2017). The effect of training on investigative interviewers' attitudes and beliefs related to child sexual abuse. *Investigative Interviewing: Research & Practice*, 8(1), 16-30.

- Levenson, J. S., & Grady, M. D. (2019). "I could never work with those people...": Secondary prevention of child sexual abuse via a brief training for therapists about pedophilia. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(20), 4281-4302.
- Lines, L. E., Hutton, A., & Grant, J. M. (2021). Constructing a compelling case: nurses' experiences of communicating abuse and neglect. *Child Abuse Review*, 30(4), 332-346.
- Luttrell, A., & Sawick, V. (2020). Attitude strength: Distinguishing predictors versus defining features. *Social and Personality Psychology Compass*, s. e12555.
- Madrid, B. J., Lopez, G., Dans, F. L., Fry, D. A., Duka-Pante, F. G., & Muyot, A. T. (2020). Safe schools for teens: preventing sexual abuse of urban poor teens, proof-of-concept study-Improving teachers' and students' knowledge, skills and attitudes. *Heliyon*, 6(6)-e04080.
- Magalhaes, E., Graça, J., Antunes, C., Ferraira, C., & Pinheiro, M. (2022). Why are men more likely to endorse myths about child sexual abuse than women? Evidence from disposition and situation-based approaches. *Child Maltreatment*, 27(3): 356-365.
- Marquez-Flores, M. M., Marquez-Hernandez, V. V., & Granados-Gamez, G. (2016). Teachers' knowledge and beliefs about child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(5), 538-555.
- Mathews, B. (2011). *Teacher education to meet the challenges posed by child sexual abuse*. 36(11), 13-32: Australian Journal of Teacher Education (Online).
- Maul, K. M., Naeem, R., Khan, U. R., Mian, A. I., Yousafzai, A. K., & Brown, N. (2019). Child abuse in Pakistan: A qualitative study of knowledge, attitudes and practice amongst health professionals. *Child Abuse & Neglect*, 88, 51-57.
- Mavili, A., & Türker, G. (2022). Aile hekimleri, hemşire ve ebelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeyleri: Burdur örneği. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 6(1), 41-58.
- Metinyurt Işık, H. A., & Yıldırım Sarı, H. (2016). *Sağlık çalışanlarının çocuk ihmali ve istismarını tanıma düzeyleri*. 1(1), 101-121: Çocuk ve Medeniyet.
- Milidou, İ., Merrild, C. H., Frost, L., Charles, A. V., Kjeldsen, H. C., & Søndergaard, C. (2023). Suspicion of child maltreatment: Knowledge and experiences with mandatory reports to social services among general practitioners in Denmark in 2019–20. *Child Abuse & Neglect*, 139, 106132.

- Miller Itay, M. R., & Turliuc, M. N. (2023). Who Will Save the Savior? The Relationship between Therapists' Secondary Traumatic Stress, Secondary Stress Self-Efficacy, and Attitudes toward Trauma-Informed Care. *Behavioral Sciences*, 13(12), 1012.
- Molnar, B. E., Meeker, S. A., Manners, K., Tieszen, L., Kalergis, K., Fine, J. E., . . . Wells, M. K. (2020). Vicarious traumatization among child welfare and child protection professionals: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 110, 104679.
- Morrison, T. (1996). Partnership and collaboration: rhetoric and reality. *Child Abuse & Neglect*, 20(2), 127-140.
- Mostovoy, D., Masarwa, D., Niyazovve, Y., & Ben Natan, M. (2024). Ophthalmologists' attitudes, knowledge, and willingness to report child abuse. *Child Maltreatment*, 29(1), 47-52.
- Muhammad Anuar, A. S., Haidar Hazlan, S. N., Ilias, M. I., & Taib, F. (2024). Knowledge, attitude and practice associated with child abuse among the school teachers in Malaysia. *Malaysian Journal of Medicine & Health Sciences*, 20(3).
- Muridzo, N., Chikadzi, V., & Kaseke, E. (2018). Challenges faced by professionals working in child sexual abuse multi-sectorial forums: A case of the victim-friendly system in Zimbabwe. *Social Work*, 54(4), 452-468.
- Naish, J., Carter, Y., Gray, R., Stevens, T., Tissier, J., & Gantley, M. (2002). Brief encounters of aggression and violence in primary care: a team approach to coping strategies. *Family Practice*, 19(5), 504-510.
- Natan, M. B., Faour, C., Naamhah, S., Grinberg, K., & Klein-Kremer, A. (2012). Factors affecting medical and nursing staff reporting of child abuse. *International Nursing Review*, 59(3), 331-337.
- Norozi, S. A., & Moen, T. (2016). Childhood as a social construction. *Journal of Educational and Social Research*, 6(2), 75-80.
- Nwogu, N. N., Agrawal, L., Chambers, S., Buagas, A. B., Daniele, R., & Singleton, J. K. (2015). Effectiveness of Child Advocacy Centers and the multidisciplinary team approach on prosecution rates of alleged sex offenders and satisfaction of non-offending caregivers with allegations of child sexual abuse: a systematic review. *JBIR Evidence Synthesis*, 13(12), 93-129.

- Oates, R. K., Jones, D. P., Denson, D., Sirotnak, A., Gary, N., & Krugman, R. D. (2000). Erroneous concerns about child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 24(1), 149-157.
- Ogunleye, C. A., Abaribe, C. E., Sodimu, J. O., & Ogunbunmi, O. O. (2024). Knowledge, attitudes and self-efficacy of child sexual abuse prevention among teachers in selected secondary schools in Abeokuta South Local Government, Ogun State. *Psychology*, 7(3), 76-91.
- Olatosi, O. O., Ogordi, P. U., Oredugba, F. A., & Sote, E. O. (2018). Experience and knowledge of child abuse and neglect: A survey among a group of resident doctors in Nigeria. *Nigerian Postgraduate Medical Journal*, 25(4), 225-233.
- Orhan, G. (2021). Çocuk koruma sistemi içerisinde jandarmanın işevi ve mağdur çocuğa yaklaşım. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 2. Uluslararası Güvenlik Kongresi Özel Sayısı (İstihbarat ve Güvenlik), s. 53-76.
- Owoyemi, S. O., Uchendu, O. C., & Olabumuyi, O. O. (2020). Knowledge, attitude and practice of public primary school teachers on primary prevention of child sexual abuse in Southwestern Nigeria. *American Journal of Educational Research*, 8(8), 536-542.
- Öz, Ö. A. (2015). *Çocuk gelişimi lisans ve ön lisans öğrencilerinin okul öncesi çocuklarda görülen fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Özdamar, K. (2016). *Eğitim, Sağlık ve Davranış Bilimlerinde Ölçek Ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi IBM SPSS, IBM SPSS AMOS ve MINITAB Uygulamalı*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Özdemir, Z. (2018). Sağlık bilimlerinde likert tipi tutum ölçeği geliştirme. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(1), 60-68.
- Özgül, D., & Tekin, U. (2015). Çocuğun cinsel istismar uğradığı durumlarda öğretmen ve okul yöneticilerinin tutum ve davranışları. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-29.
- Özkan, G. (2022). Ekolojik sistem yaklaşımı açısından çocuk ihmal ve istismarında bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4(8), 2017-240.

- Özkan, H., & Yılmaz, T. (2022). 3-6 yaş çocuğu olan annelerin geleneksel anneliklerinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 12(1), 95-104.
- Özmen, S., & Sarı, S. V. (2024). Okul yöneticilerinin çocuk cinsel istismarını bildirme tutumları ile öz yeterlilik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 14(74), 459-471.
- Öztutku, H. (2019). Tükenmişliğin iş yaşam dengesi ve çalışan sağlığı üzerindeki etkisi: Banka çalışanları üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (36), 165-182.
- Özyürek, A., Çetin, A., & Yıldırım, R. (2018). Aile hekimi ve öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı konusundaki görüş ve tutumları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 436-453.
- Pahlke, J., Strasser, S., & Vieider, F. M. (2015). Responsibility effects in decision making under risk. *Journal of Risk and Uncertainty*, s. 51, 125-146.
- Pekaslan Özdaş, S. (2020). Neil Postman'ın "Çocukluğun Yok Oluşu" fikri üzerinden hazırlanan ölçüt listesine göre Türkçe ders kitaplarının incelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pekdoğan, S., & Bozgun, K. (2018). Öğretmenlerin çocuk ihmal ve istismarı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 433-443.
- Pesen, A., & Epçaçan, U. (2021). Öğretmen adaylarının çocuk istismarı ve ihmal konusundaki bilgi ve risk tanıma düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 121-140.
- Pirelli, G., Forman, D. L., & Maloney, K. (2020). Preventing vicarious trauma (VT), compassion fatigue (CF), and burnout (BO) in forensic mental health: Forensic psychology as exemplar. *Professional Psychology: Research and Practice*, 51(5), 454.
- Polat , O., & Reva, Z. (2019). Çocuk hakları sözleşmesi. O. Polat içinde, *Çocuk İstismarı 2* (s. 319-336). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.

- Polat, O. (2019). İstismar Olgularında Çocukla Klinik Görüşme. O. Polat içinde, *Çocuk İstismarı* 2 (s. 67-94). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polli, L., dos Reis Rodrigues, G., Smith, N. L., & Von Hohendorff, J. (2024). Private clinical psychologists' role in evaluation and treatment of childhood sexual abuse: A mixed methods study. *Children and Youth Services Review*, 164, 107872.
- Proitz, T., & Wittek, L. (2020). New directions in doctoral programmes: bridging tensions between theory and practice? *Teaching in Higher Education*.
- Rajeshwar, B. A., Rao, S., Maheswari, U., Shankar, U., & Sindhuri, P. (2023). A cross sectional study of knowledge and attitude of doctors towards POCSO act. *Telangana Journal of IMA*, 3(1), 7-12.
- Ramiro, L. S., Marinez, A. B., Tan, J. R., Marona, K., Miranda, G. M., & Bautista, G. (2019). Online child sexual exploitation and abuse: A community diagnosis using the social norms theory. *Child Abuse & Neglect*, 96, 104080.
- Rankin, B., & Aytaç, I. A. (2006). Gender Inequality in Schooling: The Case of Turkey. *Sociology of Education*, 79(1), 25-43.
- Regnaut, O., Jeu-Steenhower, M., Manaouil, C., & Gignon, M. (2015). Risk factors for child abuse: levels of knowledge and difficulties in family medicine. A mixed method study. *BMC Research Notes*, 8, 1-6.
- Rheu, M. (. (2020). Attitude. *The International Encyclopedia of Media Psychology*, s. 1-12.
- Rodriguez, C. M. (2002). Professionals' attitudes and accuracy on child abuse reporting decisions in New Zealand. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(3), 320-342.
- Rogerson, C. V. (2024). To report or not report? How attitudes, values, and knowledge play a role in mandated reporting. *Journal of Public Child Welfare*, 1-22.
- Sağlam, Ö., & Salman, Ö. (2020). Çocuk cinsel istismarının hukuk, sağlık ve eğitim boyutlarına sosyal hizmet perspektifinden bakış: olgu sunumu. *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(2), 219-234.
- Sahebihagh, M. H., Hosseini, S. Z., Hosseinzadeh, M., & Shamshirgaran, S. M. (2017). Knowledge, attitude and practice of community health workers regarding child abuse in Tabriz health centers in 2015-2016. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 5(3), 264-274.

- Salami, S., & Alhalal, E. (2020). Nurses' intention to report child abuse in Saudi Arabia: A crosssectional study. *Child Abuse & Neglect*, 106 , 104514.
- Sathiadas, M. G., Viswalingam, A., & Vijayaratnam, K. (2018). Child abuse and neglect in the Jaffna district of Sri Lanka—a study on knowledge attitude practices and behavior of health care professionals. *BMC Pediatrics*, 18, 1-9.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 97(2), 153-158.
- Schapiro, T. (1999). What is a Child? *Ethics*, 715-738.
- Schumacher, J. A., Slep, A. M., & Heyman, R. E. (2001). Risk factors for child neglect. *Aggression and Violent Behavior*, 231-254.
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi Analiz ve Raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayınları.
- SES Eşitlik, Adalet, Kadın Platformu. (2024, 06 23). *WEF Cinsiyet Uçurumu Raporu 2024: Eşitlik için 134 Yıl Gerekli*. esitlikadaletkadin.org: <https://esitlikadaletkadin.org/wef-cinsiyet-ucurumu-raporu-2024-esitlik-icin-134-yil-gerekli/> adresinden alındı
- Soba, M., Babayiğit, A., & Demir, E. (2017). Yaşam doyumu ve tükenmişlik; öğretmenler üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 269-286.
- Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983, Mayıs 28). Ankara: Resmi Gazete.
- Şahin, S., Özgen, S., Özdemir, K., & Ünsal, A. (2018). Bir hastanede çalışan hemşirelerin empati ve tükenmişlik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Konuralp Medical Journal*, 10(3), 318-325.
- Şan, İ., Bekgöz, B., & Ulucan Özkan, E. (2019). 112’de görev yapan sağlık personelinin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalık düzeyleri: Ankara örneği. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (13), 90-106.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (tarih yok). 11 07, 2023 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ihmal-istismar.html> adresinden alındı
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 82-86.

- Tekin, H. H., & Kaya Kılıç, A. (2020). Sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismar vakaları ile karşılaşma durumları, bildirim yükümlülükleri ve eğitim gereksinimleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 29(2), 85-94.
- Terzioğlu, F., & Zeyneloğlu, S. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmal. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Trocme, N., & Bala, N. (2005). False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*, 29(12), 1333-1345.
- Turhanoglu Koçak, F. A. (2019). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Giriş. F. A. Turhanoglu içinde, *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (s. 4-6). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Turla, A. (2002). Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularında Tıbbi Yaklaşım. *O. M. Ü. Tıp Dergisi*, 291-300.
- Türk Ceza Kanunu. (2004, Ekim 12). *Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Resmi Gazete.
- Türk Dil Kurumu. (2023). 12 1, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türk Medeni Kanunu. (2001, Aralık 8). Ankara: Resmi Gazete.
- Türk, H., Artan, T., & Ünlü, D. (2020). Kamu sorumluluğu ve sosyal hizmet perspektifinden çocukların çevrimiçi cinsel istismarı: Bir olgu sunumu. *Ombudsman Akademik*, 7(13), 227-251.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022, Nisan 01). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*. 05 13, 2024 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813> adresinden alındı
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 08 02). *Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/>: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674> adresinden alındı
- Türkölmez, İ. R. (2021). Yargısal Tutum Kavramına Sinemadan Bir Örnek: Eşitlik Savaşçısı Filmi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30(1), 195-220.

- Uçar, S., Yıldız, Y., Dursun Bilgin, M., & Baştemur, Ş. (2020). Okul psikolojik danışmanlarının çocuk istismarıyla çalışma yeterliliklerine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 404-414.
- Uğurlu, Z. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin çocuğa yansıması: çocuk istismarı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 160-174.
- UNICEF. (2015). *Cinsel İstismar Mağduru Çocuklara Bakım Kılavuzu*. New York: International Rescue Committee.
- UNICEF. (2023). *United Nations International Children's Emergency Fund*. 12 01, 2023 tarihinde <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-ya%C5%9Fta-evlilik> adresinden alındı
- Uslu, N., & Zincir, H. (2016). Multidisipliner Ekipte Yer Alan Meslek Gruplarının Çocuk İstismar ve İhmaline İlişkin Görüş ve Tutumları. *Adli Tıp Dergisi*, 30(1), 15-28.
- Uslu, N., Çamlıbel, M., & Erenoğlu, R. (2024). Adaptation of the child sexual abuse myth scale to Turkish culture: A reliability and validity study. *Archives of Psychiatric Nursing*, 49, 133-139.
- Üstündağ, A. (2022). Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalığı: Sağlıklı hayat merkezi örneği. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 31(4), 241-253.
- Varlı Gürer, S. Z., & Gürer, M. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye'deki televizyon dizilerinde sunulan kadın stereotipi. *Alanya Akademik Bakış*, 4(3), 631-650.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Von Elm, E., Altman, D. G., Egger, M., Pocock, S. J., Gotzsche, P. C., & Vandenbroucke, J. P. (2014). The Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology (STROBE) statement: guidelines for reporting observational studies. *International Journal of Surgery*, 12(2014), 1495-1499.
- Walker, A., Butters, R. P., & Nichols, E. (2022). "I would report it even if they have not committed anything": Social service students' attitudes toward minor-attracted people. *Sexual Abuse*, 34(1), 52-77.

- Walsh, K., Mathews, B., Rassafiani, M., Farrel, A., & Butler, D. (2013). Elementary teachers' knowledge of legislative and policy duties for reporting child sexual abuse. *The Elementary School Journal*, 114(2), 178-199.
- World Economic Forum. (2023). *Global Gender Gap Report 2023*. Switzerland: World Economic Forum.
- World Health Organization. (2006). *Preventing Child Maltreatment: A Guide to Taking Action and Generating Evidence*. 01 27, 2024 tarihinde World Health Organization: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden alındı
- World Health Organization. (2022, September 19). *Child maltreatment*. 01 27, 2024 tarihinde World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> adresinden alındı
- World Health Organization. (2022, Kasım 29). *Violence against children*. World Health Organization: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children> adresinden alındı
- Wu, Y., Çen, J., & Guo, S. (2021). Knowledge, attitudes, and practice of child sexual abuse prevention among primary school teachers: a study in a city of Guangdong Province of China. *Journal of Child Sexual Abuse*, 30(8), 994-1005.
- Yaman, F., & Tuncay, T. (2020). Ölümcül çocuk istismarları ve Türkiye çocuk koruma sistemine yönelik bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, s. 31(3), 1370-1393.
- Yaşar, M., Erbasan, Ö., Akçeşme, B., Korkmaz, Ç., & Gedik, H. (2024). Sınıf öğretmenlerinin çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 9(73), 1-16.
- Yetiş, O. (2017). *Çocuk istismarı ve ihmalinin bildirimine yönelik öğretmen tutumları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Yıldız, H., & Akçahanoğlu, N. (2023). Çocuk ihmal ve istismarına yönelik hekim görüşleri. *Kesit Akademi Dergisi*, 9(35), 608-622.
- Yılmaz, Y., & Cenkseven Önder, F. (2020). Öğretmenlerin cinsel istismar durumlarını bildirme tutumları ölçeği: türkçeye uyarlama, geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 1-11.

- Yılmaz, Y., Gürkan, S., Akdeniz, E. T., & Tınaz, S. N. (2022). Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1021-1032.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiyede Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Aile ve Toplum*, 43-57.
- Yusoff, M. S. (2019). ABC of content validation and content validity index calculation. *Education in Medicine Journal*, 11(2), 49-54.
- Yüksel, H., & Yüksel, M. (2014). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye'de çocuk gelinler gerçeği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1-24.
- Zhang, W., Chen, J., & Liu, F. (2015). Preventing child sexual abuse early: Preschool teachers' knowledge, attitudes, and their training education in China. *Sage Open*, 5(1), 2158244015571187.

EKLER

EK1

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi: 07.12.2022 Çarşamba
Toplantı No:2022/12
Karar No: GO 2022/971

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları Anabilim Dalı Aile Çalışmaları Yüksek lisans öğrencisi Gizem BEKTAŞ' ın Dr. Öğr. Üyesi Nevin USLU danışmanlığında yürüteceği *"Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi "* başlıklı proje önerisi araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, çalışmanın fikri, hukuki ve telif hakları bakımından sorumluluğu araştırma ekibine ait olması koşulu ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

EK2

Evrak Tarih ve Sayısı: 16.03.2024-E.

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 13.03.2024 - 378080

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-39958266-605.01-98667842
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Gizem BEKTAŞ)

12.03.2024

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 08.03.2024 tarihli ve 376723 sayılı yazınız,
b) Valilik Makamının 09.05.2023 tarihli ve 75891721 sayılı Oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gizem BEKTAŞ'ın, Doç. Dr. Nevin USLU danışmanlığında yürüttüğü "Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu çalışması kapsamında hazırladığı anketleri il merkezindeki resmi ilkokul, ortaokul, lise ve rehberlik araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlere uygulamak isteğinin uygun görüldüğüne dair Valilik Makamının ilgi (b) oluru ekte gönderilmektedir.

Anketlerin, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi doğrultusunda, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına göre göndermiş olduğumuz mühürlü formlar kullanılarak il merkezindeki resmi ilkokul, ortaokul, lise ve rehberlik araştırma merkezinde görev yapan öğretmenlere uygulanması hususunda;

Gereğini arz ederim.

Muhammed ÖZDEMİRÇİ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Olur (1 Sayfa)
2-Ölçek (7 Sayfa)

Adres : Şekerevler Mah.Topraklık Cad.No : 6 BURDUR

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi :

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : E-84459573-605.01-10883819

25.03.2024

Konu : Veri Toplama(Gizem BEKTAŞ)

BAKANLIK MAKAMINA

Burdur Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün 29/02/2024 tarihli ve 10672666 sayılı yazısı ile Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları AnaBilim Dalı Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gizem BEKTAŞ'ın "Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu çocuk cinsel istismarı alanında ve çocuk koruma alanında multidisipliner olarak çalışan meslek profesyonellerinin tutumlarını ölçmek amacı ile hazırlanan Çocuk Adli Tutum Ölçeği'nin Burdur İlnde çocuk ile çalışan sosyal çalışma görevlilerine google anket yolu ile uygulayabilme talebi Personel Genel Müdürlüğü'nün 11/03/2024 tarihli ve 10736467 sayılı yazısı ile Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 15/03/2024 tarihli ve 10846332 sayılı yazıları ile olumlu değerlendirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın İl Müdürlüğü'nün koordinasyonunda, yapılacak araştırmaya katılım hususunda katılımcıların gönüllülüğü esas alınarak, uygulamalarda elde edilecek kimlik bilgilerinin ve özel hayatın gizliliğine riayet edilerek, ses ve görüntü kaydı alınmaksızın ve fotoğraf çekimine izin verilmeksizin, kişisel özgürlükler ve kişilik haklar korunacak ve güvenliklerine zarar gelmeyecek şekilde gerekli tedbirler alınarak yürütülmesi, çalışmaya ilişkin sonuçların herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi ve taahhütname imzalatılması koşulları ile uygulanabilmesi hususunda;

Olurlarınızı arz ederim.

Hüseyin KAYA
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı

OLUR
Zafer TARIKDAROĞLU
Bakan a.
Bakan Yardımcısı

Ek:

1 - Taahhütname (1 Sayfa)

2 - 11/03/2024 tarihli E-41909392-900-10736467 sayılı yazı.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 21095969-6AC0-44E0-8347-95AFAED6FBAC

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Bilgi için: Seval ÇETİN
Sosyal Çalışmacı

EK4

T. C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Burdur İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : 49810142/806.02.02
Konu :Gizem BEKTAŞ'ın Araştırma İzni

KOMİSYON KARARI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Gizem BEKTAŞ'ın Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde görev yapan Doç. Dr. Nevin USLU danışmanlığında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Etik Kurulunun 07/12/2022 tarihli ve 2024/971 nolu kararı ile **"Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi "** konulu çalışmasını Burdur Devlet Hastanesinde 01/06/2024-31/05/2025 tarihleri arasında yapabilmesine dair başvuruları Müdürlüğümüzce incelemiş olup, çalışmaların sağlık tesislerinde hizmeti aksatmayacak şekilde yürütülmesi, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına göre yapılması, kişisel verilere ve özel hayatın korunmasına özen gösterilmesi, yapılacak çalışmanın sonucunun Müdürlüğümüze sunulması ve Bakanlığımız bilgisi dışında ilan edilmemesi kaydıyla uygulanması uygun görülmüştür.

İş bu tutanak Klinik Araştırmalar İnceleme Komisyonu tarafından imza altına alınmıştır.30/05/2024

EK6

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.06.2024-E.

MAKU Kayıt Tarih ve No: 06.06.2024 - 401957

Sayı :2024/392

**BURDUR
BARO BAŞKANLIĞI**

TEL:0248-2334955-2322577-2331717,Faks 2322377

**MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı**

BURDUR

İlgi: 13.02.2024 tarih E-83427534-302.08.01-366607 sayılı yazınız.

İlgi sayılı yazınız gereğince öğrencinin çalışma yapma isteği uygun görülmüş ve göndermiş olduğunuz anket Baromuz avukatlarına SMS olarak atılmıştır.

Saygılarımızla. 05.06.2024

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK7

Evrak Tarih ve Sayısı: 08.05.2024-E.

MAKÜ Kayıt Tarih ve No: 06.05.2024 - 391483

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Emniyet Müdürlüğü

Sayı : E-46758543 -91265-2024050312024936744
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
Çalışma (Gizem BEKTAŞ)

03.05.2024

BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 21.04.2024 tarihli ve 83427534-302.08.01.01.01-E.386552 sayılı yazı.
b) 30.04.2024 tarihli ve 2024043018075164049 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ile Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Gizem BEKTAŞ'ın, Doç. Dr. Nevin USLU danışmanlığında "Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından incelenmesi" konusu ile ilgili Müdürlüğümüzde çalışma yapma isteği bildirilmiştir.

Polis Akademisi Başkanlığının ekte yer alan ilgi (b) yazısı ile bahse konu anket çalışması talebinin "Polis Akademisi Başkanlığı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu" tarafından incelenerek uygun görülmediği bildirilmiştir.

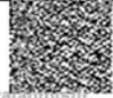
Arz ederim.

Yelda MERMER
İl Emniyet Müdürü a.
İl Emniyet Müdür Yardımcısı
2.Sınıf Emniyet Müdürü
E-İMZALI

Ek : İlgi Yazı (1 sayfa).tif

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu: a0dbd53a-9ecc-4cbe-b33e-5f34782ca53 Belge Doğrulama Adresi: <https://e-imza.epm.gov.tr>

Ayrıntılı Bilgi : Akif ARAÇ
Unvanı : PM
Elektronik Ağ :

1/1
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
BURDUR
ADLI YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ
ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : 2024/2212 Muh
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

13.09.2024

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'na
BURDUR

İlgi: 02/07/2024 tarih 83427534-302.08.01-409000 sayılı yazınız.

İlgi sayılı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı Aile Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gizem Bektaş'ın, Doç. Dr. Nevin Uslu danışmanlığında yürüteceği "Adli Çocuk Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik ve Güvenirliğinin Yapılması ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu çalışma kapsamında uygulama (anket) talebine ilişkin yazınız Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğine gönderilmiş olup,

Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğinin 11/09/2024 tarih ve 1136 sayı ile talebin reddine karar verildiğine ilişkin 13.09.2024 tarih 93586998/33439/57044 sayılı yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgi ve gereği ile söz konusu yazının ilgiliye tebliği rica olunur.

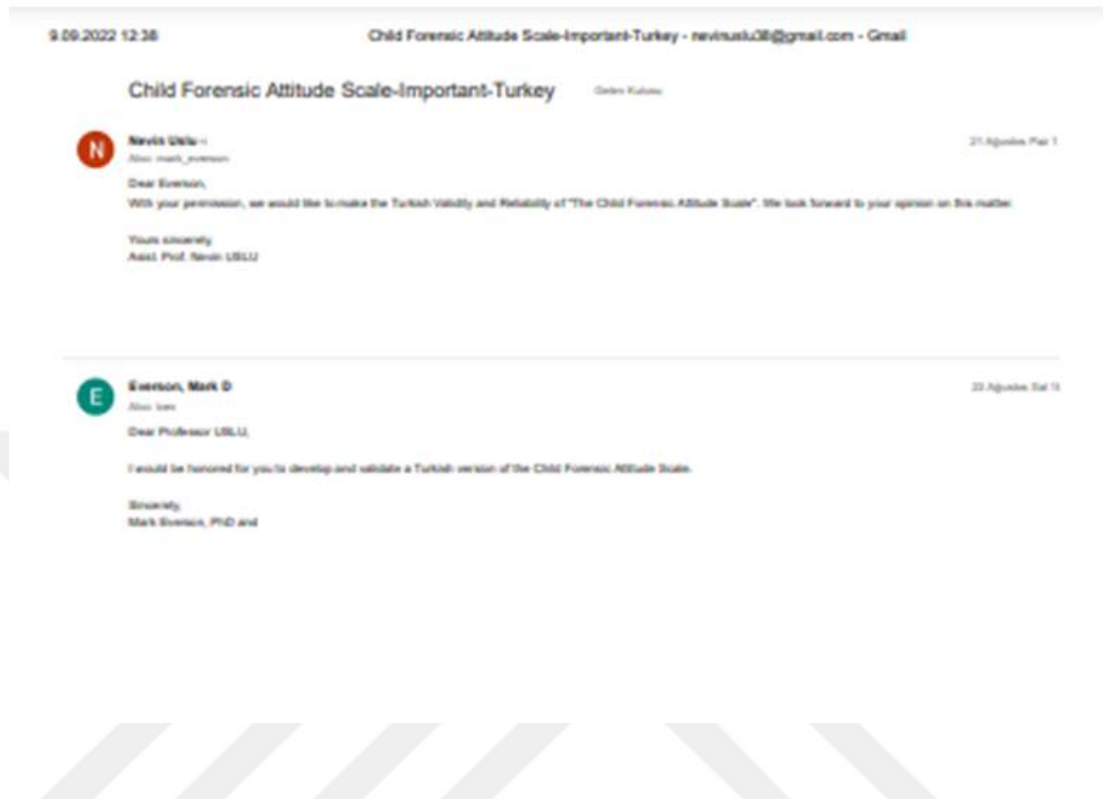
Musa TALİH
Adalet Komisyonu Başkanı
139757

EK: Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğinin yazısı

Bu Belge E-İmza ile imzalanmıştır. Ayrıca Fiziki Olarak Gönderilmeyecektir.

EK 9

8.09.2022 12:54

Gmail - Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği

Gizem Bektaş <gizembg.gb@gmail.com>

Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği

2 Etil

Gizem Bektaş ·
Alın:

5 Eylül 2022 14:03

Hocam merhaba,

Değerli çalışmaları için tebrik ederim. Ben Gizem BEKTAŞ, Burdur Sosyal Hizmetler Merkezi Müdürlüğünde çocuk alanında çalışmakta olup Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı Aile Çalışmaları Yüksek Lisans programında eğitim hayatına devam etmekteyim. Sizin danışmanı olduğunuz bir tez çalışmasında geliştirmiş olduğunuz "Cinsel İstismara Uğrayan Çocuklara Karşı Tutum Ölçeği"ni izniniz olursa kullanmak istiyoruz. daha önce tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nevin USLU, ölçeği sizden başka bir çalışmada kullanmak için talep etmiş izninizle ben de son halini tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Bu ölçeği, alt ölçeklerini ve değerlendirme aşamalarını bizimle paylaşabilir misiniz?

Saygılarımla.

Gülümser Gültekin Akduman ·
Alın: Gizem Bektaş

5 Eylül 2022 22:40

Merhaba, Ölçeği ekte gönderiyorum. Kaynak göstermek koşuluyla kullanabilirsiniz. Kolaylıklar diliyorum.

Prof. Dr. Gülümser Gültekin Akduman,
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Prof. Dr. Gülümser Gültekin Akduman, Phd.
Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Primary Education, Division of Preschool Education

[Kullanılan metin gözetil]

Ölçek son hal.doc

<http://mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&ik=322&view=pt&search=ol&permuted=thread-af3Ad096888495847455189&siml=msg-a/3Ad096888495847455189> ... 1/2

EK 11

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Gizem BEKTAŞ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Eskişehir Osmangazi Üniversitesi - Psikolojik
Danışmanlık ve Rehberlik (2012-2016)

Anadolu Üniversitesi - Sosyal Hizmet (2020-2023)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi - Aile
Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Programı (2021-
Halen)

Yabancı Dil ve Düzeyi : İngilizce - Başlangıç

İş Deneyimi : Bursa FKM Bireysel Eğitim Kurumunda Rehber
Öğretmen (2016-2017)

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde
Burdur Merkez Sosyal Hizmet Merkezi
Müdürlüğü(2017-2023), Antalya Muratpaşa Sosyal
Hizmet Merkezi Müdürlüğü (2023-Halen)

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar : Suça Sürüklenen Çocuklarda Duygu
Düzenleme Stratejileri, Uslu Nevin, Bektaş Gizem.
III. BİLSEL Uluslararası Ahlat Bilimsel
Araştırmalar Kongresi, 8-9.06.2024, Özet Bildiri.